

VEDERE DUHOVNICEASCĂ

Isihast anonim

ÎNCHINATĂ

Domnului nostru Iisus Hristos,
Mântuitorul și Binefăcătorul neamului omenesc,
de la Care vine tot darul desăvârșit.

Cu nemărginită recunoștință,
Editorul

CARTE NUMITĂ VEDERE DUHOVNICEASCĂ CONȚINÂND

Douăzeci de cuvinte ale unui călugăr aghiorit anonim, care se numește „deznădăjduit”, în care descrie cu acrivie, din cele câte prin experiență a aflat și a pățimit, felul începerii și îndrumarea pentru înaintare și desăvârșire fără rătăcire a lucrării nesfârșite a minții, dată de sus Cuvioșilor Părinți bineplăcuți lui Dumnezeu și numită

RUGĂCIUNEA MINTII

Ca s-o aibă la îndemână cei ce doresc să înceapă această sfântă luptă a grabnicei intrări (prin lupte) în Împărăția Cerească a lui Hristos Dumnezeu.

Anul mântuirii 1851
În Sfântul Munte al Atosului.

Prolog

Sfântul Nicodim Aghioritul, în cartea sa Slujba Sfinților Părinți Aghioriți, aduce laude nu numai sfinților cunoscuți, care s-au sfințit în mănăstirile, în schiturile, în chiliile sihastrilor și-n crăpăturile pământului, pe care îi numește cu numele lor, ci amintește și mulțimea cuvioșilor necunoscuți, a celor fără de nume, pe care numai Dumnezeu i-a cinstit cu sfințirea, deoarece s-au rugat să rămână necunoscuți și să fie uitați de oameni. Smerenia lor i-a condus la aceasta.

Într-adevăr, în pământul binecuvântat al pustiurilor Sfântului Munte au fost înmormântate trupuri sfinte, și închinătorul care trece pe acolo fără să ia seama este surprins de adieri pline de bună mireasmă. Este vorba de Cuvioși care au trăit și au adormit în Domnul necunoscuți. Am făcut personal experiența acestor sfinți nevăzuți când, în tinerețea mea, scriam: „Existențe cu fața ca de ceară, livide și nobile, care au jertfit totul și, „pentru a-L câștiga pe Hristos”, au sfințit tot ce era nefolositor și de aruncat și au ars cu flacăra lor înșile, liniștit, cu pace, care respirau în genunchi în colturile întunecoase și umede ale cuiburilor lor, suflete curate, „de care lumea nu era vrednică”. Au venit necunoscuți în mijlocul necunoscuților, străini și exilați, trecând în cealaltă parte a luminii Dumnezeiești, de la moarte la viață, fără zgomot, cu multă cuvioșie, singuri, smeriți și necunoscuți, învrednicindu-se „să fie vii chiar dacă vor și muri” (între cer și pământ).

Trupurile acestor cuvioși sfinți răspândesc mireasmă de bun miros de sub pământ. Într-adevăr, „fior sfânt îl cuprinde pe cel care străbate cărările acestea sfinte care duc spre chilia vreunui sihastru atunci când se gândește

că acestea au fost deschise de pașii cuvioși ai sfinților „care binevestesc pacea și bunătățile Împărăției lui Dumnezeu”. Locurile acestea neîntinate sunt născute din minuni, iar cel curat cu sufletul, căruia i se oferă rarul prilej de a umbla pe aceste locuri sfinte, primește minunându-se adieri de bună mireasmă din sfintele moaște ale martirilor nesângeroși ai sfintei noastre credințe care s-au nevoit în acest pustiu...” (Monahul Theoklit Dionisiatul, Sfântul Nicodim Aghioritul).

Trebuia să-l pregătesc cu cele de mai sus pe iubitul cititor frate în Hristos, ca să prezint cartea de față ca lucrare a unui necunoscut sfânt ieromonah aghiorit, a unui cuvios anonim care se descoperă pe sine în cele scrise, cu toate dovezile duhovnicești, ca fiind prieten al lui Iisus și ca având din belșug Harul Lui. Și nu numai atât, ci și adeverește cu propria mărturie că această carte a fost scrisă sub înrăurirea Harului Sfântului Duh și că abia acum a venit plinirea vremii să fie cunoscută poporului nostru ortodox și mai ales monahilor.

Este vorba de un manuscris cu numărul 202 din biblioteca Mănăstirii Xenofont din Sfântul Munte, scris la anul 1851, care a trezit interesul bibliotecarului mănăstirii și, în urma citirii acestuia, s-a hotărât publicarea lui.

Starețul mănăstirii, Părintele Arhimandrit Alexios, după ce l-a fotografiat, l-a încredințat mai întâi ieromonahului Athanasie Konstamonitul, pentru diortosirea textului, și apoi Domnului Stelian Kementzetidis spre publicare la Editura Orthodoxos Kypseli. Subsemnatului i-a fost încredințată scrierea unui prolog cu câteva comentarii.

Din însemnările făcute pe marginea paginilor reiese că acest manuscris a fost proprietatea unui monah grigoriot, care se nevoia în Schitul Mănăstirii Xenofont, iar după moartea acestuia a ajuns în proprietatea mănăstirii, în anul 1877 - după cum scrie bibliotecarul de atunci. Sunt indicii că este scrisă de mâna cunoscutului sihastru gheronda Hariton, care se nevoia împreună cu obștea lui în cunoscuta peșteră a Sfântului Athanasie Atonitul.

Un serios obiectiv al cercetării științifice îl constituie precizarea persoanei care a scris această carte și cum a ajuns ea din pustiul părții de răsărit în partea de apus a Sfântului Munte. Trecând peste acest demers științific care ar avea totuși în vedere lucruri secundare, dăm slavă Domnului că, între alte multe mărturii contemporane despre sfinții Săi, ne-a descoperit acum, când a binevoit, această comoară ascunsă.

Într-adevăr, a fost în preaînțeleapta iconomie a lui Dumnezeu să se descopere în zilele noastre această carte, scrisă cu energia necreată a Harului Sfântului Duh și prin mâna unui foarte puțin cunoscător de carte, dar sfințit ieromonah necunoscut. El însuși, în vedenia pe care ne-o relatează, ne înștiințează între altele și următoarele:

La întrebarea ieromonahului adresată preadulcelui Iisus, care i se arătase: „Doamne, deoarece din toate acestea am fost încredințat că cele însemnate în această smerită carte a mea sunt de la Harul Tău, Te rog primește să Ți-o închin Ție, ca fiind a Ta, și ce vei dori Tu, aceea să faci cu ea”, Domnul i-a răspuns: „Mi-a spus atunci Mântuitorul: „Nu te îngriji tu de aceasta, adică acum ascunde-o și, când vei dori Eu, o voi trimite din Muntele acesta”. Și iubitorul de suflete Iisus ne-o arată acum, ca pe un puternic medicament,

într-o epocă foarte bolnavă de păcat.

Tema centrală și coloana vertebrală a acestei cărți pline de har este rugăciunea minții și a inimii, chemarea neîncetată: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”. Deoarece se referă și la alte teme duhovnicești, anonimul și sfântul ieromonah și-a numit cartea „Vedere duhovnicească”. Este împărțită în douăzeci de cuvinte, care constituie rodul experienței personale în Duhul - deoarece, așa cum scrie și el însuși, în cuvintele acestea descrie „cu acrivie din cele câte prin experiență a aflat și a pățimit”, adică „a pățimit cele Dumnezeiești”.

Împreună cu transmiterea experienței sale duhovnicești, descoperă cu naturalețe și fără laudă, ci cu dulceața sufletului, care a fost copleșit de Har, arătările lui Hristos, ale Preasfintei Fecioare și ale Îngerilor și convorbirile cu ei, descriind cu o simplitate inexprimabilă frumusețea și strălucirea lor, atunci când el însuși se afla într-o beție extatică datorată bucuriei de neimaginat pe care o simțea inima lui atunci când lucra în el Duhul.

Așa cum am spus, ieromonahul autor știa puțină carte, dar datorită luminării Harului Dumnezeiesc și cercetării lucrărilor Sfinților Părinți, precum și datorită experienței sale duhovnicești, reușește să exprime în termeni patristici și duhovnicești trăirile sale. De asemenea, o autentică trăire a Duhului Sfânt este și sentimentul că este gol de orice virtute, nevrednic ieromonah, vrednic de osândă și, dacă avea ceva bun, aceasta se datora milei lui Dumnezeu. Tocmai din aceste motive își alege o denumire grăitoare pentru adâncă lui smerenie: „deznădăjduit”. Așadar, cartea aceasta este scrisă de un aghiorit necunoscut deznădăjduit.

Pentru cei care au un simț duhovnicesc, acest calificativ arată sfințenia sufletului și nu are nici o legătură cu simțământul satanic al deznădejdiei care îl conduce în cele din urmă pe om la sinucidere. Starea deznădăjduitului este plină de dor Dumnezeiesc, bucurie, speranță și lacrimi de iubire și evlavie. Cărțile liturgice ale Bisericii sunt pline de asemenea experiențe și exprimări. Ele amintesc, de asemenea, cuvântul lui Hristos către Sfântul Siluan: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui”. Este aceeași trăire, cu o expresie diferită, care ne aduce în minte cuvinte ale Sfântului Apostol Pavel și ale tuturor sfinților, din trăirile lor comune.

Despre rugăciunea minții și a inimii au scris mulți Părinții filocalici într-un limbaj teologic, cu referiri la premisele hristologice și antropologice ale acesteia, cu analiza naturii sufletului, a relației dintre minte și inimă, descriind transmiterea lucrărilor Harului în trupul omenesc, vedeniile și vederile minții, adunarea puterilor sufletului, refacerea unității lucrărilor sufletești și multe alte aspecte și probleme ale sufletului și ale vieții în Duhul Sfânt. Și toate acestea într-un limbaj de o finețe plastică extraordinară, cu cuvinte expresive pentru adevărurile înalte la care avea acces mintea luminată de Harul lui Dumnezeu și cu o întemeiere teologică și dogmatică. Acești Sfinți Părinți au fost învățători plini de Har, reușind să asocieze calitatea extraordinară a puterilor naturale, cultura teologică și cea neteologică și iluminarea bogată datorată energiilor necreate și să se adreseze Bisericii, înlăuntrul căreia există totdeauna minți teoretice care, prin natura lor, caută analiza și argumentarea teologică.

Ieromonahul aghiorit „deznădăjduitul plin de nădejdi Dumnezeiești” care

a scris această carte a fost un creștin de mijloc din punct de vedere al aptitudinilor naturale, cu o educație și pregătire teologică minimale, un monah preacuvios și apoi preot, aflat sub îndrumarea duhovnicului său la fel de cuvios, cu strădaniile sale duhovnicești în vederea curățirii sufletului, cu asceza sa (post, priveghere, rugăciune) și cu rugăciunea neîncetată a minții și a inimii.

Acesta a ajuns, prin lucrarea Duhului Sfânt, un învățător practic. Si, deoarece el însuși cunoștea din experiență și „fericită pătimire” tainele împărăției lui Dumnezeu, lucrând neîncetat și cu multă silire rugăciunea inimii, din iubire pentru frații săi a pus în scris ceea ce a trăit cu ajutorul Duhului Sfânt.

Astfel trebuie să vedem și să primim cartea deznădăjduitului: o carte care răspândește buna mireasmă a Harului lui Dumnezeu, o carte plină de limbile de foc ale Mângâietorului, o carte care seamănă cu un permanent semnal de alarmă pentru luptă, care nu vorbește despre teorii, care nu se joacă cu cuvintele și nici nu naște fantezii, ci, cu simplitate și prin participare la cele Dumnezeiești, descrie câte a „aflat și a pățimit” și cu durere în suflet îi roagă pe frații săi să urmeze calea lui, care este calea raiului. Dacă cineva nu are puterea deznădăjduitului, disponibilitatea lui pentru luptă și jertfire de sine, are totuși de câștigat ceva pe măsura puterilor lui.

Ieromonahul anonim, Sfântul necunoscut nouă, ne îndeamnă cu putere, ne recomandă silință Evanghelică, ne ajută cu rugăciunile lui să ne angajăm în lupta împotriva lui satana, care în chip nevăzut stăpânește sufletul nostru, pentru a reuși să ne eliberăm de robia diavolului și a păcatului și să ajungem să-L vedem tainic, încă de aici, pe Domnul în inimile noastre. De aceea și repetă cu atâta tărie recomandarea pentru o rugăciune puternică: „Vrei, o, monahule, să vezi cât de frumos este Hristos...? Roagă-te cu mintea neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere...”

Să-L rugăm pe Domnul să ne deschidă ochii sufletului ca să vedem necesitatea rugăciunii inimii neîncetate și să începem lupta cu ajutorul Sfântului Duh. În felul acesta vom nădăjdui pentru mântuirea noastră, dând slavă Domnului nostru Iisus Hristos, în Tatăl și Duhul, și arătând recunoștință fratelui nostru, necunoscutului deznădăjduit, care, ca organ al Duhului Sfânt, ne îndeamnă la lucrarea mântuitoare și îndumnezeitoare a rugăciunii minții și a inimii. Amin.

Monahul Theoklitos Dionysiatis
Sfântul Munte, Sfinții Arhangheli, 1978.

Casă Ție să mă fac doresc nespuse, Iisuse al meu. De aceea Te rog fierbinte, dă-mi după dorul meu, Mântuitorule, în inima mea vino să locuiești și din aceasta toată răutatea să ștergi. Dumnezeiasca Ta iubire să sădești în ea și Harul Tău cel sfânt peste ea să-l reverși. Vederea minții mele, Hristoase, să-o luminezi și ochii cugetului meu, Mântuitorule să curățești ca să mă văd Biserică Duhului Sfânt și, după moarte, împreună locuitor cu cetele cerești. Amin.

Către iubiții cititori

Iubitule cititor al cărții de față, căutătorule al cerului și mult râvnitorule! Se cuvine să exprimăm mai întâi cele ale preaplângătorului Ieremia, care spune: „Mă doare inima mea și simțurile mele mă chinuie, și două râuri de lacrimi din ochii mei ca dintr-un izvor al capului meu se fac”, gândindu-ne la starea fraților noștri monahi. Deoarece nu numai că nu doresc să fie ca unul în contemplarea ascezei unice, precum ne învăță într-un glas toți părinții purtători de duh, mai vechi și mai noi, ci și pentru că își întorc capul atunci când aud vorbindu-li-se despre trezvie și despre rugăciunea inimii, precum zădărnicitul acela Varlaam, sau Prohor Kydonis, dușmanii înverșunați ai acestei sfinte lucrări, împotriva cărora au luptat eroic viteazul acela Grigorie Palama, Filotei patriarhul și alții, după cum se arată în Tomul iubirii.

Pricina pentru care își întorc capul monahii de astăzi când aud vorbindu-se despre trezvie și rugăciunea minții este aceea că marele vrăjmaș, satana, a înaintat în acest veac din urmă mai mult decât în veacurile trecute și se luptă să șteargă din mintea lor nu numai această obositoare, dar mântuitoare știință, ci aproape toate rugăciunile și imnele săvârșite pe larg în Biserică de toată lumea.

Dar pentru că până la sfârșitul veacurilor nu vor lipsi cei aleși ai lui Dumnezeu (nu numai atât, ci chiar și prooroci ai nouului har), mișcați spre urmarea și împlinirea virtuții practice și contemplative, a fost alcătuită și prezentă lucrare, ca un comentariu mult folositor de suflet și vindecător al viețuirii virtuoză și evlavioasă, a cărei căutare poate alunga din orice suflet lenevirea născută din patimile cele dobitocești și vătămătoare, precum și orice micime de suflet și frică, și poate aduce dorul Dumnezeiesc, creșterea și ajungerea la desăvârșire, la măsura bărbatului desăvârșit care este Hristos și la dobândirea Împărăției Cerești, care este înlăuntrul nostru, după cuvântul nemincinos al Mântuitorului.

Să nu caute cineva în această scriere la alcătuirea frazei și la frumusețea ei, căci fraza este nemeșteșugită, întrucât folosul nu vine de la arta redactării, ci de la înțelesurile adevărului.

Mulți dintre Dumnezeieștii Părinți au scris numeroase scrieri neptice, împărțite în cuvinte sau capitole, fiecare pentru folosul timpului său. Și pentru că atunci virtutea împărătească peste tot și lucrătorii acesteia umpleau cetățile și pustirile, ca niște învățați de Dumnezeu se învățau unii pe alții prin viu grai și ca pentru niște știutori scriau cei învățați, urmând celor virtuozii spre nevoiță și spre repetarea virtuții. Acum însă, necredința fiind stăpânitoare și virtutea fiind disprețuită și îndrumătorii rătăciți, lipsind adevărații învățători, peste tot fiind viețuitori în necumpătate, neștiință și trândăvie, strădaniile acelea nesfârșite și luptele Dumnezeiești ale acelor sfinți nevoitori și biruitori sunt socotite de noi, trândavii, ca niște povești sau ca niște vise, ca să nu spun prostii.

În cartea de față, ca prin viu grai, prin intermediul luptei practice, în chip simplu dar viu, este descrisă rugăciunea neptică, contemplativă, atentă, rugăciunea inimii, adevărată de șuvoiul de lacrimi pe care le izvorăște. În aceasta nici măcar o singură rătăcire satanică nu poate să se ascundă, precum adevărește și marele ierarh între asceți Isaac Sirul, zicând: „Dacă tragi de genele ochilor tăi până îți vin lacrimile, să nu crezi că s-a întâmplat

ceva în petrecerea viețuirii tale. Căci în petrecerea celor lumești se ajunge lucrând prin omul cel din afară, în timp ce omul cel dinlăuntru rămâne neroditor. Căci ochii lui devin izvor de apă până la doi ani, nu cu întrerupere, ci neîncetat vărsând lacrimi ziua și noaptea. După aceasta vine pacea gândurilor. Atunci, cel ce scrie este făptuitorul celor scrise, fiind învățătorul celor pe care îi învață din propria experiență, iar experiența a primit-o inițiat fiind de Harul Dumnezeiesc. Astfel a învățat și a scris.”

Cum că este nevoie de luptă mare pentru dobândirea rugăciunii neîncetate spune și un cuvios de demult: „Este nevoie de luptă și osteneală pentru dobândirea oricărei virtuți, din timp în timp, însă pentru dobândirea rugăciunii este nevoie să luptăm până la ultima suflare”.

Că cel rău locuiește în inimă totdeauna și de acolo seamănă răul și îndeamnă la tot păcatul fără încetare spun și Grigorie Sinaitul și Grigorie Palama: „Rătăcirea și lucrarea lui satan în inimă atacă totdeauna”, lucru pe care satana niciodată nu vrea ca omul să-l cunoască, pentru ca să nu caute rugăciunea neîncetată și să-l alunge de acolo.

Iar Harul, pe care îl primim prin botez, se ascunde în cele mai dinlăuntru ale minții și, prin lupta trezviei și a rugăciunii, se descoperă ca luptător (vezi în capitolul al treilea al Sfântului Grigorie Palama, „Despre rugăciunea și curățenia inimii”).

Despre durerea inimii spune și Dumnezeiescul Efrem: „Cu durerea doare chinuitor, ca să alunge durerile suferințelor zadarnice”. Căci, dacă va slăbi mijlocul și pieptul din pricina postului și a osteneții și nu se va ajunge la durerea nedureroasă, precum durerea femeii care naște, atunci nu se va naște duhul mântuirii în pământul inimii (în Cuvântul al cincisprezecelea al lui Grigorie Sinaitul). Și Petru Damaschin spune: „Dă sânge pentru ca să primești Duh. Căci sfinții au dat sânge și au primit Duhul Harului”.

Deci, aceia care din iubire Dumnezeiesc ați ridicat pe umerii voștri jugul cel bun al lui Hristos și ați ajuns la liniștire, petrecând în trup viață îngerească, citind această carte sfântă, care este școală pentru orice nevoință duhovnicească, însușiți-v-o. Căci aceasta este spre cunoașterea tuturor ispitelor vrăjmașului și spre deosebirea fără greșală a diferitelor patimi, învățând și explicând foarte clar rugăciunea minții, urcușul sufletesc și toată virtutea contemplativă sau practică. Și punând în lucrare cele scrise, de aici veți primi arvuna prin sălășluirea în inima voastră a Harului Mângâietorului și înștiințare despre Împărăția aceea Cerească negrăită a Împăratului tuturor, Hristos, Dumnezeul nostru, moștenitori și primitori ai Harului Lui, laudându-L pe El neîncetat, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh. Amin.

Cuvântul întâi

Despre rugăciunea minții și a inimii și despre cum această rugăciune a minții și a inimii nimicește demonii și-i arde neîntârziat.

Binecuvântează, părinte!

Domnul nostru Iisus Hristos spune în Sfânta și Dumnezeiasca Sa Evanghelie: „Cel care crede în Mine, râuri de apă vie vor curge din pântecul lui”. Oricine dorește, așadar, să iasă din inima lui ca dintr-un izvor nesecat această apă vie a Sfântului Duh, să se nevoiască să dobândească în inima sa

rugăciunea minții și a inimii, adică aceasta: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”, pe care să o spună o dată cu fiecare respirație. Cel care dorește să aibă totdeauna în inima sa această rugăciune să asculte mai întâi despre pregătirea de care este nevoie înainte de a o spune, apoi să asculte și felul în care trebuie să o spună.

Deoarece Împăratul Ceresc, Domnul nostru Iisus Hristos, curat fiind și mai presus decât orice curățenie, nu intră la întâmplare în inima murdară, nesocotită și nepregătită, pentru că se spune: „În inima nesocotită Dumnezeu nu va intra, iar de va intra, grabnic va ieși”. Ci intră în inima socotită, pregătită și curată. Ascultați pe proorocul David, care zice despre această pregătire a inimii astfel: „S-a pregătit inima mea”, apoi „Voi slăvi și voi cânta în slava mea”, ceea ce arată că mai întâi trebuie să ne pregătim inima curată pentru primirea lui Hristos și, după ce Îl primim în inimă pe Hristos, putem să spunem rugăciunea și să o avem fără încetare în inima noastră, bucurându-ne și veselindu-ne, după cum spune Apostolul: „Strigând și cântând în inima noastră Domnului”.

Iar pregătirea inimii este aceasta: postul permanent, chinuirea și ostenirea fără măsură a trupului, umilirea excesivă. Pentru că, pe de o parte, postul neîncetat curățește trupul postitorului de lucrarea și de materia poftii celei rele, pe de altă parte ostenirea trupului mortifică zvâcnirile necuviincioase ale cărnii, iar umilirea exagerată aduce rugăciunea și devine, într-un anume fel, ca o prevestitoare a acesteia. Precum steaua de dimineață ne arată și ne vestește că peste puțin timp va răsări soarele strălucitor, care odată răsărit va lumina cu razele sale lumea întreagă, tot așa și umilința binevestește celui ce se pregătește vestea cea bună a mângâierii și-i aduce la cunoștință că din clipă în clipă rugăciunea va sosi în inima lui. Odată venită rugăciunea, aceasta va lumina sufletul și inima și mintea cu razele luminoase și strălucitoare, care izvorăsc în chip sensibil din numele lui Hristos.

Iar dacă mintea este luminată, atunci omul distinge ceea ce este folositor pentru suflet de ceea ce este vătămător. Și precum cel care merge noaptea având cu sine o lumină vede drumul și nu rătăcește, tot așa și cel care își luminează mintea cu lumina adevărată a lui Hristos distinge drumul adevărat și drept care-l duce la Hristos de drumul cel amăgitor și rătăcitor care-l duce la pieire și la diavol.

Așadar, după ce se pregătește cineva după cum am spus sau chiar și mai mult decât atât, adică cu și mai multă osteneală, omorându-și patimile prin nevoință, să-și adune mintea sa de la risipirile spre lucrurile exterioare și, aplecându-și capul până la nivelul pieptului, să încerce să găsească locul care se află la mijlocul pieptului și acolo, înlăuntru, cu toată atenția, ca un păzitor sau ca o santinelă, să înceapă a spune rugăciunea cu puțină sfortare și cu puțină zdrobire de inimă, fără să o rostească și fără să-și miște limba, ci să o spună din adâncul inimii, după cum se spune: „Din adâncuri am strigat către Tine, Doamne, Doamne, auzi glasul meu”. De asemenea, atunci când spune rugăciunea în felul acesta să-și țină puțin respirația.

În plus, în acele momente, mintea lui trebuie să nu se desprindă nicidecum de locul unde se spune rugăciunea.

Și dacă începe să se încălzească locul unde se spune rugăciunea, atunci să spună rugăciunea din ce în ce mai tare, după cum se spune: „Vor merge din

putere în putere”. Și, spunând astfel de multe ori rugăciunea, începe să doară înlăuntrul pieptului, acolo unde se spune rugăciunea cu zdrobire de inimă, iar rugăciunea începe de la sine să fiarbă în inimă, adică în adâncul ființei, iar înțelesuri Dumnezeiești și duhovnicești izvorăsc ca dintr-un izvor nesecat.

Din acest moment este clar că Hristos a venit și a sălășluit în acea inimă, după cum a spus Hristos însuși în Dumnezeiasca Sa Evanghelică: „Unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu acolo voi fi și Eu în mijlocul lor”, adică acolo unde sunt inima, mintea și atenția adunate toate la un loc și cercetează în comun și cu evlavie numele Meu, acolo, voi fi și Eu. Și iarăși spune Mântuitorul: „Eu și Tatăl Meu vom veni la el și Ne vom face sălaș întru el”. De acum înainte rugăciunea se va spune cu ușurință deoarece, precum fierul înroșit bine în foc este prelucrat cu ușurință, și precum un om care dorește să ardă un cuptor nu poate să-l aprindă și să-l ardă dintr-o dată, ci puțin câte puțin, până când se va arde pe dinăuntru, și abia atunci, așezând lemnele în gura cuptorului, focul le cuprinde deodată și le înghite, tot așa se întâmplă și în inima omului. După ce inima este aprinsă de focul Sfântului Duh, atunci spune rugăciunea cu multă căldură și cu multă ușurință.

După încetarea rugăciunii silite și cu zdrobire de inimă, omul își vine în fire și își cunoaște foarte bine propria ființă, adică ia aminte și meditează la gândurile și amintirile pe care le avea înainte de a-și zdrobi inima cu rugăciunea și le află pe toate ca fiind capcane, buruieni, centre și invenții ale diavolului. Acest lucru îl înțelege și mai bine din ceea ce urmează. Deoarece, de îndată ce începe să-și zdrobească inima sa cu rugăciunea stăruitoare, dispar împrăștiindu-se ca fumul înțelesurile acelea necurate și îngâmfate care îl făceau mai înainte să se îndreptățească pe sine și să se creadă mare și tare pentru nimic.

Atunci se împlinește în acesta cuvântul care spune: „Văzut-am pe cel necredincios fălindu-se și înălțându-se ca cedrii Libanului. Și am trecut și iată nu era și l-am căutat pe el și nu s-a aflat la locul lui”. Și dacă se va duce și va pieri definitiv din inima lui acea amăgitoare îndreptățire de sine, atunci se va vede pe sine nu numai gol de orice virtute, ci și păcătos și sărman ca un vameș.

Acest lucru este arătat și de parabola Mântuitorului Hristos despre fariseu și vameș. Atâta timp cât inima omului nu se zdrobește cu rugăciunea, omul se îndreptățește pe sine și se socotește drept și sfânt, precum făcea fariseul. Dar dacă își va zdrobi inima înlăuntrul său cu suspinul rugăciunii, inima se smerește și se socotește pe sine asemenea vameșului.

Atâta timp cât omul are o inimă netăiată împrejur, care se îndreptățește pe sine neconținut, dacă intră în Biserică, nu-i va veni nici un fel de gând pios, nici vreo evlavie adevărată pentru Dumnezeu sau pentru cele sfinte, nici vreun dor ceresc, ci stă în Biserică numai cu trupul, ca un pom uscat, care fiind neroditor trebuie să fie tăiat și aruncat în foc, după spusele: „Acum securea stă la rădăcina pomilor; deci orice pom care nu face roadă bună se taie și se aruncă în foc”. Pentru că rugăciunea unui astfel de om nu are căldura inimii, ci se face numai cu cuvântul uscat și cu gândul rece. Rugăciunea lui îi va fi spre judecată și spre osândă, cum s-a întâmplat cu fariseul.

Pe cel care, însă, are inima lui smerită și zdrobită de stăruința rugăciunii, de îndată ce vrea să intre în Biserică îl cuprinde o adevărată și vie evlavie pentru Dumnezeu și pentru cele sfinte. Și îl cuprinde atât de mult acea evlavie Dumnezeiască, încât și el însuși înțelege lucrarea ei, deoarece i se pare și este convins că nu se află în această Biserică pământească, ci că se află în Ierusalimul cel de sus, în slava aceea Dumnezeiască, unde Împăratul tuturor este slăvit și prealăudat de miliarde și miliarde de Îngeri Dumnezeiești. Atunci, de bucurie și de evlavie, curg și aleargă din ochii lui râuri de lacrimi calde, care îl curățesc de tot păcatul, după cum se spune: „Spăla-mă-voi și mai alb decât zăpada mă voi albi”.

Pe lângă această evlavie îl înconjoară și îl cercetează și un alt Har, adică o dată cu lacrimile vine la acesta și o altă mângâiere Dumnezeiască, care nu se vede cu ochii trupești, dar se vede foarte clar cu ochii minții cum coboară lin din cer, ca rouă peste capul lui, precum rouă profetului Ghedeon. Și de pe cap se revarsă peste tot trupul și răspândește mireasmă, sfințindu-l. De aceea spune Scriptura: „Binecuvântat este Dumnezeu Cel ce varsă Harul Său peste preoții Săi, ca mirul ce se coboară pe cap, pe marginea veșmintelor lui”. Din pricina aceasta trupul lui devine ușor și se umple de toată mângâierea și dulceața duhovnicească.

Prin urmare, primește o înștiințare de la acest Har că s-a împăcat cu Dumnezeu și spune împreună cu profetul: „Auzului meu vei da bucurie, bucura-se-vor oasele mele cele smerite”, adică „mulțumesc, Doamne, că m-ai înștiințat și mi-ai dat să înțeleg prin acest semn al Harului Tău că m-ai iertat pe deplin de toate păcatele mele și am fost mângâiat eu, netrebnicul robul Tău, pentru că atât de mult mă umilise păcatul meu, încât alergam întotdeauna în ascunzătoare și oasele mele tremurau de frica iadului.”

Încă și alte multe cuvinte ale Sfintei Scripturi vin în gura lui în ceasul acela, care arată că Dumnezeu a primit pocăința lui și rugăciunea lui, precum se spune: „Duhul umilit, inima înfrântă și smerită, Dumnezeu nu o va urgisi”.

Dar nu numai acestea sunt cele de care se bucură un astfel de credincios, ci încă și multe alte înțelesuri cerești și Dumnezeiești ies din inima lui. Deoarece a fost dezlegat și risipit norul întunecos al păcatului de către luminarea rugăciunii minții și cugetă armonia cuvântului sfânt care spune: „Le-a deschis lor mintea ca să înțeleagă Scripturile” și „Cel ce crede în Mine, râuri de apă vie vor curge din pânțele lui” (Ioan 7,38); deoarece inima omului clocotește de înțelesuri Dumnezeiești, iar gura lui vorbește în parabole, precum se spune: „Deschide-voi în pilde gura mea, spune-voi cele ce au fost dintru început” (Psalm 77,2). În clipa aceea inima este în întregime foc, pentru că s-a aprins în inima lui focul, despre care spune Hristos: „Foc am venit să arunc pe pământ, și cât aș vrea să fie acum aprins!” (Luca 12,49). Atunci, în ceasul acela, omul acesta crește, care este aprins de lucrarea Sfântului Duh, hotărăște în sine ca de acum înainte să păzească nestrict toate poruncile lui Hristos, după cum spune și profetul David: „Juratu-m-am și m-am hotărât să păzesc judecățile dreptății Tale” (Psalm 118,106). Acest Har fierbinte și izvorător de viață al iubirii Dumnezeiești s-a dat acestuia pe măsura strădaniilor pe care le-a depus în timpul rugăciunii.

Căci, dacă se va ruga cineva după cum am spus timp de o jumătate de oră, și lucrarea Harului rugăciunii inimii rămâne aproape o jumătate de oră în

ziua aceea, sau cel mult o zi întreagă, dar nu mai mult. Deoarece, precum fierul, când este scos de către fierar din foc, este înroșit și arde asemenea focului, dar dacă stă mai mult timp în afara focului, începe puțin câte puțin să-și piardă, puterea de ardere, ajungând iarăși la răceala și aspectul lui dinainte, tot așa și omul, când spune rugăciunea cu silință și zdrobire de inimă, se aprinde de lucrarea Duhului Sfânt și face să izvorască din inimă apa cea vie a înțeleșurilor Dumnezeiești; dar de îndată ce încetează rugăciunea, încetează și izvorul înțeleșurilor Dumnezeiești.

Aceasta se săvârșește din iconomia lui Dumnezeu, pentru ca omul să nu neglijeze rugăciunea, gândind că, o dată ajuns acolo, nu mai trebuie să se roage așa cum am spus la început, și pentru ca să nu mai cadă iarăși în patimile cele dinainte ale păcatului sau în altele mai mari și mai rele. Deoarece spune: „Și când duhul necurat a ieșit din om, umblă prin locuri fără apă, căutând odihnă și nu găsește. Atunci zice: „Mă voi întoarce la casa de unde am ieșit”; și venind, o află golită, măturată și împodobită. Atunci se duce și ia cu sine alte șapte duhuri mai rele decât el și, intrând, sălășluiesc aici și se fac cele de pe urmă ale omului acela mai rele decât cele dintâi” (Matei 12,43-45).

De aceea este nevoie ca să se roage mereu omul și rugăciunea lui să se facă neîntrerupt, după cum ne poruncește și Apostolul Pa vel, spunând: „Rugați-vă neîncetat” (1 Tes. 5,17), „ca să nu cădeți întru ispită” (Matei 26,41). Să se roage cineva neîncetat, dar nu totdeauna cu silință și zdrobire de inimă, după felul în care am spus, deoarece acest lucru este aproape cu neputință. Să se roage însă neîncetat, dar și în alt fel. Adică, după ce se roagă cu silire și cu zdrobire de inimă și începe a-l dura pieptul înlăuntru, în locul unde s-a lucrat rugăciunea stăruitoare, și nu mai primește locul acesta mai multă silire, atunci să se roage fără silire și fără zdrobire de inimă, ci într-un fel mai liniștit, măsurat și odihnitor, până când se va vindeca și se va odihni locul acela rănit din piept.

După ce se va odihni și vindeca, să înceapă din nou strădania rugăciunii celei zdrobitoare de inimă ca mai înainte, cu silire. Iar mintea să fie trează și să păzească neîncetat inima de atacurile diavolului. Și când diavolul vrea să năvălească, de îndată mintea să trezească și să zdrobească inima cu rugăciunea din ce în ce mai puternic, până când îl va dura inima; atunci fără întârziere atacul diavolului va dispărea ca norul purtat de vânt.

Pentru om este lucru cu neputință să alunge și să nimicească atacurile diavolului în alt fel din inima lui decât prin rugăciunea aceasta stăruitoare a inimii, pe care, dacă o neglijează, este în pericol de a ajunge la moartea sufletescă, după cum am spus mai înainte. Acest lucru îl arată și cântarea sfintei Biserici a lui Hristos când spune: „Dacă dreptul cu greu se mântuiește, păcătosul unde se va arăta?” Deci, precum diavolul, vrăjmașul nostru cel fără de milă și neîmpăcat, luptă împotriva noastră în multe chipuri până în ceasul morții, la fel și noi să-i stăm împotrivă cu numele lui Hristos, până la ultima noastră suflare.

Cum că acest fel de rugăciune alungă din inima noastră și nimicește patimile și diavolii care ne războiesc prin mijlocirea patimilor noastre, ascultă, o, frate, și o vedenie a Părinților:

Un frate oarecare, rugându-se odată în chilia lui cu zdrobire de inimă și

multă silință, suspinând ia fiecare rugăciune, a avut o vedenie și a văzut mulțimi nenumărate de demoni, dintre care unii erau ca niște câini, alții ca zebrele, alții ca niște capre, alții ca vulpile și ca alte fiare (spuneam că patimile oamenilor sunt numeroase și diferite). Acești demoni acopereau o mare suprafață cu numărul lor, deoarece fiecare tagmă era mare la număr. Iar fratele, văzându-i, nu s-a tulburat, ci cu tot curajul și multă nădejde în Stăpânul Hristos, deoarece în ceasul acela clocotea înlăuntrul lui rugăciunea și inima lui era ca para de foc, s-a năpustit asupra demonilor ca un leu furios, pentru a-i birui nu cu arme sensibile și văzute, ci cu arme nevăzute și invincibile, cu numele lui Hristos adică. Pentru că, ajuns în fața lor, a început să spună din adâncul inimii: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”. Și atât de tare își silea și zdrobea inima cu numele lui Hristos, încât cu puțin inima nu a plesnit și nu a ieșit din locul ei. Cum spunea o dată în felul acesta „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”, vedea cum prindea câte un diavol și-l arunca foarte departe de locul unde era. Și iarăși spunând rugăciunea cu putere, arunca un altul... Și făcând așa a reușit să-i alunge pe cei mai mulți cu numele lui Hristos; (spunem că s-a eliberat de cele mai multe patimi prin Harul lui Hristos). Însă, câțiva dintre acei diavoli, îndărătnici și răi, nu au plecat din locul acela, ci privindu-l pe frate cu ură și sălbăticie îi spuneau: „Noi nu plecăm nicidecum din acest loc, deoarece acest loc este locuință a noastră veche”, adică sunt câteva patimi care, pentru că s-au învechit, cu multă greutate pot fi alungate.

Atunci fratele, auzind cuvântul acesta, s-a supărat tare și din multa lui supărare a aflat un fel de rugăciune a minții mult mai înaltă, foarte rară și nespuse de grea. Voind să-și silească și mai mult inima cu „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”, într-un anume fel inima lui se făcea în întregime rugăciune, una cu rugăciunea; după această mai presus de ființă înfrângere a inimii scotea din adâncul său un fel de suspin greu, după cum spunea profetul David: „Din suspinul inimii mele”. Și din prea multa silință și din nemăsurata supărare, fratele era aproape să-și dea sufletul. Dar când sfârșea acel suspin adânc și greu, demonii care mai înainte erau sălbatici și de nebiruit fugeau de la fața fratelui, ca și când i-ar fi urmărit o sabie de foc. Și, cum mi se pare, fratele voia să spună cuvântul acela al Scripturii, care spune: „Și cu suspinurile din adânc ai făcut să rodească însutit durerile”. Deoarece cu cât mai din adânc scotea suspinul din ființa sa cu durerea inimii, cu atât nimicea, pe acei demoni stăpânitori, și cu cât îi nimicea, cu atât rodea rod însutit.

După ce a curățat fratele tot locul acela de demoni, și-a ridicat capul și a văzut la depărtare de sine ca la o aruncătură de piatră și chiar mai puțin pe diavolii alungați, care stăteau și se uitau înapoi căutând să afle timp potrivit pentru a se întoarce la locul de unde fuseseră alungați. (Spunem că atunci când patimile vor fi dezrădăcinate din inimă cu silirea cea mai presus de fire a rugăciunii inimii, atunci se va păstra numai în minte amintirea lor; și dacă se întâmplă să lipsească pentru o clipă frica de Dumnezeu și rugăciunea din om, atunci patimile înviază din nou și se înnoiesc). Iar fratele, voind să-i alunge și de acolo, s-a așezat ca pe un scăunel și, aplecându-și capul până la genunchi, se ruga precum se ruga oarecând văzătorul-de-Dumnezeu Moise, când L-a auzit pe Dumnezeu spunându-i: „Moise, Moise, de ce strigi către

Mine?” Rugându-se deci și fratele cu mintea în același fel, iată că ieșea din gura lui când foc, ce ajungea până la locul unde erau demonii, când ca un fel de gloanțe, ce ieșeau din gura fratelui ca dintr-o pușcă, cu atâta viteză împotriva demonilor, încât pe mulți i-au nimicit. Iar când fratele spunea rugăciunea, și cu mai multă putere, se făcea că ies din gura lui ca niște ghiulele de tun care ucideau dintr-o dată mai mulți demoni, chiar pe cei mai puternici dintre ei. Când spunea rugăciunea fără multă silință, ieșeau și acestea mai mici, dar puternice, și loveau pe demonii mai mici. Văzând acestea, fratele și-a venit în fire și, iată, a înțeles că rugăciunea clocotea în inima lui precum fierbe și clocotește apa în cazanul pus pe foc.

La fel și un alt frate, rugându-se odată cu mintea, a ajuns la această vedere duhovnicească: a văzut demoni mulți ca nisipul mării cu chip de soldați, care se năpusteau asupra fratelui cu multă ură, ca să-l nimicească de pe fața pământului. Atunci acesta s-a înfricoșat de asaltul năpraznic al demonilor și a fugit într-o Biserică, cerând ajutor Mântuitorului Hristos și Maicii Domnului. Și cum a intrat în biserică, iată, vede pe Mântuitorul și pe Maica Domnului ca vii în icoanele împărătești, șezând amândoi ca doi împărați preaslăviți pe tronurile slavei.

Și îndreptându-și de îndată privirea spre Domnul Hristos, îl văzu pe Acesta plin de bucurie și de frumusețe, precum se spune: „Frumos cu frumusețea cea de la fiii oamenilor”. Pe lângă acea frumusețe de negrit și minunată a feței Sale Dumnezeiești preacurate, mai era îmbrăcat și cu altă slavă și de o lumină mai curată și mai strălucitoare decât lumina soarelui, precum spune: „întru strălucire și în mare podoabă Te-ai îmbrăcat. Cel ce Te îmbraci cu lumina ca și cu o haină”. (Psalmul 103,2). Fratele nu putu să mai privească la Hristos, precum nu mai poate cineva să privească a doua oară la soare, pentru că ochii lui erau orbiți, ci numai I se închina și săruta preacurata Lui mână dreaptă, cu cutremur și cu bucurie, precum spune: „Se bucură cu sufletul și se cutremură cu mâna”. Se îndreptă apoi fratele și spre Preasfânta Fecioară, i se închină, sărută mâna sa feciorelnică și preacurată, îndrăznind să-și ridice ochii și să privească preasfânta ei față. Lumina și slava Domnului Hristos semănau cu lumina și slava Preasfintei Fecioare cât seamănă lumina fulgerului cu cea a soarelui. Adică slava Preasfintei Fecioare era puțin mai blândă privirii, așa încât fratele, îndreptându-și pentru a doua oară privirea spre preacinstita ei față, ochii lui nu au orbit, așa cum nu orbesc atunci când se uită puțin la un fulger.

Domnul nostru Iisus Hristos stătea ca pruncul odihnindu-Se pe brațul sfânt al Preacuratei ca pe un tron de Heruvimi, iar Preasfânta Fecioară îl privea pe fratele cu privire milostivitoare și preadulce. Preadulcele Iisus era atât de frumos și plăcut la vedere întru toate, și atâta slavă împrumuta Preasfintei Fecioare cu împărăteasca Lui așezare în brațele ei, și atât de mult se potrivea Cel preacurat cu cea preacurată, Cel nepătat cu cea nepătată, Domnul și Stăpânul cu Doamna și Stăpâna, Cel prealăudat cu cea prealăudată, Cel preacinstit cu cea preacinstită, Cel preafeciorelnic cu cea preafeciorelnică, adică Iisus cu Fecioara Maria, cum se potrivește mireasma trandafirului cu frumusețea acestuia. Domnul Iisus privea la fratele cu multă dulceață și cu negrită iubire. Și iarăși, așa cum este cu neputință ca cel care ține în mână un trandafir și îl miroase, să nu se bucure de frumusețea lui și să nu se

împărtășească de mireasma lui, tot așa și fratele, privind pe Mântuitorul Hristos și pe Maica Domnului și privit fiind de Aceștia, era cu neputință să nu se împărtășească de Harul Lor și să nu se bucure de mângâierea Lor. Atunci, luând curaj de la privirea cea blândă a Preasfintei, fratele a strigat către ea: „Preasfântă Fecioară, Precurată, Maica Domnului meu, Stăpâna mea preadulce, cum să scap de demonii care mă urmăresc?” Iar Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, izbăvitoare celor ce scapă către ea, răspunzând fratelui, i-a zis: „Cu numele Fiului meu și cu numele meu sunt biruiți și nimiciți demonii cei ce s-au lepădat”. De îndată, fratele a făcut închinăciune, a ieșit din Biserică și a început să spună din inimă: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă” și „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, bucură-te ceea ce ești plină de har, Marie”. Iar demonii, fără întârziere, au fugit neputincioși și au pierit din fața fratelui.

La fel și alt frate, lucrător și acesta al rugăciunii minții și a inimii, a ajuns la această vedere. I s-a arătat că s-ar fi aflat sub tartar, acolo unde este locuința tuturor demonilor. Acolo a văzut o cetate foarte puternică. Pe dinlăuntru acea cetate era plină de un întuneric gros și aproape pipăibil, despre care spune și Mântuitorul: „Acolo va fi întunericul cel din afară”, deoarece nici o rază de lumină nu pătrunde acolo, pentru că se află în inima pământului, unde Domnul Atotțiitorul a hotărât să locuiască demonii în veacuri nesfârșite. De aceea și cuvântul profetului spune: „Intra-vor în cele mai de jos ale pământului”. Iar porțile cetății aceleia erau mari și puternice, fiind păzite de câțiva demoni înfricoșător de urâți.

Înăuntrul cetății locuiau demoni fără de număr, toți având aripi. Unii dintre ei ieșeau din cetate zburând ca vrăbiile, alții intrau în cetate ca albinele în stup. Fratele stătea într-un loc, lângă drum. Era aplecat, fruntea lui sprijinindu-se pe genunchi, trupul lui fiind arcuit ca un pod, iar pieptul lui adâncit ca o boltă.

Așa fiind așezat, fratele spunea din inimă cu durere și cu multă silință „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”. Și spunând astfel rugăciunea, la fiecare rugăciune ieșea din gura lui ca o flacăra aprinsă care se îndrepta către un demon și-i ardea aripile, picioarele, mâinile și părul, încât demonul respectiv rămânea nemișcat într-un loc ca un buștean sau ca un purice pârlit. Deoarece, atunci când este pârlit, puricele nu se mai poate mișca. Spunând încă o dată rugăciunea fratele, un alt demon era ars, dintre cei care erau ajunși de flacăra rugăciunii, pentru că demonii ieșeau și intrau cu mare viteză, precum vântul.

Rugându-se fratele astfel mult timp, a reușit să ardă mulți demoni, care alcătuiau în fața porților iadului o grămadă mare. Demonii care erau înlăuntru vedeau că dispar demonii aceia, vedeau și sabia de foc a rugăciunii inimii care îi nimicea, dar de unde venea aceasta nu puteau vedea, pentru că numele lui Dumnezeu îi ametea precum ametește fumul albinele. Atunci au mers și au spus cele întâmplare diavolului care era mai mare peste ei, cel numit satana, care, aflând de nenorocire, s-a tulburat foarte tare, dar se temea să iasă din cetate pentru a nu păți și el la fel. Și-a scos însă capul lui necurat pentru a vedea din ce loc vine sabia de foc. Aplecându-se astfel, flacăra de foc a rugăciunii inimii l-a atins în față, arzându-l. Acesta s-a tras repede înăuntru, închizând și porțile iadului.

Iar fratele, venindu-și în fire și cugetând la cele întâmplare, se bucura de nimicirea demonilor, slăvind și mulțumind Domnului nostru Iisus Hristos, Care a dat atâta har și putere celor care îl iubesc din tot sufletul și Îl cheamă din adâncul inimii. Acestuia se cuvine slava și puterea în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul al doilea

Despre trebuința de a găsi un adevărat lucrător al rugăciunii minții, de la care să învățăm felurile și semnele acestei rugăciuni, și despre aceea că cel care are neîncetat rugăciunea înlăuntrul său și o lucrează din adâncul inimii, cu multă evlavie și atenție, înțelege uneori din anumite semne duhovnicești că sufletul lui se împărtășește în chip nevăzut cu Iisus Cel chemat cu stăruință. Încă și despre rodul acestei rugăciuni.

Binecuvântează, părinte!

Pentru ca să se elibereze omul de patimi și să le dezrădăcineze din inima lui, este nevoie să dobândească în inimă rugăciunea minții. Deoarece, dacă nu va locui, rugăciunea minții în acel loc de unde izvorăsc patimile, acestea nu pot fi îndepărtate.

Iar dacă nu sunt îndepărtate de la om patimile, nu pleacă de la acesta nici demonii. Deoarece demonii au obiceiul de a se aduna acolo unde sunt patimi, precum se adună și muștele acolo unde este vreo rană urâtă și rău mirositoare. Și precum ciorile și celelalte păsări carnivore, acolo unde văd sau simt vreun miros urât de animal mort, se adună de unde ar fi și îl mănâncă, tot așa și demonii, acolo unde văd vreun om trupesc și robit de patimi, își fac cuib și nu se lasă până nu mănâncă pe dinăuntru trupul acela carnal cu plăcerile cele de rușine. De aceea spunea și proorocul: „Când se vor apropia de mine cei ce îmi fac rău, ca să mănânce trupul meu” (Psalm 26,3). Dar pentru ca să se elibereze cineva de patimi, așa cum s-a spus mai înainte, este nevoie să dobândească rugăciunea minții în inima sa.

Și iarăși, pentru a dobândi cineva în inima sa rugăciunea minții, lucru necesar este să roage pe Dumnezeu pentru aceasta de multe ori cu smerenie, chinuindu-și trupul său cu postul, cu metaniile și cu alte osteneli trupesti, pentru ca Dumnezeu să se milostivească văzând ostenelile sale și să-i arate un îndrumător nerătăcit, care lucrează această rugăciune a minții și a inimii neștiut de nimeni, de la care să o învețe și el cu precizie. Iar dacă nu se găsește un astfel de îndrumător în locul acela, să roage pe Dumnezeu să facă El ce știe pentru aceasta. Adică să-i arate Dumnezeu ce trebuie să facă. Dacă află un astfel de lucrător al rugăciunii și învață de la acesta, dar totuși nu poate să o înțeleagă întru-totul, atunci, spun, să-l roage pentru această rugăciune a minții pe Dumnezeu să-l îndrume prin vreun alt semn cum să o lucreze și cum să o dobândească.

Odată, un frate, auzind pe cineva vorbind despre rugăciunea minții, s-a rănit în inima sa, străduindu-se cum să facă să o dobândească și el. Dar pentru că nu reușea să o dobândească, nici să o înțeleagă, pentru că rugăciunea minții este greu de înțeles și greu de lucrat, fratele acela a început să se roage lui Dumnezeu, cerându-I neîncetat să-i arate cum să lucreze și cum să spună rugăciunea fără să rătăcească. Deoarece cei care urmează gândul lor în această rugăciune, fără să aibă vreo înștiințare Dumnezeiască, este cu neputință să nu aibă vreo rătăcire de la diavol, în

afară de cazul în care este cineva atât de smerit încât ocolește uneltirile diavolului cu luminarea sa Dumnezeiască. De aceea, spun, fratele acela îl ruga pe Dumnezeu pentru rugăciunea minții cu multă smerenie, pentru că din clipa în care a auzit vorbindu-se despre această rugăciune, și-a dorit mult să o dobândească. Cu toate acestea, nu avea nici o înștiințare de sus: „Căci fără Mine - spune Mântuitorul - nu puteți face nimic”. Văzând, deci, Dumnezeu setea fratelui, i-a trimis în somn pe Îngerul Său în chipul unui călugăr pe care fratele îl cunoștea ca fiind desăvârșit în această rugăciune. Și Îngerul i-a explicat rugăciunea minții și a inimii în felul următor. Având numai pieptul său descoperit și spunând din tot sufletul său rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”, arăta fratelui cu multă claritate toate punctele rugăciunii minții și a inimii. Când spunea Îngerul rugăciunea, fratele vedea toată silința acestuia, cum din cauza efortului său lăuntric Îngerul transpira și scuipa sânge, cum își chinuia peste măsură inima și cum avea multă atenție la rugăciune. Și când fața lui se vedea slăvită, strălucitoare și plină de Harul lui Dumnezeu, din pricina bucuriei pe care o primește inima prin rugăciune, precum se spune: „Inima veselă îmbujorează fața omului”, când iarăși vedea feței sale era tristă și chinată de oftaturi adânci, după cum spune „întristat este sufletul meu”, și iarăși se vedea cum Îngerul, cu puterea și lucrarea rugăciunii, împlânzea fața sa furioasă și sălbatică. Uneori, părea că stă să cadă pe pământ din forțarea sa peste măsură la care ajungea rugăciunea inimii, din cauza slăbirii puterilor, iar alteori se vedea, ca într-o oglindă, inima lui că este gata să crape sau să sară de la locul ei din pricina muncii la care o supunea rugăciunea. Alteori, întregul său trup arăta ca un trup mort.

Și spunea Îngerul fratelui: „Așa cum m-ai văzut spunând rugăciunea, așa spune-o și tu, și va afla odihnă sufletul tău”. Acest lucru l-a văzut fratele de două, de trei și de mai multe ori, și făcând așa s-a liniștit cugetul său.

Asemenea și un alt frate, rugându-se odată cu rugăciunea minții, cu multă răbdare, a fost ridicat la vederea cea duhovnicească. Și a văzut în fața sa doi Îngeri, care țineau în mâini o carte deschisă, care se cheamă Filocalia, și arătau fratelui cu degetul partea aceea din Filocalie unde se vorbește despre rugăciunea minții și se spune că: „Este dator monahul ca la fiecare respirație a sa să spună o rugăciune, rar și cât se poate de clar”. Și când citea fratele acest lucru, și-a venit iarăși în sine.

Dar felul acesta de rugăciune, cu cât este mai înalt și mai de cinste, cu atât are nevoie de mai multă pregătire a celui care îl folosește, după cum spune Avva Isaac într-un loc din cuvântul său despre aceasta: „În sudoare a binevoit înțeleptul Stăpân să dea pâinea aceasta celor ce o caută. Și aceasta spre binele nostru, pentru ca nu cumva, împărțându-ne înainte de vreme din aceasta, nepregătiți, să pățim indigestie și să murim”. Adică, a binevoit preaințeleptul Dumnezeu ca darul acesta al rugăciunii minții și al vederii duhovnicești să-l primească acei oameni care transpiră și se luptă peste măsură din dragoste pentru această rugăciune a minții, după cum a spus unul din părinți, cum că mult sânge a scuipat din cauza efortului în timpul rugăciunii până când a dobândit-o înlăuntrul său.

Aceasta, adică faptul că Dumnezeu a binevoit să ne luptăm pentru rugăciune, arată iconomia, pogorământul lui Dumnezeu față de noi, pentru

binele nostru, pentru ca să luăm aminte și să nu ne apropiem de această rugăciune oricum. Deoarece, dacă se întâmplă să ne apropiem de această rugăciune la întâmplare și gustăm din ea fără pregătirea trebuincioasă, se poate întâmpla să murim de moarte sufletească sau chiar de moarte trupească, după cum au pățit mulți și vedem că mai pățesc și astăzi, deoarece se întâmplă să nu putem digera această hrană și să murim, pentru că hrana cea tare este pentru cei desăvârșiți, după cum spune Dumnezeuiescul Apostol, și nu pentru pruncii care încă se mai hrănesc cu lapte. Acest lucru ni se întâmplă deoarece cel care lucrează această rugăciune a minții cu pregătirea de cuviință, acela, spun, se împărtășește în chip nevăzut cu însuși Iisus Hristos ori de câte ori o spune din adâncul sinelui său cu evlavie peste măsură și cu nemăsurată atenție. Și aceasta o cunoaște din liniștea și pacea lăuntrică care vine în ceasul acela. Spunând acesta „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă” din adâncul inimii de multe ori și cu credință fierbinte, cu nemăsurată smerenie, cu cea mai mare evlavie, cu inimă curată, cu nădejde vie și multe asemenea acestora, deodată începe să izvorască pacea Dumnezeiască în inima sa din numele Domnului nostru Iisus Hristos, ca dintr-un izvor preadulce.

Și cu cât este coplesit de Dumnezeuiescul nume al lui Hristos și cu cât bea și se răcorește sufletul lui din această băutură Dumnezeiască a lui Hristos, cu atât dorește și mai mult cel ce se roagă și este cuprins de pacea Dumnezeiască să cerceteze din inimă și mai mult și cu mai multă căldură numele lui Hristos. Deoarece, când acesta ajunge la această măsură a rugăciunii minții, atunci nu numai trupul își află pace de patimi, ci și inima sa, în fața gândurilor rușinoase, și duce o viață liniștită ca și când ar fi fără de trup, asemenea celui care se împărtășește cu vrednicie de preacuratele Taine și care petrece ziua aceea în pace și liniște, cugetând și avându-L în fața ochilor minții numai pe Hristos, și nu vrea să mai știe de lume și de lucrurile lumii, deoarece este stăpânit de dragostea Mielului neprihănit din care a gustat sufletul său, iar Mielul este Hristos.

Cei care însă îndrăznesc și lucrează acest fel de rugăciune a minții fără să aibă nici o pregătire și fără să ceară sfatul despre aceasta vreunui părinte care lucrează rugăciunea, aceștia se aseamănă cu cei care îndrăznesc să se împărtășească nespovediți și fără vrednicie cu preacuratele Taine ale Domnului. De aceea și Domnul nostru Iisus Hristos, Cel căutat de aceștia, neplăcându-I și făcându-I-Se silă de starea lor de nepregătire, de mândria și de aroganța lor, li se face ca o hrană nedigerabilă și mor. Deoarece, precum Sfânta Împărtășanie pe cei ce se împărtășesc cu vrednicie îi sfințește, îi luminează și îi răcorește, iar pe cei ce se împărtășesc cu nevrednicie îi arde, îi întunecă și îi dă morții, tot așa și rugăciunea minții, celor care postesc, se înfrânează și se smeresc le dă pace trupește și sufletește și îi întărește în lucrarea Domnului, iar celor lacomi, neînfrânați și mândri le încețoșează mintea, le întunecă sufletul, le orbește inima și îi predă minții neîncercate. Și dacă devin, astfel, fără măsură la cuget, adică limitați la mintea lor, orbi la inimă și întunecați la suflet, li se pare răul bine și amarul dulce. Unii ca aceștia nu mai primesc să asculte sau să primească sfat de la cineva. Deoarece satana, care a sălășluit întru ei din pricina înălțării de sine, îi învață cele ale sale și îi înștiințează în mintea lor rătăcită că numai ei au găsit

adevărul și calea ea adevărată care duce la mântuire, iar ceilalți le par rătăciți. Și pe bună dreptate li se întâmplă aceasta, din cauza mândriei lor, pentru că aceștia, în loc să culeagă rod copt și strugure dulce din rugăciunea lor, culeg rod necopt prin necunoașterea lor și aguridă pentru înalta părere de sine. Cei care lucrează însă rugăciunea aceasta a minții cu ascultare și asceză, cu smerenie, cu post și cu sfatul sfinților părinți duhovnicești purtători de Dumnezeu, aceștia culeg din rugăciunea minții roade de mântuire, roade coapte, bune, duhovnicești, dulci și bineplăcute.

Acest rod care se naște din rugăciunea minții se cunoaște bine din cuvântul care urmează.

Omul este alcătuit din trup și suflet. Trupul este văzut și material, precum spune Scriptura: „Și a făcut Dumnezeu pe om, luând țărână din pământ”, iar sufletul este nematerial și nevăzut, după cum spune în continuare Scriptura: „Și a suflat Dumnezeu în fața lui suflare de viață, și s-a făcut omul suflet viu”. De aceea trupul, întrucât este din pământ, iubește cele pământești, iar sufletul, întrucât este de la Dumnezeu Cel ceresc, iubește cele cerești și nemateriale. Dar, pentru că sufletul locuiește înăuntrul trupului material și văzut, este împiedicat de lucrarea poftelor trupesti și nu poate cerceta cele cerești așa cum dorește și așa cum merită. Mai mult chiar, aceasta se întâmplă sufletului din momentul în care omul face ceva rău în fața lui Dumnezeu, îndepărtând și exilând sufletul de la dragostea lui Dumnezeu și a celor cerești și de la nădejdea bucuriei Dumnezeiești ce va să vină.

Iar dacă pleacă de la acesta iubirea lui Dumnezeu, a celor cerești și nădejdea Raiului, atunci va împărăți în el dorința lumii, plăcerea trupestă și rătăcirea diavolului, aceasta însemnând că de atunci înainte el va petrece în desfrânare și în nepurtare de grijă față de cele duhovnicești, având adormită conștiința sa, iar vederea sufletului fiind întunecată și orbită.

Fiind în această situație, adică depărtat cu duhul de cele cerești, pentru a putea după aceea să se depărteze de relele de care este biruit și pentru a putea sufletul să-și amintească cele cerești cu care are asemănare, și pentru a se ridica cugetul omului de la cele sensibile la cele tainice, de la cele văzute la cele nevăzute, de la cele materiale la cele nemateriale, de la cele stricăcioase la cele nestricăcioase, de la cele pământești la cele cerești, pentru a se întâmpla, spun, aceasta, este nevoie ca inima să fie zdrobită cu rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”. Și, într-un anume fel, să se frământă și să se unească inima cu numele Domnului, precum se unește făina cu apa și devine pâine, prin lucrarea focului (adică prin lucrarea Harului). Deoarece, atunci când spune cineva „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”, din adâncul inimii, atunci inima lui se umple de înțelesuri cerești și de gânduri duhovnicești. Și când se umple inima de astfel de înțelesuri duhovnicești (venite de la Duhul Sfânt), atunci din inimă se transmite acea lucrare Dumnezeiască în toate mădularele și simțirile sale. De aceea, fiind omul atunci întru totul unit cu harul rugăciunii, orice vedere sensibilă ar avea cu simțurile sale materiale, de la această vedere sensibilă mintea lui se urcă de îndată la vederea cea nematerială și tainică, fără ca să simtă plăcerea trupestă și fără să fie biruită inima lui de frumusețea și plăcerea vederii sensibile. De exemplu, cel ce lucrează rugăciunea minții, oricând ar vedea

vreun om frumos sau altă făptură frumoasă a lui Dumnezeu, din aceasta dă motiv sufletului său să-și imagineze și să cugete la frumusețea făpturilor cerești și nemateriale ale lui Dumnezeu.

Deoarece un astfel de om îți spune, sau mai bine și mai corect este să spun că sufletul spune omului aceluia astfel:

„Omule, dacă aceste făpturi materiale, care astăzi sunt și mâine nu mai sunt, le-a făcut Dumnezeu atât de frumoase și minunate și fac atâta bucurie celor care le văd, oare cu cât mai frumoase și mai minunate trebuie să fie bunătățile cerești și veșnice ale Raiului, „cele pe care ochiul nu le-a văzut, și urechea nu le-a auzit, și la inima omului nu au ajuns”, pe care Dumnezeu le-a pregătit pentru robii Săi de la facerea lumii?” Iar de aici îl urcă la o și mai înaltă vedere, deoarece îi aduce aminte de Dumnezeu însuși, spunându-i astfel: „Dacă acelea care sunt făpturi ale lui Dumnezeu sunt atât de minunate și negrăite, oare Dumnezeu însuși, făcătorul și ziditorul acestora, cât trebuie să fie de strălucitor, de minunat?” La fel se întâmplă când lucrătorul rugăciunii minții dorește să vadă cu ochii trupești stelele cerului și luna, fulgerul și soarele strălucind atunci se ridică de îndată cu mintea la frumusețea Raiului și la negrăita strălucire a lui Dumnezeu, făcătorul și ziditorul tuturor acestora. Deoarece, iarăși spune sufletul tainic omului: „Oare, omule smerit și cel din urmă, dacă cele văzute au o atât de mare frumusețe și strălucire, dar Dumnezeu, făcătorul soarelui, ziditorul cerului, creatorul stelelor, cu cât strălucește mai mult decât soarele?”

Despre această strălucire Dumnezeiască unul din părinți a spus următoarele:

Vedenie

Un oarecare călugăr L-a rugat odată pe Dumnezeu să-i arate slava și strălucirea sfinților. Și s-a învrednicit de ceea ce râvnea, în felul acesta. A venit un Înger Dumnezeiesc și i-a spus: „Cel care cere primește, cel care caută află și celui ce bate i se deschide”, și de îndată a deschis ochiul cel drept duhovnicesc al sufletului fratelui și a văzut slava aceea Dumnezeiască și bucuria de negrăit a tuturor Sfinților, de care se bucură aceștia în cer. Spunea fratele acela că a văzut pe toți Sfinții în slava și fericirea aceea Dumnezeiască, în care fiecare Sfânt strălucea la fel ca soarele. Și strălucind fiecare ca soarele, ieșeau din ei atâtea raze, câte are și soarele, și toți Sfinții cântau cu glas preadulce: „Aliluia”.

Așadar, dacă aici soarele luminează lumea întregă, fiind numai un singur corp luminos, oare în Cer, unde sunt mii și miliarde de Sfinți, strălucind fiecare precum soarele, cum trebuie oare să fie acea strălucire, acele raze, acea revărsare de lumină, slava aceea? Și iarăși spunea călugărul acela că toți Sfinții, care străluceau atâta, primeau strălucirea lor din strălucirea și lumina lui Dumnezeu, și că o rază a lui Dumnezeu era asemenea soarelui întreg. Acum, gândește tu singur, cititorule, atât cât poate gândi și cât poate ajunge mintea ta, cât de mare și cel fel de lumină este lumina Dumnezeirii și slava aceea de negrăit și de necuprins a Dumnezeului Celui nevăzut, a Ziditorului și Făcătorului nostru?

La fel atunci când cel care lucrează rugăciunea minții va mirosi un trandafir sau altă floare frumos mirositoare, sau când va privi o floare dintre florile câmpului, mintea lui se va duce ca fulgerul la parfumul acela de

negrăit pe care îl răspândesc florile Raiului, de care amintindu-și își va uda fața sa cu lacrimi de bucurie sfântă. Și cu cât va ofta mai din adâncul inimii sale, cu atât se va înălța mai mult, depărtându-se de cele pământești. Oftează din adâncul sufletului său deoarece nu numai că dorește să se împărtășească de bunătățile cerești ale Paradisului, ci și pentru că își amintește cât de cumplit este iadul celor care sunt lipsiți de toate acestea, întrucât, în mod inevitabil, omul se află ori cu Dumnezeu în Rai, ori cu diavolul în cele de dedesubt ale pământului.

Mai spunea acel călugăr că, după ce a văzut slava aceea minunată a Sfinților, a văzut și înfricoșătorul chin al celor din iad. Spunea că, după ce a încetat vederea aceea cerească a slavei Dumnezeiești, închizându-se ochiul cel drept al sufletului, s-a deschis de îndată ochiul cel stâng al sufletului, cu care a văzut iadul ca o mare întinsă, care era atât de adâncă, ca de la pământ la cer. Mai era marea aceea a iadului întunecoasă și încinsă, iar în ea erau amestecați cei ce se aflau în ea precum sunt amestecate semințele puse la fiert în cazan. Fierbea iadul acela precum fierb apele termale; pe unii îi scotea apa la suprafață, pe alții îi afunda, unuia i se vedea numai mâna, altuia numai capul, iar altuia piciorul. Unul striga „vai mie, vai mie” cu glas sfâșietor, altul blestema pe cel care a fost cauza trimerii lui în iad.

Atât de mult se urau și se dușmăneau unii pe alții, încât, dacă ar fi fost posibil să ajungă unii la alții, s-ar fi sfâșiat cu dinții, precum câinii. Deoarece acolo desfrânatul se mânia și blestema împotriva desfrânatei, pentru că din cauza ei ajunsese în iad. Părinții se îndreptau cu ură împotriva copiilor, deoarece, dorind să le facă acestora bogății pentru o viață ușoară, au ajuns ei în iad. Iar copiii se mâniău împotriva părinților, deoarece i-au lăsat la voia lor și nu i-au condus la frica de Dumnezeu. Pe scurt, a spus, acolo era o mare neorânduială și un miros insuportabil.

Toate acestea și multe asemenea văzând, luptătorul cel bun oftează din adâncul inimii, și cu cât oftează mai din adânc, cu atât este ridicat mai mult de la cele pământești la cele cerești. De aceea, nu numai că nu se prinde de pietrele în care este diavolul, ci devine și mai fierbinte doritor al celor duhovnicești și cerești, ajungând la despățimire, pentru că atunci, într-adevăr, nici un fel de patimă diavolească nu mai este în el. Dar cel care nu lucrează lucrarea duhovnicească a rugăciunii minții cu inima zdrobită nu poate ajunge la această stare. De îndată ce vede o față frumoasă sau un alt lucru scump și frumos de pe pământ, inima lui este cuprinsă de plăcere și este robit și se prinde de lucrul acela gândul lui precum se prinde peștele de undiță. Și aleargă la acea plăcere precum aleargă câinele la măcelărie, zbatându-se cum să mănânce pe săturate, precum se spune: „Și dorea să-și umple pântecul său cu roșcovele din care mâncau porcii”. A căror parte să nu o avem, cu Harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos. A Lui fie slava și puterea în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul al treilea

Cum poate cineva să ajungă la calea (metoda) cea mai desăvârșită a rugăciunii minții și cum poate să alunge din cugetul lui demonii temerii, care îl înfricoșează foarte tare în timpul nopții, când vrea să se roage sau când dorește să meargă singur în vreo peșteră sau în vreun loc pustiu pentru a se

ruga în liniște.

Binecuvântează, părinte!

Adevăratul lucrător al rugăciunii minții, dacă dorești să ajungi la măsura cea adevărată și înaltă a rugăciunii acesteia, ascultă cu atenție ceea ce vreau să-ți spun în continuare. Uneori, în timpul nopții, mergi singur în locuri neumblate, în locuri sălbatice, înfricoșătoare, în astfel de locuri în care ai crede că este cuibul și locuința demonilor. Dar înainte de a merge în astfel de locuri să te pregătești pentru un astfel de drum și pentru un astfel de plan al tău.

Conștiința ta să fie liniștită și împăcată, să nu te chinuiască pentru vreun păcat ascuns al tău. Să fii spovedit. Să te fi împărtășit cu Trupul și Sângele Stăpânului și să te fi înarmat cu armele Duhului Sfânt. Astfel fiind pregătit, atunci când pornești la drum, mergând singur în noaptea întunecată, cât mai des însemnează-te cu semnul cinstitei și atotputernicei Cruci, având în mintea ta că mergi (acesta este de fapt adevărul) la un război mare, un astfel de război în urma căruia nu vei mai apuca să vezi lumina soarelui, gândind că în noaptea aceea urmează să mori o dată pentru totdeauna, luptând cu demonii cei sălbatici și nemiloși ai fricii, pe care fie îi vei birui cu puterea nebiruită a numelui Domnului și îi vei alunga din locuința lor, și în felul acesta te vei întoarce biruitor, fie, mai degrabă, vei cădea pe câmpul de luptă al acestui război nevăzut, decât să te întorci învins.

Așadar, frate, după ce te pregătești așa cum am spus, mergi la acest război nevăzut cu gândul de mai sus. Căci demonii, înțelegând că vrei să mergi împotriva lor, pentru a-i lupta cu numele Domnului, se vor grăbi să ți-o ia înainte în chip nevăzut, cu viclenia lor cunoscută. Mai întâi, vor să te înfricoșeze, să trezească în tine o astfel de frică încât să începi să transpiri cu o transpirație rece din cauza fricii exagerate și să tremuri de o astfel de groază, pe care ți-o vor insufla în toate măduarele tale, încât să te pună pe fugă înapoi. Dacă tu vei lupta însă în așa fel încât nu te lași biruit de războiul lor, atunci viclenii demoni vor schimba sălbăticia și felul lor înfricoșător în laudă și într-un fel de îndemn, doar-doar vor reuși în acest fel să te întoarcă înapoi. Îți vor trimite astfel de gânduri în cugetul tău, ca și când te-ar sfătui, amăgitorii, spunându-ți: „O, omule al lui Dumnezeu, te vedem că ai mare simplitate și de aceea nu cunoști ceea ce este mai bine pentru tine, că nu este bine să vii într-un astfel de loc în miezul nopții. Nu-ți este milă de viața ta și nu te temi ca nu cumva, din cauza nepregătirii tale, să mergi în iad dacă mori în clipa aceasta? Sau poate că nu știi cine suntem noi, de aceea pornești împotriva noastră. Ascultă-ne pe noi, o, omule, și întoarce-te înapoi cât poți de repede, înainte de a ne mânia împotriva ta și înainte de a vedea în realitate puterea noastră cea mare. Stai liniștit în chilia ta, străduiește-te acolo să placii lui Dumnezeu, săvârșind tot felul de virtuți, pentru că, să mai știi și asta, dacă mori acum în războiul cu noi, te vor mânca fiarele pădurii, fără să te învrednicești de înmormântare și fără să ți se cânte slujba de înmormântare.

Acestea și multe asemenea lor îți vor pune în față după ce te vor înfricoșa, ca și când ei ar dori să te determine la un lucru mai bun și la o petrecere mai folositoare și mai sigură. Tu, însă, iubite rob al Domnului, să nu dai în nici un

fel ascultare sfatului lor, nici bunătății lor, deoarece scris este: „Mila păcătosului să nu fie peste capul meu”. De aceea, auzind toate acestea, fă-ți des semnul Crucii și, spunând neîncetat în taină „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”, mergi împotriva lor, ca și când ai fi surd și mut, având gura pecetluită. Căci dacă cumva le ascuți „sfatul” și te întorci pe fugă, să știi că vei fi în mare pericol. De îndată ce vei vrea să te întorci și să fugi înapoi, ți se vor arăta demonii, în cuget, ca și când te-ar fugări nenumărați tâlhari cu săbii sau ca și când ar sări asupra ta fiare sălbatice ca să te înghită de viu. Așa încât pericolul va fi dublu, punându-te în pericol și trupește și sufletește. Trupește vei fi în pericol deoarece, fugind prea tare de frică sau din lucrarea demonilor care aleargă în urma ta, sau din cauza întunericii nopții și din cauza neatenției minții și a inimii tale tulburate, poți să cazi și să-ți rupi vreunul din mădularele tale. Sufletește vei fi în mare pericol deoarece din fuga ta vor prinde curaj demonii asupra ta, tu arătându-le astfel că nu poți să le stai împotriva; și știind că de acum înainte ai să te temi și de umbra ta, vor veni asupra ta ca nebunii. De aceea, o, soldatele al lui Hristos, ieșind la un astfel de război nevăzut, fii treaz și atent, cât poți de mult, pentru ca să nu te prindă în capcanele lor amăgitorii demoni cu nici un fel de momeală.

Mergând împotriva lor, când îți vor ieși în cale astfel de atacuri, sprijină-ți întâi inima ta în amintirea lui Dumnezeu, crezând cu tot sufletul că Dumnezeu vrea să fie prezent în chip nevăzut în acest război ca să vadă lupta ta. Din această aducere aminte de Dumnezeu vei simți imediat o oarecare mângâiere și bucurie în inima ta. Deoarece zice: „Mi-am adus aminte de Dumnezeu și m-am bucurat”. Apoi vino în ajutorul trupului tău înfricoșat cu nemișcarea și, aplecându-te puțin spre pământ, silește-ți inima cu rugăciunea, spunând-o din adâncul inimii tale de cinci-zece ori. Și după aceea, ridică-te și iarăși îndreaptă-te liniștit direct spre locul acela dinspre care socotești că vin spre tine săgețile de foc ale demonilor, adică ispitele fricii, ca niște valuri învolburate nesfârșite.

Mergând într-acolo, împotriva lor, însemnează-te iarăși des cu semnul cinstitei și de viață făcătoarei Crucii. Și ia aminte ca nu cumva să deschizi gura și să scoți vreun strigăt de frică, precum copiii, cerând ajutor cu glas tare. Ci, ținând gura închisă și spunând în taină și neîntrerupt, cu multă atenție „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”, o dată la fiecare respirație a ta, mergi cu curaj și fără frică împotriva vrăjmașilor tăi, care, văzând că te îndrepti astfel spre ei, vor încerca să-ți tulbure din nou cugetul cu nesfârșitele ispite ale gândurilor de tot felul. Și atât de tare te vor lupta, încât vei simți aievea, pe față, războiul înfricoșător. Pentru că acești demoni ai fricii se năpustesc asupra ta ca niște tauri sălbatici și ca niște bivoli înfricoșători, ca și când te-ar împunge cu coarnele din toate părțile și te-ar călca în picioare.

Tu, însă, iubite frate, în clipele acelea, vino în sprijinul inimii tale cu frica lui Dumnezeu, spunându-ți: „Acum viața mea se sfârșește, pentru că ori demonii mă vor omorî, ori că mă voi sili cu rugăciunea până voi muri. Dacă mă vor birui demonii și mă vor omorî, Dumnezeu va avea grijă de sufletul meu. Iar dacă voi muri din silința la rugăciune, Dumnezeu cu atât mai mult va odihni sufletul meu acolo unde strălucește lumina feței Lui, deoarece va

socoti această moarte a mea ca pe o moarte martirică.

Astfel venindu-ți singur în ajutor, iubite frate, începe să spui: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”, din adâncul sufletului tău. Spunând această rugăciune din adâncul inimii tale, vei coborî din adâncul acesta al rugăciunii inimii într-un și mai mare adânc al rugăciunii inimii. Și cu cât vezi mai aproape de tine pericolul demonilor, cu atât te silești mai mult în rugăciune. Silindu-te, silindu-ți inima în rugăciune, înaintezi din adânc în adânc în rugăciunea inimii, până când vei ajunge la cea mai înaltă și mai desăvârșită formă a rugăciunii neîncetate și, într-adevăr, adevărat este cuvântul pe care l-a spus odată un părinte, când a fost întrebat cum a deprins rugăciunea. Acela a răspuns că a învățat-o de la demoni. Și un altul, iarăși, a fost întrebat despre aceasta și a spus că a învățat-o de la copiii necuviincioși, care par că spun cuvinte fără înțeles, dar care nu sunt fără înțeles. Primul, silindu-și inima la rugăciune pentru a-i alunga pe demonii care îl atacau neîncetat, așa cum spuneam mai sus, atât de mult a înaintat în rugăciune încât a ajuns la măsura ei desăvârșită. Și, demonii au fost cei care l-au condus la aceasta, de aceea a spus că a învățat-o de la demoni. Iar celălalt, văzând copiii necuviincioși, s-a temut ca nu cumva să se murdărească inima lui de la vreo vorbă rea sau de la vreun necuviincios cuget al inimii, de aceea și-a silit inima la rugăciune atât de tare, încât a descoperit și acesta metoda desăvârșită a rugăciunii inimii. De aceea spun că amândoi au răspuns corect. Noi însă să ne întoarcem la cuvântul nostru.

Așadar, iubite frate, aflând desăvârșirea rugăciunii minții și a inimii în acest fel, silește-ți din nou inima la această rugăciune, până când se va întipări adânc în inima ta rugăciunea ca pe o placă de bronz sau de piatră și până când va fi alungată toată lucrarea demonilor fricii care te luptau atât de tare. Atunci vei vedea pe față puterea rugăciunii, deoarece nu numai că vor dispărea acele arătări sălbatice și înfricoșătoare și chipurile lor, care nu există de fapt, dar va și străluci în sufletul tău raza și lumina Domnului nostru Iisus Hristos, încât după aceea vei fi plin de bucurie, plin de mângâiere, plin de desfătare duhovnicească, lipsit de orice temere, ca și când ai fi înconjurat de prieteni dragi nenumărați și de păzitori credincioși. Într-adevăr, așa stau lucrurile. Deoarece vor veni acolo în chip nevăzut spre mângâierea ta Îngeri Dumnezeiești, să te păzească și să te încununeze pentru biruința ta asupra potrivnicilor. Atunci vei dori să cânti împreună cu profetul David, care spune: „Domnul este lumina mea și Mântuitorul meu, de cine mă voi teme? Domnul este apărătorul vieții mele, de cine mă voi înfricoșa? Când se vor apropia de mine cei ce-mi fac rău, ca să mănânce trupul meu, cei ce mă necăjesc și vrăjmașii mei, aceia au slăbit și au căzut. De s-ar rândui împotriva mea oștire, nu se va înfricoșa inima mea, de s-ar ridica împotriva mea război, eu în El nădăjduiesc” și celelalte ale Psalmului 26; vei dori a le cânta cu nemăsurată bucurie a inimii tale. Deoarece cei care se ridicaseră de jur împrejurul tău și voiau să te înghită sau să te omoare și cei care te chinuiau cu atacurile lor mârșave, aceia au slăbit și au căzut, neajungându-și scopul lor, și au pierit, biruiți fiind de lumina rugăciunii inimii, precum piere întunericul nopții o dată cu lumina zilei și a soarelui.

De aceea, din clipa în care ai biruit pe vrăjmașii tăi cu numele cel puternic al Domnului, vei iubi atât de mult locul acela de care te temei și te

cutremurai mai înainte, încât de acum înainte, când vei voi să-ți aduci aminte de el sau să-l cercetezi, va tresări înlăuntrul inima ta de bucurie și sufletul tău va dori să mergi cât mai des acolo pentru a te ruga tot așa lui Dumnezeu.

Despre aceasta a spus unul dintre părinți următoarele: Un frate oarecare se lupta mereu cu rugăciunea minții pentru a ajunge la înălțimea cea mai de sus și la desăvârșirea ei. Dar nu putea, deoarece înălțimea cea de sus a rugăciunii minții este cu neputință de aflat fără luptă mare și fără ispită înfricoșătoare. De aceea, de multe ori, acest frate încerca diferite lupte și strădanii în rugăciunea minții, de cele mai multe ori în timpul nopții, când ceilalți frați dormeau. Uneori mergea singur în timpul nopții departe de oameni, și acolo plecându-și capul spre piept, se ruga tainic din adâncul inimii, singur cu Dumnezeu.

Făcând acest lucru de multe ori și mergând noaptea în adâncul pustiului, s-au mâniat odată demonii împotriva lui și au vrut să-l sperie, ca să nu se mai roage în acel fel, deoarece nu le plăcea deloc ceea ce făcea fratele. Și l-au speriat dintr-o dată, atât de tare încât fratele era să-și dea sufletul din cauza fricii și a spaimii. Și cu cât treceau clipele, cu atât frica creștea și pune stăpânire pe el, pentru că demonii fricii îi apăreau fratelui în imaginație, ca și când se năpusteau asupra lui mulțime mare, cu arme numeroase, ca să-l curețe de pe fața pământului. Aflându-se în această mare încercare și neavând nici un fel de ajutor omenesc la îndemână, și-a adunat mai cu tărie mintea în inima sa, lucrând rugăciunea. Plecându-și capul său pe piept, a început să spună: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă” atât de tare, atât de silit, atât de adânc, atât de atent, încât niciodată în toată viața sa nu reușise să-și silească astfel inima cu rugăciunea. Deoarece atunci când facerile sălbatice și înfricoșătoare ale demonilor fricii îl copleșeau cu frica în cugetul său, cu spaima în trup, cu înfricoșarea în minte și cu un zgomot asurzitor în închipuire, atunci și fratele își silea peste fire inima sa cu rugăciunea, cu o trezvie și cu o concentrare la care nu mai ajunsese până atunci. Și într-adevăr, era de admirat acest frate în războiul său nevăzut și în lupta sa pe față, deoarece își silea inima la rugăciune până la moarte. Atunci, deodată, puterea lui s-a pierdut în întregime și a venit în el o putere de sus, umbrit fiind de Harul lui Dumnezeu, care a alungat pe demoni și numeroasele închipuiri ale lor și apoi, la sfârșit, i s-a arătat în chip minunat mângâindu-l și bucurându-l nespus. Deoarece, mai întâi, cu silirea inimii la rugăciune, fratele a aflat desăvârșirea și capătul de sus al rugăciunii, iar în al doilea rând, atâta bucurie a primit, atâta mângâiere și atâta curaj și nădejde, ca și când ar fi fost înconjurat de cete de îngeri Dumnezeiești. Și cu adevărat așa este, pentru că spune: „Îngerul Domnului îl va înconjura pe cel ce se teme de el...”

Iar Dumnezeului nostru slava, puterea, lauda și închinăciunea, în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul al patrulea

Cel care dorește să se învrednicească de darul rugăciunii inimii trebuie să o ceară de la Dumnezeu cu cea mai fierbinte inimă, având o viețuire înaltă, curată, neprihănită și nevoitoare, stăruind în cererea sa la Dumnezeu dacă nu se va învrednici de dar prea repede, până când se va bucura de ea de sus,

de la Părintele luminilor. Deoarece, de multe ori Dumnezeu nu ne dă de îndată ceea ce cerem pentru a se arăta stăruința noastră până la sfârșit, devenind astfel mai fierbinte în rugăciune ca la început.

Binecuvântează, părinte!

A spus Domnul: „Strâmtă este poarta și îngustă este calea care duce la Împărăția Cerurilor”. Această cărăruie strâmtă și nevoitoare nu este alta decât viața oboseală și nevoitoare în Dumnezeu, spre care se îndreaptă oricine dorește în această lume Împărăția Cerească. Deoarece această viață nevoitoare ascetică în Dumnezeu naște în om omorârea patimilor, iar omorârea patimilor naște înstrăinarea minții de lume și de vrăjmașia diavolului. Dacă reușește careva să-și omoare patimile printr-o viețuire nevoitoare, în sufletul său va străluci o rază Dumnezeiască, care înstrăinează mintea sa de lumea aceasta și îl mână spre împotrivirea și lupta cu diavolul. Iar înstrăinarea de lume și împotrivirea și ura față de diavol nasc nădejdea și încrederea în Dumnezeu. Din clipa aceea, omul va cere ajutorul lui Dumnezeu pentru a-l birui pe diavol. Și cere ajutorul lui Dumnezeu neîncetat, deoarece diavolul nu încetează a purta război împotriva omului până în ceasul morții acestuia. De aceea și omul cere lui Dumnezeu să i se dea ajutorul și puterea pentru a se putea împotrivi totdeauna la toate atacurile diavolului și să se păzească astfel nevătămat de săgețile ascunse și înfricoșătoare. Iar Dumnezeu îi dă mereu ajutorul la cererea sa, deoarece spune: „Cereți și vi se va da”. Și ajutorul permanent pe care omul îl cere de la Dumnezeu pentru a birui mereu pe neadormitul diavol, nu este altul decât cercetarea neadormită și neîncetată a rugăciunii minții și a inimii, care dacă se va da omului de către Tatăl Atotțiitorul, va prinde rădăcini în inima curată așa cum prinde rădăcină sămânța care cade în pământ bun și gras. Iar sămânța rugăciunii îndulcește mintea, încălzește inima, dă mângâiere sufletului cu Harul ei Dumnezeiesc. Așa încât, de acum, sufletul începe să dea roade din rugăciunea minții mai întâi treizeci, apoi șaiszeci și la sfârșit o sută.

Acest lucru se întâmplă astfel deoarece rugăciunea minții nu se dă omului cu măsura desăvârșirii de la început, după cum nici Apostolilor nu li s-a dat de la început Harul Duhului Sfânt, ci mai întâi li s-a dat mai puțin, atunci când le-a spus Hristos înainte de patima Sa: „Iată vă dau vouă putere împotriva duhurilor necurate, pentru ca să puteți scoate și vindeca orice boală și orice neputință”. Apoi li s-a dat mai mult Har după înviere, când a suflat asupra lor și a zis: „Luați Duh Sfânt, cărora veți ierta păcatele, li se vor ierta lor, cărora le veți ține, ținute vor fi”. Și abia a treia oară au primit Harul Sfântului Duh cu măsura deplinătății, când Duhul Sfânt însuși S-a coborât din cer în persoană peste capetele Apostolilor, în chip de limbi de foc, în ziua Cincizecimii.

În același fel dăruiește și acum Dumnezeu Harul rugăciunii minții omului. Mai întâi, cu puțină rugăciune, omul se pregătește și se antrenează pentru mai multă rugăciune. La fel, iarăși, cu mai multă rugăciune și mai puternică, se pregătește pentru darul desăvârșit al rugăciunii minții. Deoarece atunci când omul va ajunge la măsura desăvârșirii Evangheliei lui Iisus Hristos și va fi în măsură să întoarcă lui Dumnezeu roade vrednice, pe măsura darului Dumnezeiesc, după cum spune: „Rodul său îl va da în vremea aceea”, atunci,

spun, Dumnezeu îi dă măsura deplină și darul desăvârșit al rugăciunii minții.

Dar acest dar desăvârșit care coboară de la Părintele luminilor, pe cât este de înalt și de prețios, pe atât are nevoie de viețuire înaltă și cinstită, pentru că cel asemenea pe cel asemănător iubește. Dar pentru a ne încredința de adevărul celor spuse, să aducem exemplul unui sfânt.

Sfântul Maxim Kavsocalivitul avea multă sete de a deprinde rugăciunea minții și o ruga mereu pe Maica Domnului să-i dăruiască acest dar al rugăciunii. Și i-a dat Dumnezeu după inima lui și i-a împlinit dorința după cum cerea el, așa cum este scris: „Îți va da ție Dumnezeu după inima ta, și toată voia ta o va împlini”. Și iată cum s-a întâmplat. I s-a arătat lui Maica Domnului și i-a spus: „Maxime, urcă în vârful Athosului pentru a primi darul rugăciunii minții”.

Și a urcat sfântul și a primit ceea ce dorea cu atâta ardoare. A urcat. Dar cum a urcat? A urcat însetat, a urcat înfometat, a urcat nedormit, nevoindu-și trupul, a urcat desculț, cu credința fierbinte, cu smerenie multă și cu nețarmurită evlavie. A urcat având inima curată și mintea curățită. A urcat cu nădejde vie și cu căldură în inimă. A urcat în vârf și a udat pământul cu lacrimi fierbinți și multe. A urcat, dar nu a primit de îndată darul mult dorit. A coborât în Biserica Maicii Domnului întristat, dar nu deznădăjduit, și iarăși a urcat cu mai multă credință, cu mai multă evlavie, cu mai multă smerenie, cu mai multă rugăciune, cu mai multă căldură, cu mai multă foame și cu îndoită sete a sufletului și a trupului, cu mai multe lacrimi și cu hotărârea că de nu se va învrednici de darul mult râvnit, să nu mai plece din vârful Athosului, nici să mănânce, nici să bea apă și nici să dea somn ochilor săi, nici amorțeală pleoapelor sale, după cum scrie: „Cuvioase părinte, nu ai dat somn ochilor tăi, nici amorțeală pleoapelor tale, până când n-ai eliberat de patimi sufletul și trupul tău; venind dar Hristos împreună cu Tatăl, Și-a făcut în tine sălaș”.

Acestea erau nevoințele cele văzute ale cuviosului; Luptele cele nevăzute, pe care le dădea cu nevăzuții demoni, cine să le povestească? Deoarece demonii, cum au luat seama că sfântul râvnește să primească darul rugăciunii minții, au ridicat aproape toate cetele diavolilor pentru a-l tulbura și a-l înfricoșa pe sfânt, pentru ca, de frică, cuviosul să fugă fără a primi rodul stăruințelor sale. Demonii păreau că se năpustesc asupra lui în număr nesfârșit, cu strigăte și zgomote asurzitoare.

Și alte nenumărate semne înfricoșătoare trimiteau demonii în mintea cuviosului, pentru a-l face să fugă de frică, dar acesta a rămas neclintit, precum un stâlp nemișcat, până ce a primit în acest fel ceea ce râvnea.

În vârful Atosului a coborât Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, ținând în brațele sale pe Iisus Pruncul, înconjurată de nenumărați Îngeri, iar vârful Atosului îi părea sfântului mai cuprinzător decât cerul. Și pe bună dreptate părea astfel, deoarece coborâse acolo Acoperitoarea cerurilor, împreună cu Fiul său și Dumnezeu Cel neîncăput de ceruri. Iar sfântul, văzând cu ochii săi pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, a căzut la pământ și i s-a închinat de trei ori, spunând de fiecare dată: „Născătoare de Dumnezeu Fecioară, bucură-te ceea ce ești plină de Har, Marie, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pântecelui tău, pentru că ai născut pe Mântuitorul sufletelor noastre”.

Și atunci, Maica Domnului a dat cuviosului cu preacuratele sale mâini

artos sfânt, pe care luându-l cu evlavie cuviosul l-a mâncat înmuiat în vin. Atunci Preasfânta Născătoare de Dumnezeu s-a făcut deodată nevăzută de la fața sfântului, iar acesta, în timp ce mânca pâinea sfântă, a simțit în inima sa fierberea și clocotirea rugăciunii. Și din ceasul acela, și când era treaz, și când dormea, rugăciunea clocotea în inima lui, îndulcindu-i sufletul, încălzindu-i inima și luminându-i ochii minții. Încât, ajungând a fi luminat astfel, vedea cu ochii lui în întunericul nopții atât de bine, ca și când ar fi strălucit soarele în plină zi. Și de multe ori se ridica și era purtat prin aer cu trupul, ca un vultur.

Acestea toate însă s-au întâmplat cu Sfântul Maxim Kavsocalivitul; noi să ne întoarcem la cele despre care vorbeam.

Iar cuvântul ne arată că darul rugăciunii neîncetate se dă celui care urcă în vârful Athosului, adică primește de la Dumnezeu cu măsura deplinătății darul rugăciunii inimii acela care petrece o viață înaltă, neprihănită și curată. Aceasta este o viață chinuitoare pentru trup, dar odihnitoare și mângâietoare pentru suflet, o viață care înalță mintea la cer, precum este înălțat vârful Athosului între nori.

Această viață înaltă și cerească este dorită nu numai de Îngerii neprihăniți și de Protectoarea neprihănirii, Stăpâna tuturor, Maica Domnului Iisus, ci și de cerescul și neajunsul cu mintea Tată al Domnului nostru Iisus Hristos. De aceea sădește în inima celui ce are o astfel de viață pomul rugăciunii minții, care, udat de râuri nesfârșite de lacrimi, crește și se mărește ca cedrii Libanului și îi răcorește cu mireasma negrăită a cuvintelor Dumnezeiești pe cei care sunt atinși de focul păcatului. Și îi hrănește cu dulcele și înmiresmatul său fruct pe cei care flămânezec îndeletnicindu-se cu lucrarea Dumnezeiască. „Durerile roadelor tale vei mânca, fericit vei fi și îți va fi ție bine”, adică, prin suferințe, prin osteneli, prin strădanii și prin celelalte nevoițe în care te pui la încercare pe tine însuși luptând zi și noapte cu patimile tale, până când le dezrădăcinezi din inima ta, pentru a se sădi de sus în aceeași inimă pomul rugăciunii duhovnicești, al cugetării duhovnicești, al vederii minții duhovnicești. Prin toate acestea, spun, ți se pregătește în suflet rod ceresc, rod nesticăcios, rod duhovnicesc, mai dulce decât mierea. Cine gustă din acest rod este fericit cu adevărat și norocos, deoarece nu va mai flămânzi în veac, trăind el în Hristos și în el trăind Hristos. Căruia se cuvine slava și stăpânirea în veci. Amin.

Cuvântul al cincilea

Despre silirea extremă și prelungită a rugăciunii inimii, din care se naște înlăuntrul omului durerea, iar din acea durere se nasc lacrimile permanente și rugăciunea Sfântului Duh în suflet. Încă și despre cum scuipe cineva sânge până când va alunga din inima sa pe satana și toate legiunile sale.

Binecuvântează, părinte!

Monahule, care te îngrijești de grija cea neprețuită și cerească a mântuirii prin mijlocirea Dumnezeieștilor și luminatelor lacrimi! Când ești lipsit de aceste lacrimi mântuitoare și sfinte și cugetul tău este trist și acoperit ca de o ceață groasă a nesimțirii, care se revarsă asupra sufletului tău și îți ține mintea captivă și legată în întunericul și în umbra morții, când te afli într-o asemenea stare, spun, să nu cauți altă vindecare a sufletului tău, nici vreun

alt mijloc prin care să alungi din cugetul tău acea ceață groasă a nesimțirii și să eliberezi mintea ta de legăturile orbirii sufletești, ci să cauți, cât poți de repede, să afli lacrimile de care ești lipsit. Deoarece numai lucrarea lacrimilor este în măsură să lumineze cugetul și sufletul, să trezească inima și s-o încălzească spre lucrare și să supună trupul voii sufletului.

Aceste lacrimi provin și se nasc din nenumărate și diferite virtuți. Dar mai ales și în mod deosebit se nasc foarte repede și curg ca un șuvoi nesfârșit din silirea fără măsură a rugăciunii inimii. Deoarece rugăciunea inimii, atunci când se spune cu silire multă, nu întârzie a naște lacrimile în trup și a le da și sufletului, pentru a se spăla cu ele și pentru a se face mai alb decât zăpada. „Spăla-mă-vei, și mai alb decât zăpada mă voi albi”, spune profetul.

Dar poate că îmi răspunzi și îmi spui: eu am silit de multe ori inima mea cu rugăciunea și niciodată n-am văzut lacrimi. Da! Te cred că ți-ai silit inima cu rugăciunea, dar cum ți-ai silit-o nu-mi spui? Deoarece diferă silire de silire, meșteșug de meșteșug, animal de animal și om de om.

Când îți silești inima cu rugăciunea și nicidecum nu-ți vin lacrimi, să știi că nu ai ajuns cu silința ta până la durerea aceea a inimii și până la rănirea aceea, încât să te doară locul acela al inimii unde se lucrează rugăciunea cu durere de negrăit, ca și când ai fi tăiat locul acela din pieptul tău cu un cuțit ascuțit. De aceea nu ai lacrimi. Deoarece câtă deosebire este între un om care se roagă din adâncul inimii sale, și un altul, care nu se roagă din adâncul inimii sale, tot atâta deosebire este între acela care se roagă cu durere în inimă și spune rugăciunea în locul acela al durerii și acela care se roagă cu inima din toată puterea lui, dar fără durere în inimă, fără rană în inimă și fără a simți ca un cuțit înfipt în pieptul lui. (Cel ce citește să înțeleagă ceea ce citește, și cel care poate să cuprindă acestea, să le cuprindă; nu toți pot cuprinde cu mintea acestea. Martor îmi este ochiul lui Dumnezeu, cel care vede cele ascunse și cel care cercetează inimile și răunchii, că nu mint.) Deoarece durerea inimii este acolo unde se atinge silirea extremă a rugăciunii, care taie pieptul celui care se nevoiește ca în bucăți cu cuțitul ascuțit.

Acesta este care naște de îndată trezvia. Și uneori lacrimile se revarsă cu zgomot și udă nu numai fața omului, ci și îmbrăcămintea lui și pământul unde stă, alteleori se udă de lacrimi numai ochii, iar alteleori, așa cum se răcorește fața pământului primăvara de la răcoarea cerului în timpul nopții, la fel se răcorește și cugetul și inima pe dinlăuntru. Dar, iarăși, dacă încetează lacrimile, iar durerea rămâne și rana nu se vindecă și inima ta nu se revarsă în lacrimi, din nou poți aduce lacrimile, atunci când vrei. Deoarece rana din care izvorăsc și se revarsă lacrimile este deschisă. Izvorul este deschis, nu a secăt.

Altădată le poți înnoi iarăși cu această rugăciune dureroasă, deoarece spunând din nou rugăciunea cu silință și cu durere și cu multă atenție, cunoști și tu singur că împreună cu această rugăciune vin și lacrimile din durerea aceea din care iese și rugăciunea. Deoarece, de îndată ce silești inima cu rugăciunea, se deschid înlăuntru și inima și ochii tăi.

Altădată iarăși, când este nouă durerea din inima ta, înnoiește trezvia prin contemplarea minții tale. Deoarece mintea ta, fiind deja foarte curată, luminată și înălțată, se urcă la frumusețea cerească, la lucrurile cele

nesticăcioase, la cetele cele înțelegătoare, la slăvirea lui Dumnezeu, la închinarea Creatorului tău, la minunarea în fața fapturilor Sale, în fața măreției Sale și la înțelegerea faptului că Dumnezeirea este de necuprins cu mintea.

Cercetând cu oarecare vioiciune toate acestea, mintea într-o dată curată și limpede se îndulcește nespus. Și îndulcindu-se, înnoiește trezvia în inima ta, iar ochii tăi varsă neîncetat lacrimi, nu mai puțin ca la început, deoarece atunci, căzând cu fața la pământ, tu, cel care lucrezi la mântuirea ta prin mijlocirea lacrimilor, nu te scoli de acolo până când nu te saturezi de plâns și până când nu te va scula Îngerul nevăzut al mângâierii și al bucuriei duhovnicești.

După vărsarea lacrimilor, nesimțirea sufletului tău fuge, este alungată deznădejdea privitoare la mântuirea ta, este îndepărtată lipsa de evlavie a cuvântului, se pierde nepurtarea de grijă, dispăre puținătatea credinței inimii tale. Și cugetul tău atât de curat se vede (și este cu adevărat), precum este de curat cerul însuși după încetarea ploii.

Aceste lacrimi ți le-a dăruit Dumnezeu pentru mângâierea ta, ca arvună a Împărăției Cerești, pentru că și tu l-ai adus jertfă; nu jertfa arderii de tot, pe care nu o voiește de la tine, după cum spune: „Arderile de tot nu le vei voi”, ci jertfirea inimii tale, jertfirea ta proprie, jertfa duhului tău: „Jertfa lui Dumnezeu, duhul umilit”. Deoarece durerea cumplită pe care o simți în lăuntrul pieptului tău și sângele pe care îl scoți afară din inima ta prin silirea rugăciunii inimii, sunt socotite în fața lui Dumnezeu ca jertfă bine primită.

Dar de ce a apărut durerea în mijlocul pieptului tău și nu în altă parte? Și de ce, acolo, părea că rugăciunea îți face bucăți-bucăți pieptul tău, ca și când ar fi fost o sabie ascuțită? Și de ce ajungi să scuipi sânge, când negru și rece, când roșu și cald? Acestea ți s-au întâmplat, frate, deoarece în acel loc al pieptului s-a luptat și s-a războit rugăciunea cu diavolul și cu slujitorii lui pentru izbăvirea și pentru mântuirea sufletului tău. Deoarece sabia cu două tăișuri a numelui lui Hristos, aflându-l pe diavolul împreună cu toate cetele lui, odihnindu-se în acel loc, nu l-a înjunghiat numai, ci l-a și ars, pentru că numele lui Dumnezeu este nu numai sabie cu două tăișuri împotriva diavolului, împotriva păcatului spun, ci este și foc mistuitor.

Acolo împărăția satana cu șapte stăpânitori, deoarece șapte sunt păcatele de moarte. Dar din momentul în care a pătruns sabia numelui lui Hristos și a ajuns până într-acolo silirea rugăciunii inimii, de îndată s-a înfricoșat acel fricos și înfricoșător tiran. Spunem că s-a înfricoșat diavolul ca să nu fie înjunghiat și să nu fie ars de înfricoșătorul și nebiruitul nume al lui Dumnezeu, și el și ostile lui. De aceea s-a ascuns în cele mai adânci unghere ale pieptului și a tras o perdea pentru a nu fi văzut că este ascuns acolo.

Această perdea în spatele căreia se ascunde diavolul se află în cele mai adânci unghere ale pieptului nostru.

Această perdea spun că este ceva văzut și ceva nevăzut, după cum și pomul cunoștinței, din fructul căruia a mâncat Adam, este înțeles ca ceva văzut și ceva nevăzut. Și după cum omul este ceva văzut și ceva nevăzut, la fel și Raiul este înțeles ca ceva văzut și ceva nevăzut, tot așa și această perdea este ceva văzut și ceva nevăzut. Năvăzut pentru că această perdea

este toată puterea lui satana. Îți stăpânește pășunile inimii fără să-ți dai seama. Este și ceva sesizabil deoarece, când îl atingi cu rugăciunea lăuntrică și cu silirea minții, simți și tu singur că rugăciunea a aflat înlăuntrul tău locul unde se ascunde diavolul, cuibul lui satan, locuința lui belzebul, tronul lui lucifer și cetatea demonilor. Acest loc diavolul nu vrea ca omul să-l simtă și să știe de el niciodată, pentru a nu căuta după aceea rugăciunea pentru a-l alunga de acolo, după cum spune Grigorie Sinaitul și alți părinți neptici. Dar dacă nu este simțită acea perdea sau cortină a satanei, cum este posibil să simți că rugăciunea ta a dat peste el, l-a aflat? Acest lucru, pentru a fi spus într-un limbaj mai comun, este considerat astfel:

Când tu, omule, cercetezi adâncurile sinelui tău cu puterea și cu înțelepciunea și cu judecata rugăciunii inimii, atunci descoperi că și omul cel dinlăuntrul sinelui tău, precum și cel din afară, este copleșit de patimi și înclină totdeauna spre a face voile diavolului, în afară de cazul în care îl împiedici cu frica lui Dumnezeu și nu-l lași să se liniștească, aducându-i aminte de iadul cel înfricoșător. Deoarece cu cât te apropii de Dumnezeu, prin lucrarea poruncilor Sale cele sfinte, cu atât vezi mai bine că sinele tău este îndepărtat de Dumnezeu, și cu cât se curățește inima ta cu rugăciunea și cugetul tău este luminat de lacrimi, cu atât vezi mai bine că ești păcătos și desfrânat.

Dar de ce, înainte de a se curăți inima ta și de a se lumina cugetul tău, nu vedeai astfel sinele tău? Întâi, nu vedeai sinele tău astfel deoarece nu știai ce înseamnă Îngerii și ce înseamnă Dumnezeu și Raiul. Acum însă, când inima ta le-a văzut oarecum pe acestea, datorită curățeniei ei, și cugetul tău le-a văzut, în timpul luminării lui, te vezi pe tine însuși atât de netrebnic și desfrânat, deoarece ai văzut neprihănirea îngerilor și frumusețea și strălucirea de negrăit și de necuprins cu mintea ale Domnului.

De aceea spune, prin urmare, acel binecuvântat părinte, mai curând ceresc decât pământesc, mai curând fără de trup decât trupesc (despre Simeon Metafrastul vorbesc): „Am făcut deja și în fapte desfrânare, preadesfrânare, mândrie, semeție, blasfemie, lenevire, răs peste măsură, beție, lăcomie a pântecelui, ură, ucidere, iubire de argint, iubire de sine, ambiție, nedreptate, răpire, câștig urât, prea multă vorbire, fărădelege, mi-am murdărit toate simțurile și toate mădularele, le-am stricat, le-am făcut de nici o trebuință, m-am făcut cu totul laborator al diavolului.” Cine este cel care nu face din toate acestea mai mult sau mai puțin? Toți le facem, ca unii care purtăm trup și locuim în lume și ne lăsăm amăgiți de diavol.

De aceea spunem că acea perdea este vasul răutății diavolului, este camera lui, pentru că acolo satana își păstrează adunate toate semintele răutății. De acolo izvorăște desfrânarea, de acolo izvorăște nestăpânirea de sine, de acolo izvorăște risipa, de acolo izvorăște iubirea de argint, de acolo izvorăsc lăcomia, dorința de câștig urât, hoția, nedreptatea, de acolo ies iubirea de sine, mândria, semeția, slava deșartă, de acolo provin ura, dușmănia, invidia, judecata, de acolo abuzul, lauda, dorința cea rea, blasfemia. Pe scurt, de acolo izvorăsc toate răutățile, ca dintr-un izvor murdar și urât mirositor. Acest lucru reiese și din ceea ce spune Mântuitorul Hristos în Evanghelia Sa: „Din inima omului ies desfrânările, uciderile, hulele, și acestea sunt care spurcă pe om”, adică atunci când cineva nu se îngrijește

să-și curețe pe dinlăuntru inima sa, adică omul cel dinlăuntru, atunci devine în întregime slab și casă lui satana, de unde izvorăsc și ies toate relele care murdăresc pe om, care îl duc pe acesta în iad. Ai văzut, iubite frate, că toate relele ies din inimă, unde și-a făcut cuib și casă satana? Acolo își agonisise satana toate semințele răutăților sale și toate născocirile ucigătoare ale răutății sale, deasupra cărora se odihnește el însuși, ca pe o pernă moale și prețioasă. Dar dacă ajunge rugăciunea până la această locuință a diavolului și o zgâlțâie cu putere, diavolul se tulbură și se sperie împreună cu îngerii săi răi, precum se tulbură și se mânie viespile, când le este deranjat cuibul.

Dar tu, monahule, care cu Harul lui Dumnezeu ai ajuns și ai înaintat în lucrarea rugăciunii inimii până aproape de acel punct, te rog, pentru dragostea sufletului tău, și te îndemn, pune-ți toată puterea în rugăciune pentru a sfâșia acea perdea a diavolului. Deoarece acea perdea este făcută de mâna diavolului, este catastiful păcatelor, este mărturia scrisă a lui lucifer, în care diavolul a scris toate păcatele. În momentul în care vei ajunge să sfâșii acea perdea sensibilă și nevăzută a diavolului și a ta cu silirea rugăciunii inimii, îți ștergi dintr-o dată toate păcatele care sunt scrise pe acest catastif și zădărnicești toate strădaniile diavolului, care s-a obosit până a înscris acolo toate răutățile tale. Iar această perdea o sfâșii cu rugăciunea stăruitoare, cum am spus.

Iar rugăciunea stăruitoare, când ajunge acolo, vei cunoaște că ai ajuns la culcușul lupului, care stă acolo la pândă pentru a răpi mieluşeaua Domnului, adică sufletul tău, în ceasul morții, și să înghită astfel toate lucrările și faptele tale bune. De aceea, în clipa în care inima ta simte că acolo se ascunde șarpele cel vechi pentru a-ți otrăvi sufletul, în chip minunat și nevăzut se naște o dorință de a strica această perdea a diavolului cu toată puterea rugăciunii inimii. De aceea, dacă ai ajuns să înțelegi lucrările diavolului, mișcat de zelul Dumnezeiesc, atunci hotărăști în sinea ta și spui: „Ori eu voi muri în această clipă de silirea prea mare a inimii la rugăciune, ori diavolul va fi alungat din inima mea, împreună cu toată răutatea lui.” În felul acesta scuturi cu multă putere și lovești acea cortină a diavolului până când reușești să o străpungi și să o sfâșii de tot.

Și dacă rugăciunea nebiruită și puternică ajunge în cele mai adânci unghere, alungă de acolo pe diavol și pe slujitorii săi. Arde în chip nevăzut și minunat tot acel loc și toate acele semințe și cauze ale păcatului și ale patimilor, după care vine de îndată mângâierea lui Dumnezeu. De aceea spune și imnograful: „Arde cu focul nematerial păcatele mele și mă învrednicește să mă umplu de mângâierea ta”.

De aceea ajung unii să scuipe sânge, pentru că s-au silit pe sine cu rugăciunea până la moarte, până au biruit și au alungat din inima lor pe diavol. Spune-mi, unde se duce lupta cea mai curajoasă? Și unde apare curajul cel mai minunat?

Desigur, toate acestea se întâmplă acolo unde este sediul vrăjmașilor, unde este tronul împotrivorilor, unde este lauda tiranilor. Deoarece stând acolo, ca pe un tron, satana se trufeste cu mulțimea meșteșugurilor răutății sale. Dar ajungând acolo, rugăciunea dăruită de Dumnezeu, a numelui Domnului, strivește sediul lui satana, distruge tronul lui lucifer și umilește trufia lui.

Spune-mi acum, biruitorule ostaș al ceresului și nemuritorului împărat, când înțelegi că a ajuns rugăciunea în locurile cele dinlăuntrul tău și când înțelegi că ai înaintat în rugăciune până la măsura desăvârșirii, ce ușurare a războiului trupesc nu simți în sufletul tău! Atunci nu vezi deloc fiara sălbatică și neîmblânzită a desfrânării să te tulbure nici în gânduri, nici în trup, nici nu cunoști că o astfel de patimă există în ființele oamenilor. Harul lui Hristos care locuiește în tine te apără de aceasta și te păzește ca nu cumva pizmașul vrăjmaș să murdărească curățenia vasului sufletului tău cu pofta lui cea murdară.

Atunci vei vedea trupul tău mort pentru patimile de necinste, înnoit și rezidit de Harul Domnului. Deoarece silința lăuntrică a rugăciunii inimii aduce cu sine adeseori slăbiciune mare și o neputință de nedescris, din pricina căreia poți să cazi la pământ ca paralizat. Și iarăși spunem că, atunci când ajungi la acele măsuri ale rugăciunii desăvârșite, mânia dispăre complet, iar în locul mâniei împărătește înlăuntrul tău dulcea pace a Hristosului tău. Atunci ura și dușmănia aproapelui tău nu-și mai află în nici un fel locul în inima ta, deoarece împărătește în ea compasiunea și iubirea de frați. Atunci simți că este mai bine să te întristezi tu decât fratele tău. Atunci nu mai știi nici ce înseamnă judecata, deoarece Dumnezeu a deschis înlăuntrul tău ochii cei sufletești ai inimii, cu care vezi numai și numai slăbiciunile sufletului tău, adică lipsurile tale firești și cele față de Dumnezeu. Acest Har te apără de a-l mai judeca pe fratele tău. Atunci paiul din ochiul tău îl vezi mai mare decât bârna din ochiul fratelui tău. La fel și țanțarul tău îl vezi mai mare decât cămila fratelui tău. Iar bârna și cămila fratelui tău fie că nu le mai vede deloc ochiul cel rău al sufletului tău (pentru că ochiul răutății este orbit), fie, dacă le vede, le vede ca pe niște nimicuri.

Când ajungi la gradul acesta de desăvârșire a rugăciunii, mândria nu-și mai află locul nici măcar o clipă în inima ta, ci este topită de rugăciune îndată ce apare, precum ceața de căldura soarelui. Deoarece atunci locuiește înlăuntrul tău blândul și smeritul Iisus, Care întipărește și crestează și pune în inima ta blândețea și smerenia Lui. Cum te-ai putea mândri atunci când, văzând și cunoscând slăbiciunea ta, ți se pare că dintotdeauna oamenii au știut lipsurile tale și nevrednicia ta. Mai curând ai dori să se arunce asupra ta cu pietre, pentru ca să dispari dintre oameni, pentru a nu mai murdări și vătâma pe ceilalți oameni cu răutatea ta.

Acest dar l-au avut toți Sfinții. De aceea unii se numeau și se socoteau pe ei înșiși desfrânați și risipitori, fără să fie așa, alții se numeau și se socoteau pe ei înșiși barbari și sălbatici, iar alții se socoteau pe ei înșiși, și o spuneau tuturor, că sunt cei mai păcătoși dintre toți păcătoșii. Cum ai putea să te mândrești, atunci când nimic altceva nu dorești în această lume decât să găsești vreo spărtură de piatră sau o bucățică de pământ, și acolo, plecându-ți capul, să plângi până când se va sfârși petrecerea ta pe pământ.

Atunci hula nu are nicidecum loc înlăuntrul tău, nici în afara ta, deoarece demonii hulei, care îl hulesc pe Dumnezeu prin oameni, sunt alungați din cugetul tău și dimprejurul tău. În locul acestora ești înconjurat de îngeri Dumnezeiești, care slăvesc puterea numelui lui Hristos, împreună cu care și tu slăvești bunătatea Domnului Iisus.

Atunci grăirea în deșert este în așa măsură îndepărtată de la tine, încât n-ai

să mai vrei să vorbești nici ceea ce este de trebuință, binecuvântând pe Hristos, împreună cu Care vorbești dulce și tainic gură către gură. Atunci fierberea râsului ți se pare ca o lucrare necuviincioasă și întru totul străină și nepotrivită cu sufletul tău, deoarece sufletul tău culege în taină evlavie și cuviința numelui Domnului.

Atunci pofta de a mânca și de a bea vin atât de mult te dezgustă și o ocolești, încât nu dorești să te sature nici măcar de apa simplă, nici cu fărâma ta de pâine, ci numai atât mănânci și bei din acestea cât să trăiești și să slujești pe Hristosul tău cu curățenie și cu trezvie, mai curând ca unul fără trup decât ca unul ce are trup.

Măsura și cantitatea acestei simple hrane ți-o pune rugăciunea însăși, deoarece atunci rugăciunea nu numai că te împiedică în chip nevăzut și nesperat de la saturarea cu această simplă mâncare, alungând din cugetul tău pe demonul lăcomiei de mâncare și al nesațului, ci nici gândul tău nu primește să se sature cu altceva mai mult decât cu Harul lui Dumnezeu.

Această măsură și această rânduială a mâncării te învață rugăciunea în felul următor: când te așezi la masa ta sărăcăcioasă și de necinste ca să mănânci pâinea ta cea spre viețuire pentru a ajuta inima ta slăbănogită, spune: „Si pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi”!, atunci, spun, mâncând cu multă evlavie, te înconjoară frica de Dumnezeu, te înconjoară iubirea lui Dumnezeu, te înconjoară Harul lui Dumnezeu, în chip nevăzut, dar simți cu adevărat și vădit lucrarea lui, deoarece mâncând pâinea ta sau mâncarea simplă pe care ai pregătit-o, se îndulcește pe dinlăuntru gura ta de Harul lui Dumnezeu, ca și când ai fi umplut-o de zahăr, după cum spunea odată și unul dintre părinți.

Alteori, iarăși, atunci când mănânci, pâinea pe care o mesteci sau sărăcăcioasa ta mâncare, atunci când mănânci ți se pare, sau mai bine spus se fac precum mana pe care au mâncat-o evreii oarecând în pustie. Cu toate că mâncarea ta poate să fie numai niște semințe fierte, fără nici un adaos, sau ierburi fierte fără ulei, ți se pare ca și când ai mânca lapte sau fiertură de carne, sau miere, sau pește gustos. Mâncând și având acest gust minunat, se îndulcește și cugetul tău gustând în sine dulceața de nespus de care se bucură sfinții în cer, mâncând acea pâine cerească și bând nectarul minunat al slavei Domnului. Adică, contemplând slava lui Dumnezeu cea neschimbată și de negrăit și de necuprins cu mintea și mai presus decât orice cuget, sfinții se satură în chip minunat de toate bunătățile.

De aceea spunea și profetul: „Mă voi sătura privind slava ta”. În același timp cu dulceața limbii tale și a minții tale, tresaltă din tine și rugăciunea, de la sine, și prin aceasta te împiedică să ajungi la saturarea pântecelui, ca și când ți-ar spune cu glas: „Ajunge, ai mâncat!”. Deoarece omul, ca ființă rațională ce este, nu trăiește numai cu pâine, ci trăiește și cu Harul lui Dumnezeu, precum spune: „Nu numai cu pâine va trăi omul, ci și cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu”.

Deci și tu, din momentul în care vei simți înlăuntrul tău tresăltarea rugăciunii, te bucuri peste măsură, aducându-ți aminte de darul lui Dumnezeu și de purtarea de grijă a Dumnezeului Celui Preaînalt și, din bucuria aceasta de negrăit, verși atâtea lacrimi încât nu se udă numai fața ta, ci se udă de acestea și mâncarea ta.

La fel se întâmplă și atunci când bei apă. Îți vine aceeași cercetare a Duhului Sfânt, deoarece, bând tu apa ta simplă, se deschide de îndată izvorul lacrimilor ochilor tăi. Din aceasta cunoști singur că îți este de ajuns cât ai băut pentru a trăi. De ce să mănânci și să bei mai mult? Ți se pare că ar fi spre pierzania sufletului tău. De aceea încetezi fără întârziere să mai mănânci și să mai bei și te scoli de la masă cu o îndoită bucurie. Una pentru că ai mâncat îndeajuns și se va întări inima ta slăbită, și alta pentru că Ți-a amintit Domnul de tine și ți-a bucurat inima și cugetul cu vinul neprefăcut al trezviei și al bucuriei Dumnezeiești. Dar pentru a vorbi un pic despre această bucurie duhovnicească, am ieșit un pic din cuvântul meu în care vorbeam despre durerea din inimă, deoarece amândouă acestea sunt roade ale aceleiași rugăciuni. Aceeași rugăciune este cea care naște și mângâierea sufletului și durerea inimii.

Așadar, să spunem că atunci când spui rugăciunea din adâncul inimii te doare înlăuntru inima, iar durerea inimii te face să oftezi greu. Căci cine oftează fără durere? Si cine este cel care suferă de durere și nu-și încruntă fața? Durerea despre care îți vorbesc este îndoită, deoarece nu numai că te doare înlăuntru în chip vădit, acolo unde se lucrează cu silință mare rugăciunea, ci te doare în chip nevăzut sufletul tău, atunci când îți zdrobești inima cu rugăciunea.

Durerea simțită a inimii te face să oftezi, iar durerea sufletului dă naștere la încruntarea feței, iar încruntarea și posomorârea feței tale țin durerea inimii, deoarece, amintindu-ți de păcatul tău și cunoscând bine slăbiciunea firii tale, îți zdrobești fără oprire inima cu rugăciunea și este cu neputință să nu te stăpânească înlăuntru tău durerea aceea mântuitoare de suflet a inimii.

Această durere crește o dată cu silirea tot mai mare a rugăciunii inimii. Deoarece atunci când îți silești inima cu rugăciunea, și mai ales când o faci mult timp, atunci simți în tine o durere mare și permanentă și înțelegi cu oarecare presiune că moartea este în om. Deoarece durerea nu înseamnă altceva decât un mesaj din partea morții. Simți moartea din cauza acestei dureri, dar cum o simți? O simți nu ca venind cu întârziere și nesiguranță, ci foarte aproape și foarte sigură. Căci durerea care te stăpânește înlăuntru este foarte aproape de răsufierea ta. La fiecare răsufiere cu care inspiri aer, simți o exagerată accentuare a durerii. Aceasta deoarece înlăuntru tău rugăciunea puternică a inimii a străpuns atât de mult cele mai ascunse unghere ale pieptului tău, încât a dat naștere unei răni netrupești foarte dureroase. Trecând pe acolo aerul inspirat și atingând această rană din inima și din pieptul tău, simți o durere puternică. Iar uneori, când durerea crește și devine mai mare, simți în pieptul tău la o singură inspirație de două și de trei ori acea durere în pieptul tău.

Atunci ce altceva să mai aștepti decât moartea? Ce altceva mai poți spera decât plecarea din această lume? Ce altceva poți să mai primești în gândul tău decât mormântul? Adevărat îți spun, când ai acea durere, moartea ta îți stă în fața ochilor. Având moartea în fața ochilor, îl ai în fața ochilor tăi în chip tainic și pe Dumnezeu, pe Făcătorul și Creatorul tău. De aceea spune profetul: „Vedeam pe Domnul meu în fața mea mereu, căci în dreapta mea este, pentru a nu mă pierde”. Această așteptare a morții nu este asemenea

așteptării morții celei obișnuite, deoarece așteptarea morții acesteia, care se întâmplă din pricina durerii născută de rugăciune, este amestecată cu dulceața Dumnezeiască de negrăit. De aceea se spune: „Cinstită este înaintea Domnului moartea cuviosului Lui”. În timp ce despre moartea păcătosului spune: „Iar moartea păcătosului este rea”. Iar dulceața așteptării morții este simțită de cei drekți în felul următor:

Silindu-ți inima cu rugăciunea, îți vine durerea. Iar durerea îți amintește de suferințele și de patimile lui Hristos. Când suferi împreună cu Hristos, atunci nădăjduiești să fii slăvit împreună cu El. Dar când simți că durerea ta te face părtaș suferințelor lui Hristos? Și când simți că vrei să mori în această durere pentru a fi slăvit împreună cu Hristos? Devine vădit acest lucru din cele ce am să spun în continuare. Înainte de a te durea inima din pricina rugăciunii și a suspinurilor, nu simți deloc Harul și nici dulceața creștinismului, nici nu ai vreo înștiințare adevărată despre mântuirea ta, ci te numești numai creștin, fără să fi gustat și fără să simți cu adevărat, într-un fel sensibil, bunătatea și dulceața lui Hristos. Acest nume al lui Hristos este atât de folositor încât prețuiește mai mult decât lumea întreagă. Și atât de dulce și mângâietor este pentru cel care a gustat bunătatea lui, că nici toată dulceața și toată mângâierea acestui veac nu le pot egala.

Cât prețuiește și cât de dulce este numele lui Hristos știu și cunosc numai aceia care au ajuns să aibă înlăuntrul lor acea durere a rugăciunii, deoarece aceia au gustat în lucrare și în fapt din harul și din dulceața numelui lui Hristos.

Omul este alcătuit din trup și suflet. Trupul se hrănește și crește cu pâinea pământului, iar sufletul se hrănește și se ține cu Pâinea Vieții. Iar pâinea pământului cu care se hrănește și se ține trupul este pâinea de fiecare zi, în timp ce Pâinea Vieții este Hristos. De aceea spune: „Pâinea vieții veșnice să mi se facă mie trupul Tău cel sfânt, milostive Doamne!”

Cel care mănâncă pâinea pământului fără durerea rugăciunii inimii și fără suspinurile amare și adânci, acela nu simte bunătatea și puterea și lucrarea numelui lui Hristos. Deoarece, mănâcând pâinea pământului fără durere, inima lui se îngroașă și nu-l mai simte pe Dumnezeu. Adică acela devine întru totul nesimțitor față de mântuirea sufletului său. Însă cel care simte durerea în inima lui, în pieptul lui, de la silirea rugăciunii, de la suspine, de la ispitele cele văzute și cele nevăzute, pe care le primește și le rabdă din dragoste pentru Hristos, acela, spun, când aude numele Domnului nostru Iisus Hristos sau când îl cercetează cu durere lăuntrică, sau când cheamă cu credință vie numele lui Hristos, cu adevărat în acela lucrează lucrarea Dumnezeiască a Acestuia. Deoarece numele Dumnezeiesc al lui Hristos apare cugetului său dulce ca mierea. Se simte în inima lui dulce ca zahărul. La fel în gura și pe gâtul său îl simte ca fiind nespus de dulce. De aceea spune și profetul: „Cuvintele tale sunt dulci gâtlejului meu, ca mierea sunt gurii mele”. Iar simțurilor tale pare ca ceva plin de viață. Se desfată și se bucură urechile tale când îl aud. Se bucură ochii tăi când îl văd scris undeva. Se bucură mai curând ochii sufletului când îl văd undeva scris. Deoarece acest nume Dumnezeiesc al lui Hristos, ca nume împărătesc, este scris în chip tainic și nevăzut de către Dumnezeieștii și nevăzuții Îngeri în diferite locuri importante pentru susținerea și alcătuirea lumii.

Cel care are înlăuntrul său scris acest nume Dumnezeiesc al lui Hristos, prin silirea rugăciunii inimii, când va auzi cu urechile sale acest nume, atât de multă evlavie va avea încât i se va umple sufletul de ea. Lângă această evlavie Dumnezeiască îi vine și o bucurie de o dulceață nespusă în cugetul său. Pentru că îl aude ca pe numele unui prieten foarte apropiat și foarte drag. De aceea încep să curgă lacrimi din ochii lui de atâta bucurie. Inima lui vrea să iasă din piept tresăltând și bucurându-se de rugăciune. Sufletul lui se bucură în bucuria Domnului. Toate acestea, deci, ce altceva să însemne, ce altceva să arate, dacă nu apropierea pe care o are acel suflet de Hristos și cum poate lucra numele lui Hristos în cel care simte durere în inima sa de la silirea rugăciunii?

Dar pentru că cel care ajunge să fie atât de apropiat cu Hristos nu se mai teme de durerea inimii, nici nu se mai înspăimântă la gândul acesteia, pentru că a primit deja înștiințare și asigurare de locul unde va ajunge atunci când sufletul va părăsi trupul lui, din gura lui, din cugetul lui, din inima lui și din sufletul lui nu mai lipsește nici o clipă numele lui Hristos; „Hristoase al meu! Hristoase al meu!” se spune înlăuntrul lui mai mult decât propriile respirații. Oriunde privește și orice vede, „Hristoase al meu” îi vine mai înainte în minte. Orice aude, „Hristoase al meu” se aude deja mai repede. Oriunde merge și oriunde se plimbă, „Hristoase al meu” merge înainte și îl conduce. Când doarme, „Hristoase al meu” doarme împreună cu el. Când mănâncă, „Hristoase al meu” este mâncat împreună cu mâncarea respectivă. Când lucrează lucrul mâinilor, „Hristoase al meu” îi stă înainte.

Dorind să dovedesc că „Hristoase al meu!” „Hristoase al meu!” este sădit înlăuntrul lui, nu-mi ajunge timpul, deoarece după cum este cu neputință simțurilor omului să simtă ceva fără ca să fie mai înainte prezent cugetul său, la fel este cu neputință și cugetului să fie prezent fără „Hristoase al meu! Hristoase al meu!”. Dacă nu sălășluiește în inima lui Hristos, cum poate acesta să fie plin de numele lui Hristos și atât de îndulcit? Plin de numele lui Hristos și atât de îndulcit ajunge să fie prin rugăciunea inimii, care se spune înlăuntru cu durere.

Iar durerea inimii, cu cât este mai tare, cu atât este mai dulce. „Este grea iarna, dar este dulce Paradisul, spuneau cei patruzeci de mucenici”. Este grea durerea aceasta pentru trup, dar este Paradis pentru suflet, deoarece când inima simte durere din pricina rugăciunii, atunci se bucură sufletul și-și găsește liniștea. Când va înceta durerea, se va odihni sufletul, dar se va întrista sufletul, pentru că a încetat cina cea tainică a hranei celei negrăite și a bucuriei cerești. Când iarăși vine durerea, nu se mai odihnește trupul, dar prin silirea rugăciunii începe să fie atinsă înlăuntru inima, care tresare de îndată și sufletul se bucură, înainte chiar de a veni, de nădejdea apropiatei hrane duhovnicești. Și atunci când vine, sufletul scoate un strigăt mut de bucurie, amestecat cu dulceața inimii și a cugetului, deoarece rostește plângând numele lui Hristos Iisus: „Primește-mă, Doamne, în Împărăția Ta! Primește-mă, Iisuse acolo unde ești Tu, iubirea mea și lumina mea cea preadulce! Da, preadulce Iisuse al meu, primește-mă acum, acum. Domnul meu și Dumnezeul meu, primește-mă, deoarece, din clipa în care am gustat în parte, în chip de negrăit, din negrăita dragoste și bunătate a Ta, Hristoase al meu și Dumnezeul meu, nu mai pot să mă despart de Tine! Nu mai sufăr

lipsa Ta. Ard și mă aprind de flacăra nestinsă a preadulcei Tale iubiri! Când îmi aduc aminte de Tine, mă aprind de setea după Tine! Când Te caut, îmi dau sufletul până Te găsesc și cad în neputință din pricina despărțirii de Tine!”

Acestea și altele asemenea acestora spune sufletul tău lui Hristos, arzând de iubirea cea peste măsură de care este cuprins pentru El, când, după ce a strigat destul cu trupul, este înștiințat că Hristos a auzit glasul lui și l-a scris în cartea vieții veșnice, unde sunt scriși toți dreptii, despre care Scriptura spune: „Și în cartea Ta toți au fost scriși”.

Dar Iisus Hristos, ale Cărui judecăți numai El le cunoaște, îl mai lasă încă în lume, pentru a îndoii sau a înzeci și însuti roadele sale. Și încetează pentru puțin durerea inimii cu mângâierea Lui, nu pentru că Domnul împuținează durerea (pentru că Domnul voiește să simțim totdeauna durerea din iubire pentru El, care este și devine mântuire pentru noi), ci se împuținează durerea o dată cu înmulțirea lacrimilor.

Această durere, așadar, este un dar mare, dat de Dumnezeu celor care se nevoiesc și care Îl iubesc pe El. Fără această durere nimeni nu poate vedea pe Dumnezeu nici în această lume, în chip tainic, adică în extaz și în viziune, și nici pentru cealaltă lume nu este înștiințat și încredințat că va fi cu Dumnezeu.

La această durere se ajunge cu multe nevoințe și după mult timp cu silirea fără măsură a rugăciunii inimii. Pentru că, dacă cineva nu-și silește de ajuns inima sa cu rugăciunea, este cu neputință să afle durerea inimii. Se ajunge cu multe zbateri și cu multă silință la această durere. Și numai ce pentru puțin va neglija omul rugăciunea, atât de repede fugă de la el, încât el însuși se minunează cum a fost cu puțință să o piardă, pentru o clipită de neatenție. Dar cel care o află o singură dată, chiar dacă o pierde, o regăsește din nou foarte repede, atunci când dorește, pentru că știe drumul pe care trebuie să meargă pentru a o găsi. Chiar mai mult, nu o lasă să se depărteze pentru prea mult timp. De ce? Deoarece, dacă se va lipsi mai mult timp de ea, inima lui va fi prinsă din nou de plăcerile lumești și va părăsi calea Domnului.

Această durere este fructul inimii zdrobite, înfrânte, născătoare și a lacrimilor permanente și luminoase. Aceasta durere este hrana sufletului, hrana cugetului și mângâiere a minții. Această durere este bucurie a îngerilor și întristare a demonilor.

Sufletul celui care păstrează această durere înlăuntrul său mereu, părăsește în scurt timp această lume și se îndreaptă spre lumea aceea, în care va avea parte cu Dumnezeieștii Îngeri. Această durere nimicește patimile, alungă demonii, liniștește mintea, îndulcește sufletul, mângâie cugetul și încălzește inima în cele cerești. Această durere este pentru om un învățător ceresc, care îl învață tainele Dumnezeiești și îi încredințează înțeleșurile cerești.

Este cu neputință omului care are înlăuntrul lui această durere să nu aibă și gând ceresc. De îndată ce apare înlăuntrul lui această durere, se înalță cugetul și mintea lui la cele cerești, părăsind ca nefolositoare cele pământești. Mintea lui se înalță la cele cerești când are înlăuntrul său această durere pentru Hristos, deoarece l-a curățit vărsarea lacrimilor și l-a luminat rugăciunea curată, care s-a lucrat în taină în inimă.

Iar dacă s-a urcat mintea în Sfânta Sfintelor, în cele mai presus de ceruri, acolo caută să vadă pe Acela a cărui dulceață de nespus a gustat-o în parte sufletul lui și inima lui.

Plimbându-se netrupește, ca unul netrupesc între cei netrupești, în cele cerești și nemateriale, Îl găsește pe Acela pentru iubirea căruia s-a ostenit inima lui și a suferit durerea pieptul lui. Aflându-L pe Cel pe care Îl dorea și văzându-L, pe Cel pe care L-a văzut proorocul Isaia șezând pe tronul slavei, cade de îndată la picioarele Lui și I se închină cu nespusă evlavie și smerenie. Și nu numai de această cinste l-a învrednicit durerea inimii, ci îl face să ajungă și în brațele preadulcelui Iisus și Domnului Atoatețiitor, precum ajunge pruncul în brațele maicii sale, bucurându-se de sărutarea preadulce cea mai presus de orice dulceață a Stăpânului și Hristosului său, ochii și gura lui vărsând în același timp râuri de lacrimi. Și se roagă, rugând pe Hristos să nu Se despartă niciodată de el, ci lipit de El se roagă să rămână totdeauna cu Hristosul lui și cu Harul Dumnezeirii Hristosului lui. Deoarece, în ceasul acela, spune lui Hristos ceea ce a spus Petru atunci când Hristos S-a schimbat la față și Apostolii au văzut slava lui Hristos: „Bine ne este nouă să fim aici”.

Preadulcele nostru Iisus Hristos să ne dăruiască și nouă această durere a inimii, mântuitoare de suflet, să ne învrednicească aici să-L vedem tainic totdeauna cu ochii minții, iar dincolo, în veacul viitor, legăturile sufletului fiind dezlegate, să-L vedem față către față și să-L slăvim împreună cu îngerii în veci de veci nesfârșiți. Amin.

Cuvântul al șaselea

Cum acelaia care se roagă cu mintea din adâncul inimii până la durere, acea durere a lui îi aduce simțământul și gustarea bunătății și dulceții Domnului, care este însemnată, pentru a spune astfel, în același timp în omul cel dinlăuntru cu o evlavie profundă neîncetată, provocată de cuvintele lui Dumnezeu și de spusele Sfintei Scripturi și de orice cuvânt duhovnicesc.

Binecuvântează, părinte!

Cercetează neîncetat, smeritule monah, cercetarea sfântă a rugăciunii inimii din adâncul inimii tale, până când inima ta va deveni în întregime rugăciune, așa cum fierul devine una cu focul atunci când este ținut în foc. Stăruie încă și mai mult în această rugăciune a inimii, până când se face rană înlăuntru, acolo unde se lucrează rugăciunea. Deoarece această rană pe care o primești cu voie înlăuntru prin rugăciunea cu multă silință - martor pe Dumnezeu îl am - îți va deveni un izvor duhovnicesc de Dumnezeiască evlavie, din care va izvorî totdeauna evlavia, ori de câte ori vrei, fără nici o silință. Iar când, cu Harul lui Hristos, ajungi la această stare duhovnicească, atunci guști în taină bunătatea Domnului. „Gustați, și vedeți că bun este Domnul”, spune proorocul, adică gustând în chip tainic, dar simțit, Harul Domnului tău, vei lua cunoștință și vei înțelege în chip vădit că Domnul tău Iisus Hristos, pe care îl cauți, este dulce foarte și mai mult decât oricare dulceață.

Cugetă acum, smeritule monah, dacă din puținul Har pe care îl guști în chip tainic ai înțeles cu adevărat că Domnul nostru Iisus Hristos este atât de dulce sufletului tău, inimii tale, cugetului tău și sinelui tău lăuntric întreg, încât nu poți să descrii, nici măcar cât de puțin, dulceața Lui. Oare, când

sufletul tău iese din trup și se urcă în fapt către Domnul și Dumnezeuul lui și gustă din bunătățile acelea, pe care ochi pământeau nu le-a văzut, ureche trupească nu le-a auzit și inimă necurată nu le-a cugetat, atunci, spun, căne se va desfăta în chip vădit cu toate acelea, pe care nu este cu putință omului să le povestească, văzând față către față pe Creatorul și Domnul lui, Cel negrăit și necuprins cu gândul, ce fel de bucurie și desfătare duhovnicească va trăi sufletul acela? Amin, amin, spun ție, iubite frate, că ori de câte ori va cugeta cineva la acest lucru, în chip tainic dar adevărat, gura lui va rămâne fără glas, precum peștele, și nu poate nimic însăila despre ce simte. Dar noi să revenim din nou la cele despre care doream să vorbim.

Așadar, de trei ori fericite lucrător al Evangheliei lui Iisus, atât cât te afli duhovnicește în acea gustare tainică a bunătății Domnului, atât cât mintea ta este hrănită cu laptele tainic al vederii duhovnicești, atât cât gândul tău se îmbracă în Domnul („îmbrăca-se-va gândul meu cu El și eu mă voi bucura în Domnul” spunea proorocul), atât cât inima ta se bucură de mila de negrăit și Dumnezeiască a desfătării venite din mângâierea Duhului Sfânt, atât cât, spun, toate acestea continuă să se afle în tine, și mai multe decât acestea, pe care pana scriitorului nu le poate istorisi și prezenta, atunci mintea nu mai este atentă la rugăciune, după cum nu mai este nevoie pentru prietenul apropiat al împăratului să mai ia aminte la oaste când, pătrunzând în împărăție și petrecând împreună cu prietenul său împăratul, se bucură de masa împărătească în pace. Deoarece atunci mintea sa este atentă la această masă duhovnicească pe care i-o oferă Dumnezeiescul Har, care o cercetează și își manifestă față de ea o dragoste Împărătească cu nemărginită bunătate, spunem, atunci sufletul cugetă numai și numai la Dumnezeu și la Harul lui Dumnezeu și își află odihna în starea duhovnicească de care se bucură în chip negrăit în clipa aceea.

Deoarece tu, atunci, prietene duhovnicesc și iubit al lui Dumnezeu, care cu Harul Lui ai ajuns la o așa de înaltă treaptă a vederii duhovnicești tainice, cugetând la miera duhovnicească pe care o gustă mintea ta văzând pe Creatorul și Domnul tău Cel viu, ești cuprins de adâncă evlavie și îți afli odihna duhovnicească.

Cugetând atunci și cercetând în sinea ta, cum lucrează Harul lui Dumnezeu în sufletul tău lucrarea nematerială și Dumnezeiască și cum primește mângâiere inima ta de la această lucrare, ești pătruns de adâncă evlavie și îți afli odihna.

Cugetând atunci la veselia pe care o trăiește înlăuntrul său fața inimii tale de la bucuria duhovnicească, care a fost din belșug revărsată asupra ei de Harul lui Dumnezeu, începi să verși nesfârșite lacrimi și îți afli odihna.

Cugetând apoi la veselia simțită, pe care o trăiește fața trupului tău de la bucuria lăuntrică a Harului Dumnezeiesc, care a inundat inima ta, ești cuprins de evlavie dulce și îți afli odihna.

Cugetând atunci la bunătatea Domnului tău, ești pătruns de evlavie dulce și îți afli odihna.

Cugetând atunci că Domnul și Dumnezeuul tău este nemărginit de milostiv și iubitor de oameni, ești pătruns de evlavie dulce și îți afli odihna.

Cugetând atunci că Domnul și Dumnezeuul tău este Atoatețitor și Atotputernic, ești cuprins de evlavie dulce-dulce și îți afli odihna.

Cugetând atunci că împărăția Domnului tău este împărăția tuturor veacurilor și stăpânirea Lui este peste tot neamul și neamul, ești cuprins de evlavie dulce-dulce și îți afli odihna.

Cugetând apoi că numele Domnului tău, pentru robii Săi, este Sfânt și preadulce, iar pentru demoni este înfricoșător și prea amar, ești cuprins de evlavie dulce-dulce și îți afli odihna.

Cugetând că Domnul tău este mare și lăudat foarte în cetatea Dumnezeului nostru (în noi adică, cei care cunoaștem puterea Lui Dumnezeiască), în muntele cel sfânt al Lui, ești pătruns de evlavie dulce-dulce și îți afli odihna.

Cugetând că Domnului tău Îi înalță cântări Îngerii, că Domnul tău este slăvit de Arhangheli și lăudat de toate puterile Dumnezeiești ale cerurilor, ești pătruns de evlavie dulce-dulce și îți afli odihna.

Cugetând că Domnul tău pășește pe Heruvimi și zboară pe aripile vânturilor și umblă deasupra norilor în chip minunat, ești pătruns de evlavie dulce-dulce și îți afli odihna.

Cugetând că, privind Domnul tău spre pământ, îl face de se cutremură, te minunezi de puterea Lui și îți afli odihna pătruns de evlavie.

Cugetând că măreția Domnului tău este mai presus de toate cerurile, ești pătruns de evlavie dulce-dulce și îți afli odihna.

Cugetând cum stă Domnul tău pe tronul cel sfânt al Lui și că tronul Lui este în veac și în veac, ești pătruns de evlavie dulce-dulce și îți afli odihna.

Cugetând că tronul Domnului tău este în cer și slava Lui este sus în ceruri, ești pătruns de evlavie dulce-dulce și îți afli odihna.

Cugetând că toate au fost făcute prin cuvântul Domnului tău și că Domnul tău a poruncit și s-a făcut, ești pătruns de evlavie și îți afli odihna.

Dar, pe scurt să spun, când sufletul tău ajunge să se împace cu Dumnezeu prin inima înfrântă de rugăciune, atunci evlavia te inundă de la sine neîncetat și Dumnezeu este slăvit totdeauna în toate minunile Sale și în toate fapăturile Sale.

Deoarece în toate acestea și în celelalte, pe care le las, ca să fiu scurt, sufletul tău se hrănește, mintea ta se îndulcește, inima ta tresaltă și se bucură trupul tău, precum se hrănesc, se îndulcesc, se bucură și tresaltă robii recunoscători ai împăratului de bogăția cea multă, de măreția împărătească și de trofee strălucitoare ale împăratului.

Așadar, după măsura dulceții cu care te îndulcesc lucrurile minunate și Dumnezeiești ale Hristosului tău, tot așa izvorăște din inima ta evlavia, deoarece dulceața aceasta premerge evlaviei, după cum umbrirea Harului Dumnezeiesc premerge dulceții. Iar pogorârea Harului Dumnezeiesc este prevestită de zdrobirea inimii. Și astfel pătruns de evlavie, te învrednicești de vederea cea adevărată, care se petrece o dată cu răpirea minții la cele tainice și de neînțeles, după cum spune Dumnezeiescul nostru părinte Isaac Sirul. Iar Dumnezeului nostru slava și puterea în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul al șaptelea

Despre când îl cercetează Dumnezeiescul Har pe cel care se roagă cu rugăciunea minții lui Dumnezeu din inimă și care sunt semnele duhovnicești ale acestei cercetări Dumnezeiești.

Binecuvântează, părinte!

Așadar, iubite frate, când te rogi în taină din adâncul sinelui tău mult timp, să știi că o cercetare Dumnezeiască te cercetează în chip nevăzut spre sfințirea sufletului tău, spre mângâierea inimii tale și spre sprijinirea Dumnezeiască a tuturor simțurilor tale trupești și sufletești. Deoarece atunci când te cercetează Harul Preasfintei Treimi - înțelegeți aceasta, pentru că în numele Sfintei Treimi spunem „În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh” - se bucură de asemenea sufletul tău, se îndulcește cugetul tău, iar din inima ta izvorăște ca dintr-un izvor nesecat evlavia și ochii tăi varsă lacrimi fierbinți. Atunci îi spunem cercetare a Preasfintei Treimi.

Altă dată însă te cercetează în chip vădit Harul lui Dumnezeu și Tatăl. Acest lucru îl înțelegeți, deoarece ești pătruns de evlavie la rostirea numelui lui Dumnezeu și Tatăl și se îndulcește duhul tău mai mult și se îndulcește la rostirea numelui Fiului sau al Duhului Sfânt. Atunci îi spunem cercetare a lui Dumnezeu și Tatăl. Altă dată poți fi cercetat mai mult de Domnul nostru Iisus Hristos. Acest lucru îl înțelegeți deoarece la numele preadulce al lui Hristos și la toate tainele Lui Dumnezeiești ești pătruns de evlavie și te îndulcești mai mult, decât la numele Tatălui și al Duhului Sfânt. Atunci îi spunem cercetare a Domnului nostru Iisus Hristos. Și altă dată, iarăși, când te rogi tainic din adâncul inimii, te cercetează Duhul Sfânt și zboară în jurul tău ca un porumbel. Acest lucru îl înțelegeți deoarece la numele Duhului Sfânt ești pătruns de evlavie și te îndulcești mai mult decât la numele Tatălui și al Fiului. Atunci îi spunem cercetare a Duhului Sfânt.

Iar altă dată nu ești pătruns de evlavie și nici nu te îndulcești la cele trei nume ale Sfintei Treimi, al Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh, ci fie la numele Tatălui ești pătruns de evlavie și te îndulcești mai mult, fie la numele Fiului, fie la numele Sfântului Duh. Nu pentru că Sfânta Treime nu este de o ființă. Departe de noi o astfel de blasfemie. Ci pentru că nu ești pătruns de evlavie și nici nu te îndulcești la fel uneori. Deoarece atunci când te rogi Sfintei Treimi nu ajungi cu ochii minții tale și cu căldura inimii tale la firea cea una, la ființa cea una, la puterea cea una a Sfintei Treimi, nici nu chemi din adâncul inimii tale cu aceeași evlavie cele trei nume ale Sfintei Treimi, de aceea nu ești pătruns de evlavie și nu te îndulcești în aceeași măsură.

Trebuie, așadar, atunci când aduci Sfintei Treimi rugăciunea ta și închinăciunea ta, să o aduci cu aceeași cinstire nemărginită celor trei nume. Să o aduci cu aceeași evlavie nemărginită și cu aceeași căldură a inimii, deoarece numai așa ești pătruns de evlavie sfântă și te îndulcești în aceeași măsură.

Cele trei Persoane ale Sfintei Treimi sunt de o Fire și de o Ființă, deoarece lumină este Tatăl, lumină și Fiul, lumină este și Duhul Sfânt. Adică Dumnezeirea este una iar Persoanele sunt trei. Când tu te îndrepti în taină cu nemărginită cucernicie către Tatăl, atunci ești luminat de Tatăl, de aceea atunci ești pătruns de evlavie la numele Tatălui. Când te îndrepti tainic cu aceeași cucernicie către Fiul, atunci ești luminat de Fiul, de aceea atunci ești pătruns de evlavie la numele Fiului. Același lucru se întâmplă și cu Sfântul Duh. Iar când vrei să fii pătruns de evlavie în egală măsură la Numele Sfintei Treimi, trebuie, așa cum am spus mai sus, să fii cuprins de aceeași evlavie pentru Sfânta Treime, să o cinstești de asemenea cu aceeași cinste și să o

respectți cu același respect.

De aceea strigă cu glas mare Biserica, rugând Dumnezeu cea una a Sfintei Treimi, și spune: „Și ne dă nouă cu o gură și cu o inimă a cânta și a slăvi preacinstitul și de mare cuviință numele Tău, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.”

Altă dată, când te rogi tainic din inima ta mult timp, te cercetează lin Stăpâna noastră Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. Acest lucru îl înțelegi deoarece ești pătruns de îndată de evlavie sfântă la numele Dumnezeiesc ale Maicii Domnului, la cuvintele ei Dumnezeiești și sfinte și la minunile ei. Atunci îi spunem cercetare a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu.

Altă dată, când te rogi tainic din adâncul sinelui tău la vreun Sfânt, a cărui viață citești și cugeti la harul lui, verși lacrimi fierbinți deoarece te cercetează harul lui, ca împreună luptător și prieten al Domnului. Arunci când te rogi tainic din adâncul sinelui tău, te cercetează lin toți sfinții aceia ale căror nume le chemi cu căldura inimii. De aceea sufletul tău se îndulcește și inima ta este pătrunsă de evlavie, cercetate fiind de harul lor.

Altă dată iarăși, când te rogi la fel, de sus, de la Dumnezeiescul Har, ți se întâmplă cercetare tainică, fără să poți înțelege de la care sfânt a fost. Faptul că în ziua aceea a avut loc o cercetare Dumnezeiască în sufletul tău îl înțelege și-l cunoaște numai sufletul tău după anumite semne duhovnicești tainice, care s-au făcut și se fac însuși sufletului tău, pe care limba a le povesti nu are putere; dar dacă cercetarea a fost din partea lui Dumnezeu sau a Maicii Domnului sau a vreunui sfânt, nu poți să înțelegi dintr-o dată. Dacă însă iei aminte la această cercetare Dumnezeiască cu inima pătrunsă de evlavie, cu mintea curată și cuget treaz, și dacă te rogi în taină, fierbinte și cu smerenie către cel care trimite cercetarea Dumnezeiască, fără să-ți descopere și cine este, atunci ți se descoperă și ți se arată prin vreun semn vădit acela care te-a cercetat tainic.

Iar descoperirea Dumnezeieștii și tainicei cercetări se întâmplă astfel: rugând tu pe necunoscutul tău binefăcător, începi întâi de la Dumnezeu să-L rogi și să-L aduci slavă. Când cercetarea este de la Dumnezeu însuși, numele Lui se înfățișează dulce cugetului tău, ca un fagure de miere din care picură (tainic, se înțelege) miere în inima ta cu aceeași dulceață. Iar inima picură în suflet lacrimi cerești, lacrimi duhovnicești, lacrimi dulci ca mierea, lacrimi ca zahărul. La fel picură și ochii tăi pe fața ta lacrimi asemănătoare cu cele dulci curgătoare din inimă și picurătoare în suflet și cu cele dulci picurătoare în cuget. Atunci, în clipa aceea, fața ta iradiază raza tainică a bucuriei duhovnicești. Inima veselă luminează fața. De la aceste semne cunoști că cercetarea a fost de la Harul lui Dumnezeu. Iar dacă nu se întâmplă nici unul din semnele acestea la numele lui Dumnezeu, înseamnă că cercetarea a fost a vreunui alt sfânt.

Și iarăși rogi tainic cu cugetul tău și fierbinte cu inima ta pe toți sfinții, începând cu Maica Domnului și continuând cu toate cetele sfinților. Rugându-te și cercetând cetele sfinților, când ajunge cugetul tău la ceata aceluia sfânt, care te-a cercetat tainic, numaidecât vine puțină mângâiere duhovnicească și vreun semn vădit, prin care ești înștiințat că acolo este aproape prietenul tău pe care îl cauți, care te-a cercetat.

Roagă-te fiecărui sfânt din ceata aceea, pe care îl cunoști din viața și din

minunile lui, și numai ce ajungi să spui numele sfântului care te-a cercetat, și se vedește sfântul acela printr-o mișcare mai lămurită și prin semnele mai importante ale evlaviei bogate și imediate și ale căldurii duhovnicești. Deoarece în ziua aceea, de îndată ce auzi numele sau minunile sfântului care te-a cercetat, sau numai ce îți trece prin minte pomenirea acelu sfânt, ești pătruns de evlavie fie în inima ta, fie în ochii tăi, fie îți vine o râvnă duhovnicească de a urma pe sfântul care te-a cercetat în faptele și în virtuțile lui. După ce trece însă ziua aceea, va pleca de la tine și lucrarea aceea a evlaviei imediate și căldurii duhovnicești. Aceasta se întâmplă în felul următor:

Dacă cineva are un prieten sincer, care îl cheamă să vină la el pentru a se bucura unul de altul duhovnicește, pleacă spre el pentru a se bucura împreună. Plecând, trece prin piață, unde este multă lume. Acolo vede și alți prieteni ai săi, pe care îi salută cu fața veselă și se bucură de salutul și de îmbrățișarea lor, dar continuă drumul cu scopul de a ajunge la prietenul său care l-a chemat. Și când ajunge, aude glasul lui și se bucură de îndată inima lui. Și când îl îmbrățișează se înmulțește atât de mult bucuria în inima lui, încât începe să verse lacrimi văzând pe prietenul său cel iubit și bucurându-se de vorbirea cu el și de împreuna petrecere. Iar când vine ora despărțirii, se întristează pentru despărțire, dar gândul său își află odihna, deoarece s-au bucurat unul de celălalt. Apoi, iarăși, după trecerea unui timp sau chiar și mai repede, îl cheamă un alt prieten, la a cărui chemare răspunde la fel.

La fel se întâmplă și în cele duhovnicești. Când te cheamă vreun sfânt la bucuria lui duhovnicească, în ziua aceea se întâmplă cercetarea și mângâierea duhovnicească a acelu sfânt. După ce trece ziua aceea, trece de la sine și mângâierea duhovnicească. La fel cu aceasta se întâmplă când te cheamă prin cercetare Dumnezeiască oricare alt sfânt pentru mângâiere duhovnicească. Iar cercetarea aceasta duhovnicească vine la om atunci când sufletul lui împreună cu trupul sunt muncite; sufletul este muncit nevăzut de mulțimea dușmanilor nevăzuți, iar trupul este muncit de nevoițe sau de oamenii răi și tirani. Atunci, oricare sfânt vei chema, te va cerceta în chip paradoxal, cu apropierea cu care ești apropiat de sfântul acela, prin împărtășirea de aceleași patimi sau încercări pe care le suferă pentru iubirea Domnului. Mai mult chiar, vei fi cercetat de privirea lină a Harului Domnului, pentru a slăbi în lupta ta.

Altă dată iarăși îl cercetează Harul Dumnezeiesc la nevoie, fără ca acesta să-L fi chemat, deoarece Dumnezeiasca Pronie cunoaște când trebuie să-l cerceteze. Altă dată, omul îl cheamă pe Dumnezeu, dar nu primește nici un fel de cercetare Dumnezeiască. Acest lucru îl îngăduie Dumnezeu pentru binele omului, deoarece Dumnezeu cunoaște binele nostru mult mai bine decât îl cunoaștem noi înșine.

Tu însă, smeritule monah, când îl chemi pe Dumnezeu și nu primești nici o cercetare, nu te întrista pentru aceasta, ci aruncă dispreț și judecată asupra sinelui tău, adăugând și faptul că nu ești vrednic pentru o astfel de cercetare Dumnezeiască. Și atunci cercetarea Dumnezeiască nu este departe de tine, deși tu nu o simți. Cercetarea Dumnezeiască se întâmplă mai ales în ziua aceea în care este praznic împărătesc în cinstea Mântuitorului sau a Maicii

Domnului, sau ziua de pomenire a vreunui sfânt, zi în care se întâmplă cercetarea unora în chip tainic, iar altora vădit; fiecăruia, spun, după iubirea și râvna pe care le arată față de cele Dumnezeiești și se face și cercetarea Dumnezeiască.

Deoarece atunci când tu, omule, iubești și ai evlavie mai multă la un sfânt, atunci sfântul acela totdeauna își amintește de tine și te cercetează nevăzut, fără să înțelegi cercetarea tu, cel care ai beneficiat de ea. Dar te cercetează mai mult și mai vădit când este ziua lui de pomenire, iar tu arăți râvnă fierbinte pentru pomenirea lui. La fel și când ai multă credință și evlavie fierbinte la Maica Domnului, totdeauna îți va purta de grijă Maica Domnului. Iar dacă în ziua întristării tale te va cerceta vădit, mai vădit te va cerceta în ziua în care se face pomenirea ei. La fel și atunci când ai în inima ta frica de Dumnezeu, Dumnezeu te păzește totdeauna prin trimiterea Îngerilor Săi cerești, după cum spune: „Trimite Domnul pe Îngerul Său către cei ce-l înfricoșează pe el și-l va izbăvi de ei”. În ziua necazului tău te cercetează vădit cu Harul Lui, dar mai ales te cercetează mai mult și mai vădit în zilele de praznic, atât din pricina bunătății Sale nemărginite, cât și pentru că atunci îi aduci slavă neîncetat. Atunci, prin cercetarea Lui, îți cheamă sufletul la cina tainică, la odihna tainică, la bucuria duhovnicească.

În ziua aceea sfântă și Dumnezeiască în care ți se întâmplă cercetarea, sufletul tău se bucură tresăltând tainic și bucurându-se împreună cu duhurile tainice, gustând în chip tainic, prin mijlocirea acelei cercetări, parte din bunătățile pe care le gustă duhurile cerești în locașurile tainice nefăcute de mână și Dumnezeiești ale Ierusalimului de sus, iar trupul tău se bucură împreună duhovnicește în Ierusalimul de jos, cu frații tăi ortodocși, după cum spune: „Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într-însa”. Iar Dumnezeului nostru slavă, putere, laudă și măreție în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul al optulea

Despre cum cel care se roagă tainic din adâncul sinelui său și se înfrânează de la toate mâncărurile care aduc plăcere, când este postitor, gura lui se îndulcește uneori de la rugăciune, ca și când ar avea în gură ceva de zahăr sau ca și când ar mânca miere din cea mai dulce, după cum spune și profetul: „Ca dulceața sunt cuvintele Tale gâtului meu, mai dulce decât mierea gurii mele”.

Binecuvântează, părinte!

De trei lucruri să te îngrijești, o, smeritul monah, pentru a le dobândi: post, înfrânare și rugăciunea inimii, dacă vrei să guști vreodată această minunată dulceață, care îți va îndulci în chip de negrăit vârful limbii. Dacă însă nu te nevoiești cu toată dorința și stăruința în post, înfrânare și rugăciunea inimii, niciodată să nu nădăjduiești a simți această minunată dulceață pe limba ta. Iar această minunată dulceață pe care o simte limba ta, este o mare mângâiere a lui Dumnezeu pentru tine, pentru a te face mai fierbinte și mai râvnitor în lucrarea ta duhovnicească.

Puțini sunt cei care se bucură de această minunată și Dumnezeiască dulceață a limbii. Mai mult chiar, nici aceștia nu o simt întotdeauna, ci numai uneori, când binevoiește Domnul să-i mângâie cu ea. Când însă o simt cu

adevărat cu limba lor, atunci cunosc ei înșiși ce bun lucru este să postească cineva mereu, să se înfrâneze totdeauna și să se roage neîncetat lui Hristos din toată inima lui, pentru că fără acestea nu poate simți în gura lui această dulceață.

Așadar, această Dumnezeiască dulceață este de negrăit, deoarece este duhovnicească, pentru că orice lucru duhovnicesc este de negrăit și tainic. Dar pentru a înțelege cât de puțin cineva cum lucrează aceasta asupra limbii, spunem cele de mai jos:

Această minunată și Dumnezeiască dulceață de care se îndulcește în chip negrăit limba seamănă la dulceață cu dulceața zahărului, dar este mult diferită de aceasta, deoarece ori de câte ori iei în gura ta zahăr, gura ta se îndulcește pentru puțin, pentru că după ce se topește zahărul și este înghițit, dulceața lui nu mai este simțită, în afară de cazul în care din nou iei în gură alt zahăr. Cu zahărul acesta tainic și duhovnicesc pe care îl pune în chip nevăzut Harul Domnului în gura ta și cu care atinge în chip minunat limba ta nu se întâmplă astfel, deoarece nu mai este necesar ca tu, după ce se termină dulceața din gura ta, să iei în gură altceva dulce pentru a-ți îndulci gura, pentru că dulceața lui Dumnezeu este nesfârșită.

Este de ajuns numai să te învrednicești de ea prin mijlocirea rugăciunii inimii și a postului curat.

Când, deci, se îndulcește limba ta, simți dulceața în partea din față a limbii, ca și când ai fi pus acolo o bucățică mică de zahăr, care a început să se topească în gura ta. Iar atunci când simți că se îndulcește astfel limba ta, pentru a simți și mai bine această dulceață duhovnicească Dumnezeiască, ține bine închisă gura ta, deoarece în felul acesta vei simți că această dulceață Dumnezeiască și negrăită izvorăște fără să se sfârșească din partea din față a limbii, ca și cum ar izvorî apa dintr-un izvor. În timp ce o simți astfel izvorând, de îndată va dispărea de pe limba ta dacă cumva se întâmplă să vorbești cu cineva vreun cuvânt. Dar dacă închizi gura și din nou ești cu luare aminte la gura ta, iată, din nou simți că se îndulcește limba ta.

Există o plantă a cărei floare are un fel de miere naturală. Această floare, când o iei de pe tulpina ei, este ca un fel de țevișoară. Dacă pui în gură această țevișoară și tragi aer, simți dulcele ei pe limbă ca de miere. La fel ca aceasta este dulceața pe care o simți pe limba ta și care este de la Harul lui Dumnezeu. În cazul dulceții plantei de care vorbeam, dacă o inspiri o dată, se termină și dulceața acesteia, numai dacă nu iei altă floare și o miroși, atunci simțind din nou dulceața. În cazul dulceții lui Dumnezeu, însă, aceasta nu se sfârșește atâta timp cât îți păstrezi gura curată de orice mâncare sau băutură materială. Dacă vei gusta ceva material, atunci nu vei mai simți acea prezență vie a dulceții lui Dumnezeu în gura ta în ziua aceea.

Uneori, mai ales după gustarea a ceva material, dulceața aceasta dispare de tot în ziua aceea. Această dulceață a limbii, uneori, când ții mult timp gura închisă, izvorăște în chip minunat și neîncetat în gura ta, și o simți astfel izvorând și astfel lucrând lucrarea sa dulce vădită și de nedescris la fiecare respirație. Uneori o simți și înlăuntrul buzelor tale, deoarece se îndulcesc și acestea pe partea dinăuntru a lor, ca și când le-ai fi uns cu pudră de zahăr sau cu miere preadulce.

Așadar, ferește-te, smeritule monah, atunci când simți această dulceață, să

guști ceva pământesc, în afară de cazul când e mare nevoie, pentru ca să nu te întristezi după aceea fără folos. Chiar dacă suferă de foame pântecul tău, să nu-i dai nimic de mâncare, deoarece când pântecul suferă de foame se satură gura ta de această dulceață minunată și sensibilă a lui Dumnezeu. Dacă dai pântecului tău hrană materială, limba ta va fi lipsită de această minunată dulceață. Când se îndulcește în felul acesta limba ta de această Dumnezeiască dulceață, atunci să nu scuipi afară saliva ta, ci să o înghiți. Deoarece atunci când o înghiți simți mai departe dulceața în gura ta, iar dacă o scuipi afară, vei fi lipsit pentru un timp de această dulceață; (de aceea, probabil, un cuvios nu a scuipat niciodată în viața lui). Mai mult decât orice, încearcă să ții gura ta închisă, dacă nu se ivește vreo mare nevoie să vorbești, pentru ca nu cumva să-ți pară rău după aceea.

Dacă vreodată, în timp ce simți în gura ta această minunată și înaltă dulceață, este nevoie să citești ceva din Sfânta Scriptură, citește cu multă evlavie. În timp ce citești, ia aminte în același timp și la dulceața pe care o simți în gură, să vezi dacă se mai păstrează sau nu, dacă mai izvorăște din limba ta sau s-a oprit. Dacă se mai păstrează, fii atent și la dulceața aceasta minunată și la citire, deoarece în acest fel vei mai simți și o altă dulceață duhovnicească, nu pe limba ta, ci în cugetul tău, pentru că se va îndulci și cugetul tău de Harul lui Dumnezeu. Atunci, dacă se va înmulți de două ori mângâierea lui Dumnezeu, va dori să se înmulțească de trei ori. Vei dori, fără întârziere, să simți și în ochii tăi mângâierea lui Dumnezeu, dorind ca și aceștia să verse lacrimi curate din iubire pentru Dumnezeu, lacrimi care vor fi foarte dulci sufletului tău. Atunci, dacă se va înmulți de trei ori mângâierea lui Dumnezeu, vei dori fără întârziere să se înmulțească și mai mult, râvnind o a patra mângâiere din partea lui Dumnezeu, deoarece în același timp cu cea de a treia mângâiere vei dori să vezi cum omul tău lăuntric se va unge în chip nevăzut de Harul Sfântului Duh cu untdelemnul Dumnezeiesc al desfătării duhovnicești, și prin aceasta vei deveni în întregime liniștit, în întregime lin, în întregime desfătare duhovnicească. Nu a rămas nici o simțire a sufletului tău nemângâiată de mângâierea Harului Sfântului Duh.

Toate acestea se vor întâmpla cu tine dacă vei reuși să păstrezi înlăuntru tău, cum am spus, minunata și negrăita dulceață. Iar dacă nu vei reuși să păstrezi această înaltă dulceață pe limba ta atunci când citești, să nu deznădăjduiești și din aceasta să vrei să guști ceva, să vorbești fără rost sau să bați câmpii, ci păzește-te de toate acestea și de multe asemenea lor, deoarece în felul acesta vei vedea peste puțin timp cum se îndulcește din nou gura ta în chip minunat cu această Dumnezeiască dulceață.

Această Dumnezeiască dulceață izvorăște din limba ta, sau provine din Harul lui Dumnezeu, care atinge fără să simți limba ta, îndulcind astfel limba? Acest lucru, smeritul monah, nu poți să-l înțelegi cu precizie. Pare ca izvorând din limbă, dar în realitate nu izvorăște din limbă, ci din Harul Dumnezeiesc, care atinge pe nesimțite limba ta și o străbate în chip de negrăit, în felul acesta îndulcind-o. Pentru aceasta pare că izvorăște din limbă. Aceasta însă, iubite frate, nu este nevoie să o cercetezi prea mult, deoarece dacă o cercetezi prea mult, nu vei afla nimic mai mult decât ceea ce ți-am spus noi.

Această dulceață Dumnezeiască izvorăște uneori în gura ta, și în timp ce

izvorăște și se pare că se împuținează și că urmează să se sfârșească. Dar în timp ce și se pare că se împuținează, din nou, simți că se îndulcește limba ta pe neașteptate.

Bucurie și desfătare duhovnicească, smeritule monah, vei trăi atunci când te vei învrednici de toate acestea despre care ți-am vorbit. Deoarece atunci nu va mai fi nevoie să mănânci nici să bei sicheră sau altceva dulce pentru a-ți îndulci gura ta, deoarece o îndulcește mângâierea lui Dumnezeu. Dulceața pe care ți-o dau sichea sau alte dulciuri, pe care le mănânci sau bei, nu este permanentă, ci se păstrează numai atâta timp cât ai în gură dulciurile respective, în timp ce mângâierea lui Dumnezeu păstrează în chip real dulceața în gura ta atâta timp cât te vei înfrâna de la roadele pământului.

Evreii timpului acelaia în care îi hrănea Dumnezeu cu mană, atâta timp cât s-au înfrânat de la roadele pământului, au primit mana cerească, care îi îndulcea. Când au început să consume roadele pământului, s-a luat de la ei mana cerească. Dacă tu, smeritule monah, care cu Harul lui Hristos te-ai învrednicit în chip vădit pe limba ta de această negrăită dulceață și ai în gura ta hrana Îngerilor, mana cerească, această minunată dulceață, vei dori să guști din roadele pământului, vei fi lipsit de îndată de această tainică dulceață. Bine ar fi pentru tine să postești totdeauna și să te înfrânezi de la toate și să te rogi neîncetat, pentru ca să te hrănești mereu cu această minunată dulceață, decât să-ți saturi pânțelele tău cu mâncăruri materiale și să fii lipsit de această mană cerească preadulce.

Am văzut odată un ieromonah care, în timp ce proscomidea la Sfânta Proscomidie, s-a umplut pe neașteptate de lacrimi și nu putea să-și oprească mulțimea lacrimilor, ci cât a proscomidit a plâns fără oprire. Când trebuia să spună: „Că a Ta este împărăția...” sau alt ecfonis, se silea să-și oprească pentru o clipă evlavia sfântă care-i cuprinsese inima, îngroșându-și într-un fel glasul pentru a nu se cunoaște că este pătruns de așa o evlavie. La fel, era pătruns de aceeași evlavie și când spunea rugăciunile. Când a citit Sfânta Evanghelie, atâta evlavie sfântă l-a cuprins, încât i se înecau ochii în lacrimi și plângea pe față, neputând să se mai stăpânească. Și nimeni din cei care luau parte la Dumnezeiasca Liturghie nu a rămas nepătruns de acea sfântă evlavie, în afară de unul ca mine, care eram nesimțitor cu sufletul și cu inima împietrită. Pe tot parcursul Dumnezeieștii Liturghii era pătruns de evlavia aceea când mai mult, când mai puțin, dar cu o nemăsurată desfătare duhovnicească a sufletului. Iar când s-a împărțit cu preacuratul Trup și cu cinstitul Sânge al Domnului, a umplut de lacrimi Sfântul Disc, acoperămintele și antimisul.

După aceea, dacă s-a terminat Dumnezeiasca Liturghie, l-am întrebat să-mi spună adevărul, de ce a fost pătruns atât de mult de evlavie și de ce a vărsat atâtea lacrimi, chiar în fața lumii, lacrimi pe care eu nu le pot vărsa nici într-ascuns pentru a milostivi sufletul meu. Și acesta, ca un iubitor de adevăr, bun și fără răutate, mi-a spus tot adevărul, vorbindu-mi în felul acesta: „Eu, frate, când la Utrenie se citea slujba, cercetam în chip tainic și neîncetat în inima mea numele Domnului. Când slujba era în toi, am început să simt puțin pe limba mea un fel de dulceață foarte fină, care îmi îndulcea limba puțin câte puțin. În același timp cu această dulceață am simțit înlăuntrul meu puțin și o oarecare mângâiere duhovnicească. Cu cât trecea timpul, eu

lucram cu mai multă râvnă rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă” și s-a înmulțit puțin câte puțin dulceața aceea minunată, s-a mărit și mângâierea duhovnicească care venea de la Dumnezeu. Atunci, dintr-o dată inima mea a fost pătrunsă de evlavie sfântă. După ce am făcut rugăciunile pentru începutul Dumnezeieștii Liturghii, a prisosit și mai mult dulceața în gura mea și am simțit și mai vie mângâierea lui Dumnezeu înlăuntrul meu. Atunci nu am mai putut să-mi stăpânesc lacrimile. Când am citit Sfânta Evanghelie, la fel am simțit în gura mea această minunată și fină dulceață, de data aceasta într-o măsură mult mai mare. O dată cu ea s-a îndulcit peste măsură și cugetul meu la cuvintele sfintei și Dumnezeieștii Evanghelii, înțelegând mintea mea cu claritate puterea, înțelesul și duhul fiecărui cuvânt al Sfintei Evanghelii. Atunci eu, neputând să mai ascund înlăuntrul meu și să opresc evlavia aceea sfântă, am început să plâng cu glas ca un copil mic, deoarece se umpluse și se revărsa din inima mea evlavia sfântă. Din clipa aceea și până când am terminat Dumnezeiasca Liturghie, întruna eram pătruns de evlavie, când mai mult, când mai puțin, după dulceața pe care o simțeam pe limbă și pe care o gusta cugetul meu la înțelegerea cuvintelor sfinte”. Ascultând toate acestea, eu, cel cu inima învârtoșată, m-am certat pe mine însumi, deoarece niciodată nu am simțit pe limba mea această dulceață și nici în sufletul meu această mângâiere.

Rugăciune

Dăruiește, Doamne, Doamne, îndulcirea și dulceața tuturor robilor Tăi care cercetează din inimă și cu cucernicie numele Tău cel sfânt și Dumnezeiesc, dăruiește-mi și mie să iubesc Numele Tău din toată inima mea și să-l cercetez cu multă evlavie, pentru a simți și limba mea odată, când va binevoi Harul Tău, această Dumnezeiască și înaltă dulceață. Deoarece atunci, Domnul meu, sunt înștiințat că, o dată cu această minunată dulceață, va străluci și lumina cea sfântă a cunoașterii Tale Dumnezeiești înlăuntrul inimii mele, prin care va fi luminat ochiul cugetului meu pentru înțelegerea adevărată și desăvârșită a cuvintelor Tale Dumnezeiești. Dacă se va întâmpla cu mine aceasta, Doamne, din partea Ta, Făcătorul meu și Dumnezeuul meu, cuvintele Tale se vor arăta ca o dulceață gâtului meu și mai dulci decât mierea gurii mele. Da, dulcele meu Iisus, mă rog și implor Împărăția Ta, picură și mie, cel în multe amărât, o picătură din dulceața Ta Dumnezeiască, din marele și de necuprins adânc al Dumnezeieștii și duhovniceștii Tale dulceți. Deoarece a dorit sufletul meu această Dumnezeiască și minunată dulceață mai mult decât aurul sau topazul sau decât oricare piatră prețioasă și mă topesc eu, robul Tău, cu duhul, când mă gândesc că este mai dulce decât mierea și decât fagurele de miere. Deoarece Tu, Domnul meu, preadulce Iisuse al meu, ești îndulcirea noastră negrăită, a tuturor creștinilor, și Ție slavă înălțăm în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul al nouălea

Despre slăbirea extremă a stării exterioare și lăuntrice a omului, care provine din silirea extremă a rugăciunii inimii și din postul neîncetat, dar care aduce sufletului și inimii dulceața și mângâierea Sfântului Duh.

Binecuvântează, părinte!

Slăbește inima mea, frații mei, slăbesc rărunchii mei, slăbește mâna mea

și toată alcătuirea smeritului și jalnicului meu trup și nu pot eu, cel din urmă, să scriu cum se cuvine despre folosul mare și puterea și negrăitul Har pe care le aduce sufletului slăbirea extremă a inimii, care este provocată de silirea extremă a rugăciunii inimii. Cel care vrea să ajungă la această slăbire fără de margini a stării exterioare și lăuntrice a trupului sau, mai bine spus, cel care vrea să ajungă la măsura și la starea Sfinților Părinți, pentru ca sufletul său și inima să guste din Harul lui Dumnezeu, pe măsura slăbirii sale, este nevoie să urmeze două lucruri: postul și rugăciunea inimii.

Deoarece acestea două, adică postul și rugăciunea inimii, sunt în suflet ca niște plante Dumnezeiești pline de miere și dulceață, din care picură în suflet, în chip minunat și neîncetat toată dulceața Dumnezeiască. Toată dulceața Dumnezeiască spun, deoarece cel care are aceste două lucrări gustă în sufletul și în inima sa în chip de negrăit toată mângâierea duhovnicească. Toată bogăția cerească și de neînțeles și toată desfătarea duhovnicească și de nespus a Scripturilor insuflate de Dumnezeu, acesta, spun, le simte nu ca în vis și nu ca în oglindă, așa cum și le închipuie cu mintea cei care nu au cele două lucrări, ci le simte în chip adevărat, atât în sufletul cât și în inima sa. Le simte în felul acesta:

Când un postitor dorește să-și silească inima sa la rugăciunea minții atât de mult încât să simtă în adâncul ființei sale durerea inimii, atunci acesta este stăpânit de o slăbiciune fără margini atât a întregii sale ființe lăuntrice, cât și a stării exterioare a trupului său. Această slăbiciune face să înceteze orice plăcere trupească vădită sau mentală care se ascunde în trupul omului. Și după acestea omul gustă plăcerea aceea cerească și duhovnicească înlăuntru. De aceea se spune: „Împărăția lui Dumnezeu este înlăuntru vostru”.

Iar această plăcere cerească și duhovnicească, ce este gustată în chip tainic înlăuntru de către om, poate fi cunoscută mai bine în felul acesta:

Spunând cineva „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”, după cum am spus de multe ori, dobândește cu siguranță înlăuntru lui o evlavie adevărată și neprefăcută pentru Dumnezeu și pentru cuvintele Dumnezeiești minunate. În același timp, împreună cu această evlavie curată și neprefăcută se face simțit înlăuntru său și Harul Sfântului Duh, care este o mângâiere și o desfătare atât a sufletului cât și a inimii omului. Deoarece, când Harul Sfântului Duh atinge inima curată, se mângâie nu numai sufletul, ci se îndulcește dinlăuntru în chip minunat și inima într-un fel de neînțeles și tainic, așa cum se îndulcește vârful limbii omului când acesta se roagă în inimă cu rugăciunea minții multe ore, cu nețărmurită evlavie și concentrare la rugăciune.

Iarși spunem, că dulceața aceea a inimii, pe care inima o simte de la Harul Sfântului Duh este tainică și duhovnicească, dar se aseamănă cu dulceața care îndulcește gura omului atunci când mănâncă miere sau zahăr.

Iar sufletul simte dulceața Harului Sfântului Duh în felul acesta: când Harul Sfântului Duh atinge sufletul, atunci se arată sufletului Sfânta Scriptură întregă, ca un copac cu frunze din care picură miere, ale cărui rădăcini sunt udate de dulceața nemărginită a lui Hristos și ale cărui ramuri picură în suflet din toate părțile aceea dulceață de negrăit. Iar inima simte această dulceață a Harului Sfântului Duh în felul acesta: când cineva înțelege că Harul Sfântului

Duh sălășluiește în inima lui, atunci simte în centrul ființei sale adică în adâncul ființei sale, o bucurie Dumnezeiască și o mângâiere duhovnicească. Când inima este mângâiată, atunci ea se încălzește cu căldura aceea nematerială și cerească ce vine de la Harul Sfântului Duh. Și acesta este lucrul acela despre care spune Hristos: „Foc am venit să arunc pe pământ, și cât aș vrea să fie acum aprins” (Luca 12,49).

Și dacă inima ta se va încălzi cu acea căldură cerească, înlăuntrul ei se va aprinde focul cel mare al iubirii lui Hristos și aceasta se va lasă cu totul stăpânită de dorul și iubirea pentru El. Și numai atunci își amintește inima de Domnul și Stăpânul ei Iisus Hristos și de casnicii și prietenii Acestuia - despre Sfinți vorbim -, numai atunci, spun, inima se topește copleșită de lacrimile pentru Iisus și pentru Sfinți. Și ca și când ar izvorî apă dintr-un izvor și nimeni nu poate să o oprească să mai izvorască, pentru că dacă astupă izvorul într-o parte, apa iese pe altă parte, la fel se întâmplă și cu inima în acele momente. Deoarece când inima se îndulcește cu dulceața lui Dumnezeu, atunci începe să plângă de la sine, minunându-se de dulceața lui Hristos.

Iar dacă în momentele acelea în care inima varsă lacrimi, cineva vrea să oprească lacrimile, făcând vreo lucrare sau vreo faptă a stăpânitorului acestui veac, atunci, spun, deși inima varsă lacrimi nesecate și în timp ce acestea curg fără oprire, în clipa aceea în care face lucrarea stăpânitorului răului se opresc lacrimile inimii pentru un timp din cauza răului pe care îl provoacă cel ce urăște binele. Dar dacă inima, din nou, râvnește trezvia și ia aminte la Harul lui Dumnezeu, care încă o cercetează, plânge din nou ca mai înainte. Inima plânge deoarece atunci când plânge pentru Făcătorul ei, o dată cu lacrimile simte înlăuntrul ei dulceața duhovnicească a lui Hristos. Acestea sunt roadele plânsului, pe care toți Sfinții le-au avut în viața lor, ca arvună a desfătării aceleia de negrăit a veacului ce va să vină.

Din momentul acela nimeni nu mai poate despărți definitiv inima de vederea Dumnezeiască și de cercetarea duhovnicească, nici om, nici demon. Îndrăznesc să spun că nici chiar Îngerii nu pot să o îndepărteze de râvna ei cerească și duhovnicească pe care o are în adâncul ei, în cele mai ascunse fibre ale bucuriei duhovnicești. Este ceea ce spune fericitul Pavel: „Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos?” Nici un lucru nu poate să despartă inima de dorul duhovnicesc pe care îl simte pentru Harul lui Dumnezeu, deoarece, din clipa în care a gustat tainic bucuria de negrăit a Harului Dumnezeiesc, a înțeles amăgirea și rătăcirea în care trăia înainte de a afla și înainte de a gusta Harul lui Dumnezeu. Și precum un om sărac, nefericit, chinuit, suferind și deznădăjduit, printr-o anume împrejurare, devine prieten al împăratului, fiind îmbrăcat în haine strălucitoare, va petrece împreună cu împăratul viața acestuia de măreție și de fericire, te întreb dacă acela va dori să părăsească petrecerea împărătească pentru a se întoarce la mizeria viețuirii sale de mai înainte? Și dacă acest lucru se întâmplă cu omul trupesc, cu omul din afară, cu cât mai mult se va întâmpla cu omul cel dinlăuntru, duhovnicesc?

Deoarece, dacă inima va gusta în fiecare zi și în fiecare clipă Harul lui Dumnezeu, înțelege bine pe ce căi pline de spini și de bolovani și în ce locuri murdare a umblat până atunci și de acum nu se mai poate înșela luând aminte la cele pe care demonul amăgitor i le prezintă drept odihnitore și

folositoare. Înțelege de acum foarte bine că pe căile vrăjmașului nu există altceva decât pierderea sufletului, amărăciunea inimii și musturarea de conștiință, în Harul lui Dumnezeu cunoaște că există cu adevărat mângâiere, bucurie și dulceață a sufletului și a inimii. De aceea și proorocul David se ruga spunând lui Dumnezeu: „Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule, și Duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele”.

Proorocul David cunoștea de la Duhul Sfânt că, din momentul în care inima omului se curățește, el râvnește să vadă în inima lui pe Dumnezeu însuși, după cum spune Hristos: „Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu”. De aceea se ruga David: „Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule”. Și iarăși, prooroc fiind, știa că din momentul în care va sălășlui în inima lui Duhul Sfânt, va simți în inimă o bucurie de negrăit și se va încălzi înlăuntrul trupului său, până în cele mai adânci fibre ale ființei sale, cu o căldură de neînțeles, duhovnicească și Dumnezeiască, însoțită de multă dulceață duhovnicească și Dumnezeiască. De aceea mai spune: „Și Duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele”.

Rugăciune

O, Hristoase al meu Cel preadulce, înnoiește, Te rog, și în cele dinlăuntru ale mele Duhul Tău cel bun și mângâietor, ca să se îndulcească în chip nespus inima mea cea întristată și pentru ca să se lumineze în chip nevăzut fața inimii mele și în chip vădit fata trupului meu de mângâierea Duhului Tău. Căci „inimii vesele îi strălucește fața”.

Da! Dumnezeul meu Cel preadulce! Bucuria și dulceața sufletului meu să îndulcească inima mea, mă rog cu cuviință, pentru ca să se îndulcească totodată și cugetul meu de Harul mângâierii Tale. Doamne al slavei, de aceea Te numești Mângâietor, deoarece mângâi pe prietenii Tăi cu Harul Sfântului Tău Duh, după cum ai făgăduit Tu însuși, Tu, Dumnezeul și Stăpânul meu. Tu ai spus, Doamne, sfinților Tăi Ucenici și Apostoli: „Vă este de folos vouă ca Eu să merg la Tatăl Meu și la Tatăl vostru, la Dumnezeul Meu și la Dumnezeul vostru, deoarece atunci când voi merge voi ruga pe Tatăl Meu să vă trimită alt Mângâietor ca și Mine”. Acest Mângâietor, Doamne, Te implor, roagă pe Tatăl Tău și Tatăl meu, pe Dumnezeul Tău și Dumnezeul meu, să mi-L trimită și mie, nimicnicul și cel din urma tuturor, și să mă întărească în dragostea Ta, a Stăpânului meu Atoateșitor și Dumnezeul meu, precum zice iarăși proorocul: „Și cu duh stăpânitor mă întărește”. Deoarece, Doamne al bucuriei inimii mele și Mântuitorule al oricărui suflet ce nădăjduiește cu căldură în Tine, atunci când Harul Duhului Tău cel Sfânt atinge inima mea și Se odihnește în sufletul meu, mi se dă dintr-o dată să gust și să simt bunătățile cele veșnice și de nespus pe care le-ai pregătit celor care Te iubesc pe Tine înainte de a face lumea, a căror simțire, lisuse al meu, când o primește inima mea, o face să se alipească de îndată iubirii Tale și se aprinde sufletul meu de iubirea cerească cea nestinsă pentru Tine Hristoase al meu. Doamne, când mă învrednicești de Harul Tău cel Sfânt, atunci doresc să-Ți aduc laudă din inima mea, ca vițelul adus spre jertfire. „Atunci, voi pune pe altarul Tău viței”, spune Scriptura. Căci Ție se cuvine toată slava și lauda în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul al zecelea

Despre rugăciunea minții, despre rugăciunea inimii și despre rugăciunea neptică.

Binecuvântează, părinte!

Când vrei, iubite frate, să te rogi în taină, din adâncul ființei tale, imită în această rugăciune a inimii glasul greierului. Greierele, atunci când cântă, o face în două feluri. La început strigă de cinci-zece ori cu voce înceată și reținută și după aceea, spre sfârșit, glasul devine mai puternic, mai accentuat și mai muzical. Tu, iubite frate, când te rogi în taină, dinlăuntrul inimii tale, la fel să te rogi. Mai întâi să spui: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă” de vreo zece ori, puternic din inima ta și clar cu mintea și din adâncul ființei tale, la fiecare respirație o rugăciune, dar la fiecare rugăciune să-ți ții respirația atunci când inima ta ia aminte la rugăciune din adâncul ei. Și după ce spui astfel de vreo zece ori rugăciunea și chiar de mai multe ori, până se încălzește înlăuntrul tău locul unde se lucrează rugăciunea, atunci spune rugăciunea mai puternic din sinele tău și cu mai multă silință din partea inimii, așa cum își termină cântarea greierele, cu glas mai puternic și mai muzical.

Această rugăciune, care se numește mai ales Rugăciunea Minții, se mai numește și Rugăciunea Inimii sau Rugăciunea Neptică. Când o spui cu mintea și o cercetezi în chip tainic înlăuntrul tău cu cuvântul lăuntric, în liniște, atunci rugăciunea se numește rugăciunea minții (noera prosevhi). Când spui însă rugăciunea cu inima, din adâncul inimii tale, cu accent puternic din inimă, cu silință lăuntrică a ființei tale, atunci se numește rugăciunea inimii. Neptică se numește rugăciunea, atunci când prin această rugăciune a ta și din bunătatea nemărginită a lui Dumnezeu, în sufletul tău sălășluiește Harul lui Dumnezeu și îți atinge ușor inima sau îți arată vreo vedere Dumnezeiască, în care ochiul cugetului tău rămâne treaz și contemplă.

Atunci când lucrezi această rugăciune a minții și o cercetezi cu multă evlavie și atât cât trebuie, și când prin aceasta se pogoară în sufletul tău Harul Sfântului Duh, atunci numele lui Hristos, care este contemplat cu mintea de tine, apare atât de mângâietor și dulce cugetului tău și sufletului tău, încât nu te mai sature să-l cercetezi.

Când lucrezi însă rugăciunea inimii (adică atunci când râvnește inima ta rugăciunea) și Harul lui Dumnezeu coboară să-ți umbrească inima, atunci în inimă se zămislește trezvia, așa cum s-a zămislit Cuvântul lui Dumnezeu de la Duhul Sfânt în Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. Atunci, zic, în inima ta se vede numele lui Iisus și al lui Dumnezeu, precum și întreaga Sfântă Scriptură ca o îndulcire de negrăit ce vine din vederea tuturor înțeleșurilor duhovnicești (ca să spun astfel). Este copleșită inima de râul dulce curgător al Dumnezeieștii contemplări care îndulcește inima și o încălzește în chip minunat de iubirea pentru Dumnezeu, Creatorul ei.

Alteori, iarăși, când lucrezi rugăciunea inimii cu durere în inima ce stă să leșine și cu întristare a sufletului smerit, atunci sufletul tău simte vădit mângâierea și cercetarea Domnului. Aceasta este starea aceea despre care spune prorocul: „Este aproape Domnul de cei înfrânți cu inima”, deoarece

Domnul Se apropie în chip nevăzut, atunci când îți strivești inima cu rugăciunea - așa cum spuneam - ca să-ți descopere vreun lucru tainic, vreo vedere Dumnezeiască, pentru a te face și mai fierbinte în lucrarea duhovnicească a inimii tale.

Iar când, iubite frate, cu Harul lui Hristos, sufletul tău vede vreo vedere Dumnezeiască și ești cuprins de trezvie din pricina rugăciunii, atunci înțelegi că rugăciunea neptică nu este altceva decât Harul Dumnezeiesc însuși; de aceea o numim vedere cu mintea, vedere Dumnezeiască, în care cugetul tău privește și mintea ta contemplă, iar sufletul tău este cuprins de trezvie. Și când Harul Dumnezeiesc al Sfântului Duh se coboară peste sufletul tău și umbrește fără să simți inima ta și îndulcește în chip de negrăit cugetul tău, înțelegi și cunoști numai tu însuși în sinea ta, deoarece din inima ta izvorăște ca dintr-un izvor nesecat evlavia, împreună cu dulceața de nespus a cugetului și cu nețarmurita mângâiere a sufletului. Atunci, sufletul tău, prinzând un anume curaj duhovnicesc, se roagă în taină Făcătorului și Creatorului său și spune: „Pomenește-mă, Doamne, întru împărăția Ta” sau vreun alt cuvânt asemănător din Sfânta Scriptură.

Iar acea rugăciune sfântă și curată, care se face în felul acesta dinlăuntrul sufletului, este atât de puternică încât, străbătând cerurile, înaintează până la tronul Preasfintei Treimi, în fața căreia se înfățișează ca tămâia mult și minunat mirositoare. Despre această rugăciune vorbea și proorocul când spunea: „Să se îndrepteze rugăciunea mea ca tămâia înaintea Ta”. Acea rugăciune sfântă primește în chip de negrăit și minunat de la Dumnezeu Cel în Treime rodul Duhului Sfânt, pe care, primindu-l cu multă evlavie și cuviință, rugăciunea îl transmite și sufletului ca pe un dar ceresc de neprețuit, trimis lui din cer de la Dumnezeu tuturor ca arvună a împărăției ce va să vină și a învierii. Acest rod ceresc și Dumnezeiesc al Duhului Sfânt, după ce este primit de suflet prin mijlocirea rugăciunii, a rugăciunii curate, dobândește deodată și iubirea Dumnezeiască, bucuria duhovnicească, pacea inimii, îndelunga răbdare la necazuri și la ispitele acestui veac, bunătatea, credința neclintită, blândețea lui Hristos și înfrânarea cea ucigătoare de patimi. Toate acestea sunt numite „roadă a Duhului”. Iar Dumnezeului nostru slava și puterea în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul al unsprezecelea

Despre cum inima necurată și mândră, care este refugiu pentru satana și pentru gândurile rele, devine după aceea, prin rugăciunea zdrobită, curată, smerită, locaș al Duhului Sfânt și izvor de gânduri bune.

Binecuvântează, părinte!

Dacă vrei, iubite frate, să sălășluiască și să prindă rădăcini în inima ta rugăciunea minții, postește neîncetat; depărtează-te de mâncărurile grase și plăcute; fă-te treaz și înțelept ca șarpele, disprețuind orice zbatere ce ține de veacul acesta; iartă-i din inimă pe cei care îți greșesc, după cuvântul Domnului; ia aminte la sminteli, să nu fie din pricina ta. Niciodată să nu dorești să spui cuvânt bun sau de laudă despre tine, ci totdeauna biruiește-te și disprețuiește-te pe tine însuși, numindu-te vicios, desfrânat, necurat și blestemat, după cum se spune: „Blestemați sunt cei ce fug de poruncile Tale”. Și dacă ajungi să te socotești cu adevărat în felul acesta, ca un lucru de

necinste și disprețuit de pe pământ, atunci pune în fața ta și moartea, ca și când ai vrea să mori neapărat în ceasul acela, și în felul acesta începe să-ți silești inima cu numele lui Hristos, spunând cât poți mai tare și mai puternic: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”. Să nu dai în nici un fel atenție la câte îți spune în ascuns cel viclean în clipa aceea, în care ai hotărât să-ți zdrobești inima ta cu rugăciunea. Deoarece cel viclean, fiind mult meșteșugit și cunoscător în viclenia lui, cunoaște și rodul pe care sufletul tău îl va rodi, din moment ce vei dobândi în felul acesta rugăciunea minții neîncetată. Pentru aceasta, în clipa aceea, picioare urâte strâmbe șchioape prăvale cu picioarele lui urâte, strâmbe și șchioape toate pietrele asupra ta și, după cum se spune: din o mie și una de gropi te stropește cu apă mâini strâmbe viclene otrăvite mărăcinoase cu mâinile lui strâmbe, viclene, otrăvite, mărăcinoase, aducând în fața ta nenumărate motive, nenumărate temeri, nenumărate gânduri, pentru a te împiedica în clipa aceea de la silința pentru rugăciunea inimii.

Tu însă, iubite frate, dacă iubești mai mult pe Hristos decât aurul și sufletul mai mult decât trupul, nu-l asculta deloc, ci spune cu silire multă rugăciunea, până când va sălășlui înlăuntrul inimii tale Domnul nostru Iisus Hristos. Deoarece, dacă va sălășlui Hristos în inima ta, Acesta singur va putea să vindece orice suferință și orice boală din sufletul tău și din trupul tău: „Venind, îl voi vindeca”. Deoarece, când tu spui rugăciunea cu silire multă, așa cum am spus mai sus, atunci strigi și chemi pe Hristos, pe cel mai bun doctor, ca să vină și să vindece patimile incurabile ale sufletului tău. Spun incurabile, pentru că altcineva nu poate să le vindece, decât numai Hristos.

Dar când înțelegi că vine în chip nevăzut Hristos în inima ta și alungă de acolo demonii, adică o eliberează de patimi, așa cum a alungat și din inima Mariei Magdalena mulțimea de demoni, adică a eliberat-o de toate patimile ei? Acest lucru se va arăta în cuvântul de mai jos.

Numai ce inima ta va vedea în chip tainic pe Mântuitorul Hristos venind spre ea, de îndată se pierd și dispar toate gândurile rele și viclene. Blestemata părere de sine atâta fuge și dispare de la fața Blândului Iisus, precum dispare și se împrăștie întunericul nopții la arătarea zorilor, atunci când răsare soarele. Și dacă se pierd din inima ta acei tirani răi și nemiloși, atunci va împărați în ea blândul și liniștitul împărat, Domnul nostru Iisus Hristos, făcându-Se pentru ea adevărat îndrumător și învățător. La fel și inima se face adevărată următoare și ucenică a învățătorului Iisus. Deoarece este învățată de Acesta să fie liniștită, măsurată, înțeleaptă, plină de evlavie, plăcută, blândă și smerită, precum spune: „învățați de la Mine, căci sunt blând și smerit cu inima, și veți afla odihnă sufletelor voastre”.

Altfel, pe vreo altă cale, omul nu poate ajunge la odihna și pacea sufletească, dacă nu va dospa inima lui de frământătura numelui odihnitor și aducător de pace al Domnului nostru Iisus Hristos.

Ascultă, așadar, iubite frate, cum se spune și în altă parte: „Omul bun din comoara cea bună a inimii sale scoate cele bune”. Adică fiecare om are inima ca o vistierie. Și dacă inima lui este curată, înțeleaptă, nevicleană, bună și sfântă, și gura lui va vorbi cuvinte bune și sfinte, după cum spune: „Din prisosul inimii sale vorbește gura lui”. Și, iarăși, dacă inima lui este stricată și vicleană, și gura lui vorbește cuvinte stricate și viclene.

Așadar, cel care voiește să vorbească și să scrie cuvinte duhovnicești și cerești, să-și umple mai întâi inima sa cu gânduri și înțeleșuri duhovnicești și cerești, și după aceea să scoată din aceasta, ca dintr-o vistierie bună, cuvinte duhovnicești și cerești. Iar dacă inima este plină de răutate, să scoată mai întâi răutatea din ea, după cum spune: „Lepădați de la inimile voastre răutățile voastre”, și după aceea să adune în vistieria inimii lucrurile bune ca pe un mărgăritar de bun preț, făcând asemenea celui care are un ogor plin de măcăci și de pomi sălbatici, care mai întâi scoate din ogorul său pomii neroditori și măcăcinii, și după aceea plantează pe cei roditori și domestici.

În același fel, spun, să facă și cel care voiește să adune în vistieria inimii sale viclene comoara cea bună și să planteze în ogorul ei pomi roditori. Care este această comoară bună și care este pomul cel domestic și roditor, care rodește la timpul său, precum lemnul acela proorocesc, care este sădit „la izvorul apelor”? Altul nu este decât numele lui Dumnezeu. Se adună în vistierie această comoară de preț a numelui Domnului și sădește în inima omului acel binecuvântat pom al rugăciunii minții, atunci când va afla trupul omorât de asceză și de post neîntrerupt. Dacă se va aduna în vistieria inimii numele lui Hristos, atunci inima va îmbrăca îmbrăcămintea lui Hristos, adică Harul lui Hristos. Mai bine să spun, poate, se botează inima cu numele lui Hristos și se unește Harul lui Hristos cu inima. Atunci, inima este în Hristos și Harul este în inimă. Hristos cuprinde inima, și inima, cuprinsă de Hristos, îl cuprinde pe Hristos. Argint curat este numele lui Hristos, curățit și încercat în foc de șapte ori și de nenumărate ori. Curată devine atunci și inima ca și acela. Și iarăși, numele lui Hristos este lumină, și lumină devine și inima.

În inima în care este cinstit, slăvit și cercetat numele lui Hristos, acolo locuiește Hristos. Iar acolo unde locuiește Hristos, acolo locuiește și Tatăl. Și acolo unde locuiesc Tatăl și Fiul, acolo Se odihnește și Duhul Sfânt. Deoarece Sfânta Treime este nedespărțită și de o ființă. Unde sălășluiește și odihnește Sfânta Treime, de acolo izvorăsc izvoare de apă vie, adică înțeleșurile duhovnicești și șuvoaiele înțelepciunii. De aceea, așadar, spunem că inima care a devenit locaș și altar al nevăzutului și atotânțeleptului Dumnezeu naște și izvorăște cuvânt învățător, cuvânt mântuitor, cuvânt roditor, cuvânt înțelept, cuvânt sfânt, cuvânt bun, precum spune: „A ieșit din inima mea cuvânt bun, spun eu lucrurile mele împăratului”. La fel și limba, nu ajunge să spună atunci înțeleșurile pe care le naște inima, de aceea spune: „Limba mea este până de scris ascuțită pentru cel ce scrie”.

Dar iarăși spunem, iubite frate, că atunci când inima ta este plină de gânduri viclene și de înțeleșuri demonice, ca un trup plin de puroi, este nevoie să fii operat și cu ventuza să scoți puroiul și sângele stricat din inima care a fost vătămată și ucisă de vrăjmașii nevăzuți și fără de milă. Iar ventuză numesc nu pe aceea pe care o folosesc la oameni doctorii trupului, ci aceea pe care o folosesc pentru gândurile inimii doctorii sufletului, adică lucrătorii rugăciunii minții și a inimii. Deoarece, atât cât tu ai inima plină și îngreunată de gânduri viclene și de înțeleșuri ucigătoare de suflet, în alt fel nu este cu putință să o ușurezi de acestea și să o vindeci, decât făcând această operație la piept cu rugăciunea inimii ca și cu o ventuză. Pentru că, așa cum o ventuză prinde cu putere partea trupului atinsă de boală și scoate din trupul bolnav tot sângele stricat, la fel și rugăciunea inimii, de îndată ce prinde pieptul tău

cu putere dinlăuntru scoate din acesta toate înțeleșurile desfrânate și viclene și-l curăță. Aceasta poți să o încerci și tu, iubite frate, în faptă în felul de mai jos.

Să stai, frate, într-un loc anume, pe un scaun sau chiar în picioare, să stai însă un pic îndoit și, plecându-ți capul în față, să-ți faci spatele ca o cocoașă, și atunci să începi a spune rugăciunea din adâncul inimii, trăgând inima, adică partea cea de mijloc a pieptului, unde are adâncitura, cât poți în părțile cele mai adânci ale ființei tale cu rugăciunea, ținându-ți și respirația atâta timp cât tragi inima cu rugăciunea, având alipită acolo întreaga ta atenție. Deoarece, dacă procedezi astfel, adâncitura pieptului tău devine ca o ventuză, căci ventuza nevăzută a Numelui lui Hristos îl trage dinlăuntru mai puternic decât ventuza adevărată, pentru a scoate din piept plăcerea ascunsă a poftei trupești și a pune în loc o altă plăcere, aceea a dorinței duhovnicești.

Pofta cea rea a omului își are cuibul și tronul său în piept, pentru a putea să lupte de acolo împotriva omului în toate părțile lui, ca dintr-un adevărat bastion. Acest lucru îl poate înțelege oricine din cele de mai jos. Spunând cineva această rugăciune, așa cum am zis, se ridică dinlăuntru omului și dispăre de îndată, pofta trupească, precum se ridică și dispăre rouă din pricina căldurii soarelui. Și dacă dispăre plăcerea satanică, atunci vine fără întârziere dorința duhovnicească și-i ia locul. Dacă nu va fi alungat de acolo satana și dacă nu se ridică de acolo tronul lui murdar, care sunt gândurile desfrânate și viclene, nu este cu putință să vină acolo preacuratul Har al lui Dumnezeu, ca să-și ridice acolo tronul strălucitor al înțeleșurilor Dumnezeiești și duhovnicești. Cum ar fi cu putință ca într-o cetate în care stau vrăjmașii și cei ce s-au lepădat de împărat, tocmai acolo să-și ridice împăratul tronul său și să-și impună propria rânduială, dacă nu-i alungă mai întâi de acolo pe dușmanii săi și dacă nu vor fi nimiciti aceia care îl urăsc?

La fel și într-o casă plină de păianjeni și de necurații, care este locaș al viermilor celor murdari și al scorpionilor otrăvitori, cum ar fi cu putință să între în ea pentru a se odihni peste gunoaie și peste viermi un împărat plin de slavă, care poartă porfiră strălucitoare neprețuită, dacă nu se va face mai întâi curat în casa aceea, pentru a deveni astfel vrednică să primească un împărat? La fel și într-o inimă murdară și necurățită, cum ar fi cu putință să între și să se odihnească acolo prealuminatul și preacuratul Mire al Bisericii, Domnul nostru Iisus Hristos, dacă nu va fi curățită mai întâi acea inimă cu numele purificator al Aceluiași Domn și Stăpân al nostru, Iisus Hristos? Căruia se cuvine slava și puterea în vecii vecilor nesfârșiți. Amin!

Cuvântul al doisprezecelea

Despre cum omul acela a cărui inimă cercetează neîncetat rugăciunea este cinstit de Îngerii Dumnezeiești și păzit de orice păcat, deoarece a fost iubit de Dumnezeu, precum și acela L-a iubit pe Dumnezeu din toată inima lui.

Binecuvântează, părinte!

Așadar, tu, monahule care ai lăsat lumea și lucrurile lumii și ai îmbrăcat această schimă îngerească și îmbucurătoare, dacă vrei să se bucure și să se mângâie sufletul tău cu mângâierea Dumnezeiască cea îmbucurătoare,

îngrijește-te și luptă pentru ca să dobândești în inimă cercetarea rugăciunii minții și îngrijește-te, cât poți, să se înscrie și să se întipărească în inima ta numele mângâietor și îmbucurător al Domnului nostru Iisus Hristos. Deoarece în felul acesta vei face pe Dumnezeieștii Îngerii să te cinstească și să te iubească. Pentru că Îngerii, cinstitori și iubitori ai numelui lui Hristos, cinstesc și iubesc și locul unde este scris acest nume al lui Hristos.

Deci, dacă înscrii în inima ta rugăciunea aceasta, care este numele lui Hristos, nu numai că Îngerii vor dori să-l cinstească și să-l iubească pe prietenul rugăciunii, ci mai mult decât atât, vor dori să-ți devină prieteni nedespărțiți pentru tot restul vieții. În drumurile și pe cărările tale te vor însoți în chip nevăzut, noaptea te vor păzi de frica de noapte și ziua te vor păzi de săgeata otrăvitoare ce zboară ziua. În lucrările tale te vor sprijini și te vor întări. La întrebări te vor înțelepți să răspunzi cu înțelepciune și fără piedici. La rugăciune vor sta și aceștia rugându-se împreună cu tine, plini de bucurie, implorând pe Cel Preainalt pentru tine. În primejdii îți vor fi mângâiere și scăpare nesperată. Pe acești îngeri nu-i vei vedea cu ochii trupești, dar vei simți și vei înțelege ajutorul lor. Uneori îi poți vedea chiar cu ochii, după puterea ta sufletească și după curăția inimii.

Bucurie mare va fi pentru sufletul tău din momentul în care vei dobândi astfel de prieteni și astfel de păzitori puternici, care sunt rânduiți de Dumnezeu să păzească sufletul tău până în clipa în care va trebui să-l predea în fața Mirelui Hristos, ca mireasă neprihănită și curată. Deoarece, precum tu, iubite frate, ai aruncat de la tine orice voință trupească și orice grijă deșartă și te-ai dat cu totul la lucrarea rugăciunii și la amintirea lui Dumnezeu, la fel și Dumnezeu își amintește pururea de tine și te are ca pe unul din oamenii Lui, numele tău fiind înscris în cartea neștersă a amintirii Sale Dumnezeiești.

Pentru aceasta bucură-te și te veselește, iubite frate precum spune și Domnul: „Bucurați-vă, căci numele voastre sunt scrise în ceruri”. Și pentru că numele tău a fost scris în Cartea vieții cu scrisul cu care tu ai scris în cartea inimii tale numele Lui Dumnezeiesc prin rugăciunea inimii neîncetată, Dumnezeu îți va purta de grijă, păzind cu Harul Lui sufletul tău ca pe lumina ochilor de orice păcat, „de orice lucru ce se lucrează întru întuneric și de demonul cel de amiază”, deoarece și tu păzești neștersă în cartea ființei tale iubirea Lui și amintirea Lui, despre care unul din părinți a vorbit astfel:

Un frate oarecare, purtat fiind în afară de sine, în extaz, a văzut o Biserică foarte mare, în mijlocul căreia era un Arhiepiscop plin de strălucire și de slavă, fiind îmbrăcat cu toate veșmintele arhieresti, iar în fața strălucirii și frumuseții acestora tace orice limbă care ar dori să spună frumusețea și strălucirea aceluia arhiepiscop. În jurul arhiepiscopului stăteau, îmbrăcați cu totul în alb, niște diaconi purtând în mâinile lor cădelnițe de nedescris, cu care îl tămâiau pe arhiepiscopul acela ceresc, iar alții, ca niște preoți, stăteau de jur împrejurul lui cu nespusă evlavie.

Toți aceștia erau minunați la vedere, deoarece nu numai fața acestora era ca de lumină, ci și veșmintele pe care le purtau; ale unora erau albe ca zăpada și curate ca lumina, atât de curate și de subțiri încât dacă ar fi fost lăsate aici în aer singure, fără să aibă nici o greutate pământească pe ele, aerul le-ar fi ridicat de îndată în sus la cer și niciodată n-ar mai fi coborât de

acolo pe pământ. Atât păreau de ușoare și de fine. Veșmintele pe care le purtau alții se înfățișau ca o altă privesc, pe care nu numai că limba aceasta pământescă nu o poate reda, dar nici mintea nu poate să o înțeleagă, pentru că nu este nici un lucru în lume cu care să se asemene.

Alții purtau veșminte strălucitoare ca fulgerul. Unii stăteau de-a dreapta arhiereului, iar alții de-a stânga. Cu toții stăteau cu multă evlavie și cuviință. Iar fericitul acela Arhiereu era atât de plin de slavă și atât de mult îi întrecea pe ceilalți în slavă și strălucire și în har, precum întrece soarele pe ceilalți luminători cerești. Stând drept, acest minunat și mai presus de minte Arhiereu privea spre răsărit și cânta cu voce tare și clară o cântare scurtă într-un mult preadulce și de negrăit. Iar acel monah, văzând lucrurile acelea care depășeau orice înțelegere, era cuprins de nedumerire și, auzind cântarea aceea preadulce și armonioasă, se minuna, încât de prea multă mirare a uitat cuvintele pe care le cânta cerescul Arhiereu și nu a putut să-și mai amintească nici măcar un cuvânt din câte auzise, cu toate că încerca să ia aminte la ele cu toată atenția, deoarece știa că va să se despartă de acea vedere minunată și voia ca acele cuvinte să-i folosească în viața de aici. În sfârșit, ascultând și uitând iarăși, a reușit să țină minte un singur lucru, pe care l-a rostit la sfârșit cu voce tare minunatul arhiereu, și anume: „Cât își aduce cineva aminte și iubește pe Dumnezeu, tot atât își aduce aminte de el și îl iubește și Dumnezeu”. Și îndată și-a venit fratele în sine și spunea că în clipele acelea simțise în inima lui ceva ca un foc, care-i ardea inima ca o lumânare aprinsă, precum spune: „Nu era inima noastră arzând în noi, când ne vorbea nouă pe cale și când ne explica Scripturile?” Acestuia slava și puterea în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul al treisprezecelea

Despre cum de îndată ce monahul luptător se va ruga în taină cu inima zdrobită la Hristos în vreme de necaz și ispită, acestuia i se va descoperi de către Hristos vreo vedere Dumnezeiască, care nu numai că-l mângâie duhovnicește în necazul lui și-i dă nădejdi binefăcătoare pentru bunătățile ce vor să vină, ci îl face și mult mai fierbinte în virtute decât era mai înainte.

Binecuvântează, părinte!

Ascultă, o monahiile, ca în parabolă, cum își află har și mângâiere sufletul tău lângă Dumnezeu. Un om curajos și viteaz, gata să-și pună viața în pericol din dragoste pentru împăratul său și să facă fapte de vitejie pentru slava împărăției, nu va fi oare cinstit de împăratul cu daruri împărătești și mărețe? Da! îl va cinsti precum se cuvine și-i va încredința și o vrednicie împărătească pe măsura faptei sale. Și iarăși, dacă acesta va arăta împăratului și mai multă iubire decât prima dată și își va pune în fiecare clipă în pericol viața lui pentru el și va fi gata să suporte orice necaz și suferință pentru el, oare împăratul, văzând buna lui intenție și vitejia lui, nu-l va ridica la o cinste și mai mare și la o vrednicie și mai înaltă? Da! îl va cinsti și mai mult pentru a-l face și mai curajos în războaie și mai puternic în iubirea lui. Și iarăși, dacă prietenul împăratului se poartă cu multă credincioșie și se arată într-un toată vrednic și arată împăratului iubire mai mare, iar în războaie și în primejdii mai multă jertfelnicie, oare împăratul nu-l va ridica la un grad și mai mare de cinstire? Da! îl va ridica la un grad și mai mare de cinstire și va dori să-l

considerare nu ca pe un străin sau ca pe un prieten, ci ca pe un adevărat frate de inimă al lui.

Dar împăratul nu i-a dat dintr-o dată atâta cinste, ci l-a cinstit după faptele sale și la ridicat din vrednicie în vrednicie, din mărire în mărire, din cinste în cinste, din grad în grad, din har în har, până l-a urcat la ultimul grad, împărțind tronul cu el și făcându-l părtaș la împărăția sa. Aceasta a făcut-o împăratul cu mult discernământ și cu înțelepciune, pentru ca prietenul său să-și aducă aminte că pentru a ajunge la acel ultim grad de cinstire a trecut prin multe încercări și prin multe primejdii și să se poarte așa cum îi cere noua vrednicie, păzindu-și împăratul și arătându-i respectul și credincioșia până la sfârșit. Dacă împăratul l-ar fi ridicat dintr-o dată la acea cinste, poate că prietenul său s-ar fi mândrit cu mărire, crezând că a fost un norocos, și prin urmare nu s-ar mai fi purtat cum se cuvine. Atunci ar fi fost cu puțință să-și piardă iarăși cinstea la care fusese ridicat.

La fel face și Domnul nostru Iisus Hristos, Împăratul ceresc Cel preaînțelept. Răsplătește din belșug cu daruri Dumnezeiești pe cel care-L iubește cu adevărat și care ridică cu bucurie jugul Său cel bun și sarcina Sa cea ușoară. Acestuia îi descoperă diferite vedenii și taine, după curăția inimii sale, și-i arată slava Sa Dumnezeiască, uneori mai mult alteori mai puțin, după lupta și osteneala acestuia, deoarece se odihnește în el Duhul Lui cel bun, atât pentru ținerea cu strășnicie a poruncilor Dumnezeiești, cât și pentru nețarmurita smerenie a inimii lui, pentru care l-a înzestrat cu Harul Lui, după cum spune Scriptura: „Celor smeriți li se va da har”. Deoarece și Domnul slavei atât de mult a iubit această smerenie, încât arunci când a fost în lume cu trupul Cel netrupesc și în chip văzut Cel nevăzut și de necontemplat în Dumnezeirea Lui, nu a binevoit să-Și acopere trupul Său cu slava Dumnezeirii Sale, pe care a arătat-o la vremea convenită numai la înfricoșătoarea Schimbare la Față, ci cu trupul Lui cel sfânt a acoperit Dumnezeirea Sa. Alt lucru mai smerit nu se poate întâmpla, căci ce poate fi mai smerit decât aceasta?

Un Dumnezeu de necuprins cu mintea, nevăzut, neajuns cu înțelegerea, nemărginit, fără de început, veșnic, preaînțelept, Dumnezeu care a făcut cerul și pământul, luminătorii cerului, Îngerii, Arhanghelii, marea și toate animalele, târătoarele, păsările zburătoare și toate cele văzute și nevăzute, Acesta, zic, să primească a purta trup omenesc peste Dumnezeirea Lui și să slujească făpturii Sale ca și când l-ar fi fost slugă? „Nu am venit, să Mi se slujească, ci să slujesc și să dau sufletul Meu preț de răscumpărare” - spune Hristos.

Din această cauză, pe omul acela care urmează smereniei și simplității lui Hristos îl iubește Hristos peste măsură. Și nu numai că îl iubește, ci pentru bucuria și desfătarea lui îmbracă smerenia și simplitatea aceluia. De aceea spune Dumnezeiescul Evanghelist: „În ceasul acela S-a bucurat în duhul Iisus și a spus: „Mărturisesc Ție, Părinte, Domnul cerului și al pământului, că ai ascuns acestea celor înțelepți și pricepuți și le-ai descoperit pruncilor”. De aceea arată și descoperă aceluia diferite vedenii și-l mângâie cu Harul Său în necazuri și ispite. Chiar atunci îl mângâie Harul lui Hristos mai mult, când îl vede că arată față de El bună vrere și hotărâre curajoasă de a lupta cu asceză fără măsură pentru iubirea Lui, asceză prin care își supără trupul foarte mult,

dar în timpul acestei strâmătorări și lupte ajunge la timp Harul și îl mângâie în necaz cu prezența Sa. Iar mângâierea se face în felul acesta:

Precum un om împărătesc, prieten al împăratului, când are război cu dușmanii împăratului pentru cetățile împărăției, în vreme de întristare din pricina războiului, primind din partea împăratului scrisori de îmbărbătare, de laudă, pline de făgăduințe, devine mai curajos și mai dispus să continue războiul, mânat de speranță că va fi cinstit de împăratul dacă va birui, la fel și cel care se ostenește și se strâmtorează pentru Împărăția Cerurilor, acesta devine mai fierbinte în lucrarea lui și primește mai mare mângâiere dacă Domnul îi arată vreo vedere cerească în timpul necazului său. Deoarece, dacă Domnul îi deschide ochiul nevăzut al sufletului și acel adevărat rob al Domnului poate vedea ceea ce binevoiește Tatăl să-i arate slugii sale, de îndată, zic, tresaltă înlăuntrul lui inima, bucurându-se nespus și veselindu-se în chip minunat trupul lui din pricina prezenței acelei descoperiri Dumnezeiești. De aceea spune: „Inima și trupul meu s-au bucurat de Dumnezeu Cel viu”. Se bucură inima și trupul lui în felul acesta, deoarece în clipa aceea în care vede în chip văzut cele nevăzute, este ca și cum trupul lui își pierde greutatea sa firească și devine ușor ca ceva fără de trup. De aceea se bucură și se veselește peste măsură. Și pentru această nemărginită bucurie dănuiește tainic și minunat așa cum a dănuit tainic și minunat creația întreagă o dată cu Taina întrupării lui Hristos, cea străină și de neînțeles, despre care proorocul a spus: „Dealurile au tresăltat precum mieluseii și munții precum mieii oilor”.

De aceea, din clipa în care robul lui Hristos a văzut pe Hristos fie ca patriarh slujind sau ca Împărat în slava Sa, fie ca prieten preaiubit, din clipa aceea, spun, iubește peste măsură felul acela, mijlocul acela și cauza aceea prin care a fost învrednicit să vadă pe Domnul slavei. Iar mijlocul acela prin care s-a învrednicit să vadă pe Hristos și prin care Acela a binevoit să i Se arate nu este altul decât rugăciunea pe care a făcut-o la Hristos în Sion, adică în inima sa cu duh înfrânt; „Se va vedea Dumnezeu Dumnezeilor în Sion”, spune proorocul. Din clipa aceea în care i S-a arătat Hristos și inima lui L-a văzut în taină, inima lui se aprinde atât de mult de iubirea lui Dumnezeu, iar văzătorul Dumnezeieștilor descoperiri este copleșit de îndată de evlavie nespusă și începe a vărsa lacrimi fierbinți, neputând să-și oprească lacrimile, după cum nici lumânarea nu poate să nu se topească atunci când atinge focul. După apariția vedeniei Dumnezeiești, inima lui se înmoaie și se pleacă întru totul poruncilor lui Dumnezeu. Atunci, hotărăște să împlinească orice virtute hotărăște să împlinească, reușește cu Harul lui Dumnezeu să o ducă la bun sfârșit cu multă ușurință, deoarece îl are pe Hristos, care-l întărește spre bine, după cum spune fericitul Pavel: „Toate le pot în Hristos, Cel care mă întărește pe mine”. Și încheie, spunând: „Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine”.

Ascultă, așadar, ce căldură și putere aduce cu sine vederea Dumnezeiască asupra celui care o vede. Dacă un împărat care dorește să cucerească lumea întreagă și să fie dedat cu totul plăcerilor trupești, precum Sardanapal acela, sau să dobândească slava oamenilor, precum Alexandru cel Mare, ar ajunge să vadă în ascuns fie și cât de puțin din slava lui Dumnezeu, de îndată, spun, fără întârziere, ar părăsi împărăția sa și slava lumii, precum și plăcerile și

desfătărilor poftelor sale trupești, s-ar îmbrăca în sac și în veșminte vechi, rătăcind, după cum spune Dumnezeuiescul Pavel, „în munți și peșteri și în crăpăturile pământului” (Evrei 11,38), hrănindu-se cu ierburi sălbatice, pentru ca să se bucure în viața ce va să vină de bunătățile acelea cerești și veșnice din care, în parte și foarte puțin, a gustat în această lume. Acest lucru se va întâmpla deoarece vederea celor Dumnezeuiești are darul nu numai de a îndepărta de lucrurile lumești, de desfătarea și plăcerea trupească pe cel care se învrednicește de ea, ci mai mult chiar, dacă este împins din nou să se aplece spre lenevire și răceală, îl încălzește și îl împinge din nou spre lucrare.

Un om, spre exemplu, se leapădă de satana și se ferește de lume și de cele lumești cu toată silința și, devenind monah lucrează pentru Hristos cu multă dragoste și cu multă căldură a inimii. Când vin însă peste el luptele și ispitele și necazurile celui viclean, dacă se va împruțina sufletul lui și se va înfricoșa inima lui, atunci căldura inimii se va cufunda în marea deznădejdiei, precum Apostolul Petru când l-a văzut pe Hristos mergând pe valurile mării. A dorit să meargă spre Acela și, sărind în mare, a mers ca pe uscat, dar când a văzut vântul și valurile urcând spre cer și coborând spre adâncul pământului, s-a înfricoșat de îndată din pricina puținii sale credințe, deoarece a uitat pe Hristos care îi spusese: „Vino!”. Deci, împruținându-i-se credința, a început să se cufunde în mare. Dar atunci când a strigat „Doamne, scapă-mă”, Hristos a întins fără întârziere dreapta Sa cea sfântă și l-a scăpat.

Astfel se întâmplă cu cel care merge spre Hristos prin lucrarea cea Dumnezeuiască.

Când va fi strâmtorat de ispite și necazuri, de care este mare nevoie pentru a se arăta răbdarea lui, dacă i se va împruțina credința și va uita cuvintele și mângâierea lui Dumnezeu și va începe râvna și căldura lui pentru asceză să se piardă, atunci să strige la Hristos ca Petru. Harul Lui nu va întârzia să-l întărească cu ajutorul Lui, cu vreo vedere Dumnezeuiască sau arătare, prin care se înnoiesc și râvna și căldura sufletului lui. De aceea spune: „Înnoi-se-vor ca ale vulturului tinerețile tale”. Și pentru că a venit vorba de vultur, acestuia, atunci când îmbătrânește, îi cad aripile din pricina bătrâneții și din pricina neputinței sale, dar Dumnezeu face să-i crească aripi noi, și în felul acesta vulturul întinerește. La fel se întâmplă și cu cel care se chinuie pe sine cu asceza și care este înconjurat de ispitele și luptele stăpânitorului veacului acestuia. De îndată ce acesta va vedea vreo vedenie, de îndată ce va avea vreo cercetare Dumnezeuiască în necazul și în strâmtorarea lui cea mare, atunci nu numai că nu-și va mai aminti de ostenele sale trecute și de ispite, ci va adăuga și alte noi lupte la cele dintâi, după cum spune fericitul Pavel: „Uitând cele ce sunt în urma mea și tinzând către cele dinainte” (Filipeni 3,14). Și iarăși, altcineva spune: „Luptând i se înnoiește puterea”. Deoarece ispitele și necazurile și relele, când sunt suportate cu curaj și bucurie, aduc cu ele cercetare Dumnezeuiască, iar cercetarea Dumnezeuiască îl face să aibă mai multă râvnă în necazurile ce vor veni și în ispite și lupte. Despre necazurile și despre ispitele acestea, un Părinte a spus următoarele:

Un frate a fost ispitit și supărat de cineva, dar a tăcut și a suportat ispita cu bucurie pentru Hristos. Dar, ca om ce era, purtând trup ca ceilalți, după puțin timp a început să fie chinuit de gânduri și de tristețe. S-a ascuns, atunci într-un loc îndepărtat și se ruga lui Dumnezeu din adâncul inimii, udând

pământul cu lacrimi și rugându-L pe Dumnezeu însuși să-i dea răbdare, îngăduință și nerăutate. Iar Domnul l-a mângâiat atât de mult încât l-a făcut mult mai răbdător și mai râvnitor. Deoarece, în timp ce se ruga în taină cu durere de inimă, l-a prins un somn dulce și ușor și i s-a arătat că era într-un câmp frumos, atât de mare, încât semăna cu cerul în măreția lui. Câmpul era plin de oameni, mai mulți decât stelele cerului și decât nisipul mării. Se adeverea cuvântul pe care l-a auzit ucenicul iubit Ioan Teologul și Evanghelistul, care spune în Apocalipsă: „Și iată mulțime multă, pe care nimeni nu putea s-o numere, din tot neamul și semințiile și popoarele și limbile, stand înaintea tronului și înaintea Mielului, îmbrăcați în veșminte albe și având în mână ramuri de finic” (Apocalipsă 7,9).

Acești nenumărați oameni îmbrăcați în alb, care erau în câmpul acela minunat, cântau toți cu glas mare și cu o dulceață de negrăit cuvântul acela care spune: „Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și-mbrăcat; Aliluia!” Mirat fiind fratele în fața acelei mulțimi de oameni și minunându-se de cântarea aceea preadulce, l-a întrebat pe unul dintre ei, cine sunt și ce virtute mare au săvârșit de sunt așa îmbrăcați în alb, și de cântă tocmai cuvintele acelea. Acela a răspuns fratelui, spunând: „Noi, cei pe care ne vezi și te minunezi, când eram în viața trecătoare a lumii celei deșarte, am trecut din dragoste pentru Hristos prin neîncetate supărări și ispite, și de aceea s-au albit atât de mult și strălucesc hainele noastre. Sau nu auzi ce spune Teologul despre noi: „Aceștia sunt cei ce vin din strâmtorarea cea mare și și-au spălat veșmintele lor și le-au făcut albe cu sângele Mielului” (Apocalipsa 7,14). Acela strâmtorare mare prin care am trecut în lume s-a transformat acum în mare bucurie, și pentru că am suferit strâmtorare și ispite pentru Hristos, cântăm acum, ca pe o laudă: „Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și-mbrăcat; Aliluia!” Deoarece cu Hristos nu se îmbracă creștinul prin bucuria lumii ci îl îmbracă prin necazurile lumii. De aceea a spus Hristos: „În lume necazuri veți avea, iar lumea se va bucura. Voi vă veți întrista, dar întristarea voastră se va preface în bucurie” (Ioan 16,20). Creștinul care are curaj și nădejde în Hristos să îndrăznească și să nădăjduiască. În Hristos când are necazuri și suferă pentru El, când este disprețuit și ocărât pentru El, când este urât și alungat din cetate pentru El, deoarece spune Hristos: „Fericiți veți fi când vă vor ocări pe voi și vă vor prigoni și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, mințind pentru mine.” Iar dacă nu suferă toate acestea pentru Hristos, nu se îmbracă în Hristos, de aceea nici în bucuria lui Hristos nu va intra.

Acestea spunând omul acela fratelui, și-a venit în sine fratele și a dobândit după aceea mai multă râvnă decât avea înainte în a suportat orice supărare, luptă sau ispită pentru numele lui Hristos, pentru ca Hristos să-l numere, după viața aceasta, între cei îmbrăcați cu veșminte albe, care stau lângă tronul lui Hristos și Îl aduc slavă cu multă bucurie.

Gândește-te, deci, și cugetă, iubite frate, la mărimea bucuriei acelor creștini care trec aici prin strâmtorări și își petrec viața în asceză și chinuri. Deoarece cuvintele acelea pe care le vor cânta acolo arată desfătarea duhovnicească nemăsurată pe care o vor avea acolo, precum și aici. Cântarea „Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și-mbrăcat; Aliluia!” nu se cântă întotdeauna, ci numai la praznicele împărătești ale Domnului. Cei

care petrec aici în multă strâmtorare și cu ispite mari pentru Hristos vor fi acolo cu Hristos și Îl vor vedea pe Hristos față către față, întâlnindu-se cu Acesta cu bucuria cu care se întâlnește un fiu iubitor de tată cu un tată iubitor de fii.

Hristos va fi pentru aceștia toată mângâierea și desfătarea duhovnicească. Deoarece acolo nu vor mai flămânzi așa cum flămânez aici după porunca lui Hristos, care zice: „Fericiți cei ce flămânez acum, căci se vor sătura”. Se vor sătura nu de mâncare și de băutură, ci de slava lui Hristos, după cum zice Dumnezeuiscul prooroc David: „Mă voi sătura văzând slava Ta”. Nici nu vor mai înseta acolo, așa cum însetau aici pentru a-și nevoi trupul. Nici nu se vor mai arde acolo de flacăra necazurilor și a ispitelor, așa cum se ardeau aici de necazuri și ispite precum aurul în foc, pentru a arăta dragostea pe care o au pentru Hristos. Deoarece Hristos, Păstorul cel bun al oilor, acolo, în Împărăția Lui, îi va păstori și-i va conduce în Rai în livezi pururea înflorite și bine mirositoare, în care curg râuri fermecătoare și izvoarele răcoritoare ale apelor nesecate ale vieții veșnice. Deoarece spune iarăși ucenicul iubit, Ioan, în Apocalipsa sa: „Nu vor mai flămânzi, nici nu vor mai înseta, nici nu vor mai cădea peste ei razele soarelui, nici altceva dogoritor, pentru că Mielul cel din mijloc de pe tron îi va păstori și-i va duce pe ei la izvoare de apă vie, și le va șterge orice lacrimă de pe fața lor”. Să ne dea și nouă Dumnezeu în această viață strâmtorare mare în inima noastră și lacrimi multe ochilor noștri, pentru ca să ni le ștergă acolo, în Împărăția Lui, și să se bucure inima noastră de bucuria cea adevărată și veșnică, de care să ne învrednicim în Hristos Dumnezeul nostru, căruia se cuvine slava și puterea în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul al patrusprezecelea

Despre cum cugetul care s-a curățit prin rugăciunea minții neîncetat lucrată în inimă, maica lacrimilor, înțelege diferitele gânduri care intră în suflet, deosebind care sunt de la Dumnezeu și care sunt de la demoni; încă și despre plâns.

Binecuvântează, părinte!

Deîndată ce coboară în suflet Harul lui Dumnezeu, și dorește să sălășluiască în acel suflet, cugetul curat și treaz simte în clipa aceea și în orice clipă că a venit și a sălășluit în el Harul lui Dumnezeu. Iar cugetul își are scaunul și tronul său în mijlocul frunții, în cel mai înalt loc al trupului omului, ca pe niște metereze înalte de unde vede totul și în toate părțile. Și simte totodată și fără întârziere că se apropie de suflet și dă de știre minții omului să ia aminte și să se încredințeze dacă de la Dumnezeu este ceea ce a intrat în cetate - adică în suflet - sau de la diavoli.

Această lucrare și cugetare a minții și a cugetului se cheamă deosebire, și această deosebire este adevărată, deoarece mintea și cugetul judecă și cercetează împreună cu cugetare exactă și înaltă diferitele lucrări pe care le săvârșesc în simțurile sufletului și trupului gândurile și provocările cele care au intrat în suflet, trecând de paza cugetului și a minții. Această judecată, care se face de cuget și de minte, este dreaptă și bună. Deoarece spune: „Sunt mai buni doi decât unul”. De aceea gândurile bune și folositoare sunt lăsate să intre liber în suflet, în timp ce gândurile rele și înșelătoare sunt

îndepărtate cu luptă.

Când cugetul își află sănătatea deplină, adică este curat și purificat de la mâncărurile și băuturile care aduc plăceri, prin înfrânare de la somnul prea mult și de la hrana prea multă, prin rugăciunea neîncetată a inimii, prin vărsarea neîntreruptă a lacrimilor, prin înfrânarea și tăcerea cele luminate de Dumnezeu, prin curățenia sufletului și a trupului, prin smerenie și umilință, prin îndelunga răbdare pe care o arată în ispite; pe scurt spunând, când este luminat de deasa împărtășire cu Preacuratele Taine ale Domnului, atunci simte cu multă claritate tot ceea ce trece prin sine sau prin altă parte („căci furul, nu intră în staulul oilor pe poartă, ci pe altă parte”) și intră în suflet. Și înțelege dacă este lucru Dumnezeiesc sau diavolesc. Și dacă este Dumnezeiesc, dă de îndată de știre inimii, care este pregătită să-l primească așa cum se cuvine. Iar dacă este ceva diavolesc, dă de știre și convinge inima să nu deschidă ușa de intrare, adică să nu-l primească. Înțeleg-le, așadar, pe amândouă când sunt. Deoarece lucrul diavolesc când trece pe acolo face mult zgomot și tulbură starea și liniștea sufletului și ale simțirilor trupului, precum tulbură lupul liniștea și starea oilor atunci când intră în curtea și în staulul lor. De aceea spune: „Furul nu vine decât să fure și să piardă”.

Iar Harul lui Dumnezeu, mângâierea Sfântului Duh, când vine de sus de la Tatăl luminilor la om, mai întâi trece pe la paza cugetului, și acolo, după ce se oprește puțin cât să-l salute, intră după aceea direct în inimă, mai iute decât fulgerul. Și precum atunci când fulgeră vezi strălucirea fulgerului în norii întunecoși și negri și ți se pare fulgerul ca o sfoară de foc luminoasă, la fel și Harul lui Dumnezeu: când salută cugetul și se arată acestuia, cugetul simte apariția și salutul său într-un fel foarte tainic. Și iarăși, când Harul lui Dumnezeu se mișcă și se îndreaptă spre inimă, cugetul simte cu ce viteză de negrăit trece puterea și lucrarea Harului Dumnezeiesc din cugetul omului în inimă. Și dacă ajunge în inimă Harul lui Dumnezeu, inima curată simte venirea și sălășluirea Harului, adică inima simte că Harul lui Dumnezeu și-a făcut locaș în ea, deoarece s-a săvârșit și în inimă aceeași lucrare care s-a săvârșit în cuget de către Har. Și atunci, după ce Harul lui Dumnezeu s-a coborât și s-a atins de inimă, dispare de îndată învârtoșarea inimii, precum se topește ceara la fața focului și se nasc în inimă lacrimile aducătoare de bucurie, care sunt numite mai ales „fericita întristare”. Această întristare aduce mângâiere inimii, bucurie sufletului, înalță mintea la Dumnezeu, îndulcește cugetul, dă lumină de bucurie în chip minunat feței, alungă acedia, taie patimile trupești, omoară patimile sufletești, naște frica de Dumnezeu și oprește precum o cetate întărită orice răutate și orice păcat. Deoarece atâta timp cât sălășluiește în sufletul omului această întristare, demonii nu îndrăznesc să-și facă apariția în fața inimii, pentru că răutatea lor este arsă de această întristare precum sunt arse vreascurile de foc. Și nu se prinde planul păcatului, cel plănuț de demoni în inima omului, precum nu aprinde iasca atunci când este udă, oricât ar încerca omul. De aceea nici nu se apropie demonii de inima întristată. Și iarăși, chiar dacă îndrăznesc să se apropie, mișcați de multa lor răutate și vrăjmășie de oameni și de frică, nu reușesc să facă nimic.

Atâta timp cât această întristare nu părăsește inima omului, neîncetat plânge inima și varsă lacrimi omul acela. Varsă lacrimi mai multe decât apa

din colimvitra în care s-a botezat. Să ia aminte cel care ajunge la această întristare să n-o piardă, deoarece ea se poate pierde, sau mai bine zis pleacă singură, când mintea nu priveghează și inima nu se roagă. De aceea spune și Domnul: „Privegheați și vă rugați pentru ca să nu cădeți în ispită”.

Într-adevăr, când lipsește această întristare, sufletul poate cădea în mare ispită. Deoarece atunci, ispitit puternic și luptat din toate părțile de vicleanul diavol, omul este ușor biruit și poate fi rănit de moarte. Iar întristarea aceea pleacă, dar cum pleacă nimeni nu știe și nici nu înțelege, așa cum nu înțelege cineva cum trec zilele vieții lui. Numai aceea cunoaște și înțelege cel care a pierdut întristarea aceea, că a plecat de la el, precum fiecare dintre noi înțelege că trec zilele vieții lui, dar cum trec nu înțelege.

Dar când pleacă întristarea, să o ceară omul din nou de la Dumnezeu. Deoarece cât lipsește întristarea, omul este lipsit de daruri mari și cerești, iar sufletul lui sărăcește ca o văduvă săracă. Numai după ce revine întristarea omul înțelege și cunoaște pierderea de mai înainte. Iar când omul vrea să ceară de la Dumnezeu întristarea de care a fost lipsit din pricina neatenției lui, să o ceară prin mijlocirea adevăratei smerenii. Să arate lui Dumnezeu o față încruntată, inimă și minte necăjite. Să aducă înaintea lui Dumnezeu toată strâmtorarea pe care o are în suflet și tot necazul de care suferă inima lui. Și să reverse în fața lui Dumnezeu într-un fel anume toată rugăciunea lui, cerând milă pentru nenorocirea în care se află, după cum spune și cuvântul proorocului David: „Înaintea Lui revărs rugăciunea mea și necazul meu înaintea Lui îl spun”.

Să ia asupra lui omul Harul lui Dumnezeu, acuzându-se numai pe sine că este de vină și că a devenit pricina plecării întristării de la el. Să făgăduiască lui Dumnezeu că de acum înainte va lua aminte să arate o adevărată pocăință înaintea Lui. Și, așa cum, atunci când este întristarea aceea în inimă, sunt mângâiate nu numai inima și sufletul, ci și toate puterile sufletului și ale inimii, și chiar trupul însuși primește din nou mângâiere, tot așa, atunci când lipsește întristarea, să cadă toate la rugăciune și s-o ceară de la Dumnezeu. Fiecare să-și împlinească datoria sa. Trupul să se nevoiască cu cea mai vădită nevoie. Rugăciunea să fie înfrântă cu oftaturile și cu silința rugăciunii. Sufletul să se îmbrace cu tristețea precum se îmbracă în negru mireasa când rămâne văduvă. Mintea și cugetul să însoțească sufletul până la tronul Dumnezeirii, și atunci sufletul să cadă plin de lacrimi și de evlavie, precum fecioara aceea cuminte și plină de durere la picioarele Domnului nostru Iisus Hristos, Mirele ei, Cel preacurat și nestricăcios. Și sărutându-le, să cuprindă veșmântul Lui strălucitor, și, privind zi după zi fața Lui Dumnezeiască cea preadulce și de necuprins cu mintea, să-L roage cu smerenie și cu rugăciune fierbinte, cu cuvintele de mai jos, cu frică multă și cutremur și cu iubire. Să spună astfel:

Rugăciune

Adu-Ți aminte, Doamne, că pentru om Te-ai făcut om adevărat și mântuiește-mă pentru iubirea Ta de oameni; nu lăsa, Stăpâne, rugăciunea mea fără răspuns, pentru numele Tău Cel preasfânt, ci dăruiește-mi mângâierea Ta. Pentru tronul Dumnezeirii Tale, Făcătorul meu, nu Te mânâia pe mine, desfrânatul. Pentru slava Ta cea negrăită, Dumnezeul meu Cel preadulce, trimite-mi și mie milele Tale cele bogate. Varsă cu milostivire din

locașul Tău preasfânt Harul Tău îmbelșugat asupra mea, că prin mare necaz trece robul Tău când este lipsit de Harul Tău. Nu Te mânia pe mine, Sfinte, pentru că vin în fața Ta cu multe cuvinte. Deoarece Tu știi că toate le spun din multa mea amărăciune, care vine din învârtoșarea inimii mele. Iartă, lasă, Milostive, toate fărădelegile mele, câte Ti-am greșit din tinerețile mele și cu care am întristat Duhul Tău cel Sfânt și pe Tine, Stăpânul și Dumnezeuul meu preadulce. Întoarce fața Ta de la păcatele mele și toate fărădelegile mele șterge-le. Inimă curată zidește întru mine, Domnul meu, și Duhul Tău cel Sfânt înnoiește-L întru mine. Deoarece, Doamne, Doamne, când Tu trimiți mângâierea Ta asupra mea cu Duhul Tău cel Sfânt și mă îndulcesc de Harul Tău, atunci doresc să rămân sub stăpânirea Ta cu toată puterea și dorirea.

Da, împărate Ceresc, preadulce Iisuse al meu! Domnul slavei, Cel slăvit în voia Sfinților, iarăși și iarăși Te rog, eu nevrednicul, ascultă-mă pe mine smeritul și netrebnicul robul Tău și dă-mi înapoi Harul Tău și desfătarea mântuirii Tale, pe care cu dreptate le-ai luat de la mine din pricina păcatelor mele cele nemăsurate. Mă rog, Stăpâne, întărește-mă cu Harul Preasfântului Tău Duh, ca să nu mai ajungă la smeritul Tău rob, cel care în multe feluri totdeauna mă luptă, năvălind asupra mea ca un leu sălbatic și trufaș fără măsură. Deoarece Ție, iubitorule de oameni, îți încredințez ca pe un testament viața mea întreagă și nădejdea mântuirii mele. Că pe Tine Te laudă toate puterile cerești, și Ție slavă Ți înalță în vecii vecilor. Amin!”

Zicând acestea omul, tainic, adică cu duhul său, plecându-și fața inimii și a trupului, având acolo și cugetul, afundat în adâncul smereniei, va vedea că inima lui începe să se înmoaie; să știe atunci că mântuirea lui este aproape. Deoarece S-a apropiat de el Domnul, să împrăștie cu arătarea Lui cea nevăzută și să îndepărteze toată învârtoșarea și toată împotrivirea, prin care sufletul este împiedicat de la vederea adevărată a lui Dumnezeu și este lipsit de întristare. Iar dacă împietrirea inimii rămâne și nu plânge inima, nici sufletul nu jalește pentru Mirele lui și mintea lui nu este acoperită nu poate vedea pe Făcătorul ei, Cel nevăzut, atunci să nu deznădăjduiască și să nu înceteze lupta cea bună, ci să se osândească și mai mult în tot ceasul, și după puțin timp va primi mângâierea lui Dumnezeu în inima lui înfrântă, după cum spune: „Este aproape Domnul de inima înfrântă”. Atunci, dacă Se apropie în chip nevăzut Domnul, va vedea și Harul lui Dumnezeu lucrând din nou. Și lacrimile vor începe să curgă cu ușurință, inima își va afla odihna și gândul pacea sa, iar sufletul va fi ca născut din nou, așa cum era când a fost creat. „Se vor înnoi ca ale vulturului tinerețile tale”. De la aceste semne duhovnicești omul ia de știre că Dumnezeu a primit pocăința inimii lui înfrântă ca pe o mireasmă cu bun miros. De acum înainte, va lucra poruncile Domnului, bucurându-se și smerindu-se deopotrivă. Iar Dumnezeului nostru slava și măreția totdeauna. Amin!

Cuvântul al cincisprezecelea

Despre cum poate încerca cineva prin intermediul rugăciunii minții orice fel de vedenie și orice fel de gând, care pare să fie de la Dumnezeu, dacă cu adevărat este de la Dumnezeu sau de la demoni.

Binecuvântează, părinte!

Iubite frate, când un om îți dă o monedă de aur sau de argint care are chipul regelui și literele și care la vedere arată la fel cu celelalte monezi de aur ale regelui, nu știi sigur dacă nu cumva are înlăuntrul ei aur înșelător, dar de îndată ce o încerci cu ceva anume, cu care se încearcă monezile de aur, atunci înțelegi dacă este aur adevărat sau nu, așa cum se arată pe dinafară. Iar când tu nu o încerci, deoarece nu ai această experiență, o arăți altcuiva, care știi că este foarte priceput la aceasta și bun cunoscător, pentru ca să o încerce acela și să-ți spună ce fel este moneda, dacă este bună sau amăgitoare. Dacă o arăți unui om care nu are experiență, care nu are nici un fel de știință despre aceasta, mintea ta nu va avea pace, deoarece nu știi sigur dacă ți-a spus adevărul, dacă moneda este bună sau nu. Iar dacă păstrezi moneda amăgitoare vei avea pagubă, și nu folos.

Tot la fel, deci, să faci și cu tine, smerite frate, o foarte precisă încercare (după cum vei auzi mai jos), și pentru vedeniile pe care le are sufletul tău, care par a fi din partea lui Dumnezeu, dar nu știi dacă sunt cu adevărat de la Dumnezeu sau de la demoni, și din pricina aceasta mintea ta are luptă mare și îndoială, gândindu-te să nu fie de la demoni vedenia aceea. Deoarece demonii mai mici au obiceiul, atunci când văd pe cineva necunoscător, să-i arate astfel de vedenii, ca fiind de la Dumnezeu, pentru a-l amăgi în felul acesta foarte ușor, încet-încet, până îl vor arunca în cel mai cumplit labirint al amăgirii celei de nevindecat și al răutății lor de multe feluri. Așa se va întâmpla de va primi vedeniile arătate ca fiind din partea lui Dumnezeu, fără să le cerceteze cu multă precizie, crezând din tot sufletul și fără discernământ că sunt de la Dumnezeu și i-au fost date spre binele lui.

Tu însă, iubite frate, când vezi vreuna din aceste vedenii, să nu-i îngădui imediat, fără să iei mai bine seama, să intre în suflet, nici să o primești fără întârziere și fără grijă în inima ta, crezând din suflet că este de la Dumnezeu, până când nu o încerci cu încercătorul care nu dă greș al rugăciunii tainice a minții sau până când nu o spui vreunui părinte purtător de duh și lucrător al rugăciunii, pe care-l știi a fi cu experiență la acestea și care poate să-ți alunge îndoiala și să te izbăvească de aceasta prin ceea ce el însuși a făptuit, a învățat și a încercat. Deoarece, dacă tu nu primești imediat vedenia care ți s-a arătat, până când nu afli despre ce este vorba, dacă vedenia arătată este de la Dumnezeu, află că nu ai până acum nici un păcat, deoarece te temi ca nu cumva să fie aceasta de la diavol sau vreo rătăcire (de acea spune și fericitul Apostol: „Iubiților, nu credeți în orice duh, ci încercați duhurile”), pentru că de multe ori astfel de vedenii, care par a fi din partea lui Dumnezeu, nu știi dacă sunt cu adevărat din partea lui Dumnezeu, pentru că se întâmplă ca să fie și de la demoni (după cum unii oameni pe din afară arată ca niște sfinți, dar pe dinăuntru sunt mai răi și decât demonii, a căror amăgire o muștră Hristos, când zice: „Vai vouă fățarnicilor”); aceasta o fac demonii înșelători, pentru ca să le dai intrare liberă și necercetată în cetatea ta, adică în sufletul tău. Și atunci, după ce intră în sufletul tău printr-o astfel de amăgire, și dacă pun piciorul lor acolo, după ce mai întâi vor pune stăpânire și vor înrobi puterile tale sufletești, după aceea cu ușurință vor pune stăpânire și pe puterile tale trupești. Deoarece, încet-încet, vor îndepărta fața lor amăgitoare de oaie blândă și vor arăta sufletului tău fața și sălbăticia lupului, încercând

să murdărească și inima ta cu pofta cea murdară. Vor stărui, apoi, să te arunce în lucrări vădite ale diavolului, pe care niciodată nu le-ai fi urmat dacă vedenia ar fi fost de la Dumnezeu.

Această încercare duhovnicească pe care trebuie să o aplici vedeniilor pe care le ai trebuie să se facă astfel: dacă în ziua în care ai avut o astfel de vedenie te afli în stare duhovnicească bună și în mare odihnă din partea patimilor tale, iar cugetul tău, de asemenea, este liniștit, netulburat de valurile potrivnice care totdeauna obișnuiesc să-l tulbure, iar inima ta se găsește și aceasta în stare de netulburare și în ziua aceea este cuprinsă de evlavie cu multă ușurință la orice cuvânt duhovnicesc, sau este cuprinsă de evlavie când în cugetul tău apare vedenia respectivă; dacă se întâmplă toate acestea și vezi că ființa ta se află într-o astfel de stare, să cunoști că vedenia care ți se arată este de la Dumnezeu și să nu ai nici o îndoială în privința aceasta. Iar dacă nimic din toate acestea nu ți se întâmplă după arătarea vedeniei, care se arată ca fiind de la Dumnezeu și din această cauză ai îndoială și te gândești ca nu cumva să fie de la demoni, atunci, spun, iubite frate, încearc-o în felul următor.

Adună toată atenția minții tale în adâncul inimii tale și roagă-te de acolo în chip tainic, spunând această rugăciune: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”. Altceva să nu spui, nici să nu lași mintea să gândească, nici să cerceteze și nici să se întrebe în legătură cu ceea ce a văzut în vedenie. Iar dacă cugetul tău se duce singur la vedenia pe care ai văzut-o, îndepărtează-l fără întârziere și alipește-l de rugăciunea inimii, pentru ca rugăciunea ta să fie curată în fața lui Dumnezeu. Și dacă te rogi în felul acesta destul timp cu evlavie nețarmurită față de Dumnezeu și cu smerenie, dacă vedenia este de la Dumnezeu, vei simți în inima ta o tresărire duhovnicească cu lacrimi duhovnicești, fără ca tu să vrei să-ți amintești de vedenia care ți s-a arătat. În același timp cu această dulce, negrăită, duhovnicească și Dumnezeiască tresărire a inimii și cu aceste lacrimi dulci și duhovnicești, vei simți că se liniștește, că se îmblânzește, că își află pacea și odihna toate mișcărilor tale sufletești și trupești. În același timp cu această stare de liniște se aprinde în ziua aceea înlăuntrul tău și flacăra cea mare a iubirii Domnului tău, din care, copleșit de această flacără, scoți în ziua aceea (pentru că dintr-o dată se aprind de dragoste pentru Domnul toate măruntaiele tale), și glas către Dumnezeu, repezindu-te către Acesta, precum se reped câinii care și-au pierdut stăpânul. În clipa aceea vei spune, vărsând lacrimi, lui Dumnezeu, cu glas plâns și plin de evlavie:

„Unde ești, Dumnezeule meu, Dumnezeule meu, și nu mă iei un ceas mai devreme acolo unde ești Tu, iubirea mea cea preadulce? Nu Ți-e milă de mine, Dumnezeule meu, Dumnezeule meu, că ard măruntaiele mele ca o flacără aprinsă de dorul nestins al iubirii Tale, care s-a aprins înlăuntrul meu ca un cuptor încins? Niciodată, niciodată, Dumnezeule meu, să nu stingi din inima mea această flacără aprinsă, atâta timp cât sunt departe de Tine, în valea plângerii a acestei lumi. Drumetului însetat, Doamne, câtă ușurare în suflet îi provoacă amintirea izvorului răcoros, atunci când acesta îi lipsește! Dar nu numai ușurare, ci îi aprinde și mai mult setea. Tot așa și acum, Doamne, nu numai suferință îi provoacă sufletului meu amintirea Ta și a arătărilor Tale, care era atât de însetat după Tine, ci un dor și mai mare se

aprinde înlăuntrul meu, când Tu, dulcele meu Iisus, nu mă iei acolo unde ești Tu, izvorul cel răcoros care astâmpără setea sufletului.

Ce se întâmplă cu fiul iubitor de tată și de mamă, de frați și de surori și iubitor de țară atunci când se află departe, printre străini, și primește o scrisoare de la părinții lui dragi sau de la rudele lui? Doamne, nu udă oare cu lacrimile sale scrisoarea, citind-o? Nu se aprind oare în ziua aceea măruntaiele lui, văzând în scrisoare numele dragi și preadulci ale părinților sau ale fraților lui? Nu oftează din adâncul sufletului lui amintindu-și de rudele sale? Nu strigă cât poate înlăuntrul său, închipuindu-și pe prietenii săi și țara lui? Și dacă, Doamne, aceasta se întâmplă cu omul trupesc, cu cât mai mult se va întâmpla omului duhovnicesc, când Tu, Dumnezeu și Tatăl nostru ceresc ne cercetezi în sărăcăciosul și vrednicul de milă exil al nostru, cu harul Dumnezeieștilor Tale arătări, vedenii și vederi, ca și cu niște scrisori adevărate? Deoarece, Doamne, o dată ce harul acestor Dumnezeiești arătări își vor lăsa pecetea lor în chip de neînțeles în inima vreunui credincios rob al Tău, Harul Tău Dumnezeiesc face ca inima aceea să se aprindă de focul iubirii Tale și să fiarbă din pricina lacrimilor fierbinți, dorind să întâlnească privirile Tale tămăduitoare, când în chip deosebit, în ziua aceea, ochii minții privesc spre Tine, Dumnezeule preadulce și Tată ceresc.

Dar, Doamne, Doamne, caută din cer, din sfântul locaș al nespusei slavei Tale și privește la fața smeritei mele inimi, cum, rănită fiind de preadulcea, mie, săgeată a iubirii Tale Dumnezeiești și duhovnicești, s-a topit precum lumânarea de ceară la apropierea de căldură, din pricina prea multei sfinte evlavii din clipa în care i s-a arătat vederea Ta Dumnezeiască și i s-a dat această vedenie Dumnezeiască precum o scrisoare cerească, care fiind desfăcută și citită de cugetul meu, smeritul meu suflet s-a lipit de îndată de Tine. Deoarece era însetat de Tine precum era însetat și sufletul blândului David, sfântul Tău prooroc. Deoarece acest Dumnezeiesc David, proorocul Tău, Doamne, al cărui suflet era atât de însetat de Tine din pricina Dumnezeieștilor Tale arătări, vedenii și descoperiri, pe care i le-ai arătat de-a lungul timpului, în diferite împrejurări, nu a mai putut niciodată, atât cât a trăit în această lume, să-și astâmpere setea de Tine, înainte de a veni la Tine, înainte de a bea din apa răcoroasă și odihnitoare de suflet a dulcii împărtășiri și împreună petreceri cu Tine. De aceea, năpustindu-se ca un pui de leu din adâncul sufletului său, cerea să Te vadă față către față pe Tine, Stăpânul și Dumnezeu lui, spunând, Doamne: „Precum dorește cerbul izvoarele apelor, așa Te dorește sufletul meu pe Tine Dumnezeule. Însetat este sufletul meu ele Dumnezeu Cel puternic, Cel viu. Când voi putea să văd fața Dumnezeului meu?”

La fel cu acesta, Doamne, pătimind și sărăcăciosul meu suflet, suferă de setea de Tine, care, precum văd, puțin câte puțin ajunge să cuprindă toate cele dinlăuntru ale mele și nu mă părăsește până când nu vine acea binecuvântată clipă a plecării mele din această lume și înainte de a veni la Tine, preadulcele meu Stăpân și Dumnezeu.

Dacă mă iubești, Doamne (lucru de care sunt sigur că așa este), să se întâmple acest lucru cu mine mai repede, pentru ca și sufletul meu să-și astâmpere setea mai curând. Amin. Așa să fie. Așa să fie.

De la aceste semne, așadar, și de la multe altele asemenea lor sau

apropiate de acestea, înțelegi, iubite frate, și ești înștiințat că de la Dumnezeu a fost vedenia ta. Iar dacă nu ți se întâmplă nimic din toate acestea, după ce te-ai rugat mult pentru aceasta lui Dumnezeu din adâncul inimii tale și ai adus în fața bunătății Domnului toate cererile tale și toată smerenia ta, să cunoști atunci că vedenia ta a fost din partea demonilor, deoarece la vedeniile demonilor nu se petrece nimic din ceea ce am spus mai sus. Mai mult chiar, se întâmplă lucruri contrare acestora, atunci când vedenia ta este de la diavol. Cum se întâmplă aceasta, ascultă.

Dumnezeu este Atotbun, iubitor de oameni, milostiv, milosârd, îndelung răbdător, curat și iubire curată. Așa fiind, dorește să fii și tu asemenea Lui în toate aceste calități. Adică, dorește să devii și tu bun, iubitor de oameni, milostiv, milosârd, îndelung răbdător, îngăduitor, curat față de tine și cu iubire curată față de semenul tău. Iar diavolul este în întregime răutate și viclenie, și fiind așa, dorește să-l urmezi în răutatea și în viclenia lui.

După ce ți s-a arătat vedenia, iubite frate, dacă vezi în sinele tău că se bucură sufletul tău de calitățile acestea ale lui Dumnezeu, inima ta este cuprinsă de evlavie contemplând aceste calități ale lui Dumnezeu, și în întregime ești cuprins de o liniște nemărginită, cunoscând astfel că vedenia este de la Dumnezeu, și fiind de la Dumnezeu se veselește sufletul tău de aceste calități ale lui Dumnezeu și îți vine dor ceresc ca să urmezi după puțină pe Dumnezeul Cel ceresc și Tatăl în calitățile Lui. Deoarece atunci, dorești să faci ceea ce bucură pe Dumnezeu și pe Părintele tău.

Iar dacă, după ce ți s-a arătat vedenia, nu se bucură sufletul tău de calitățile lui Dumnezeu și nici nu este cuprinsă inima ta de evlavie în fața acestor calități ale lui Dumnezeu, nici nu-ți vine dorință aprinsă duhovnicească să urmezi după puțină pe Dumnezeul Cel ceresc și Tatăl în calitățile Lui, să cunoști că vedenia ta este de la diavoli. Atunci când vedenia ta este de la rădăcirea, dacă cercetezi cu multă atenție adâncurile stării tale sufletești și trupești, vei vedea că întru ascuns, foarte tainic, cu multă acoperire, înclină spre însușirile diavolului și spre voia lui, toată dorința diavolului rădăcirii fiind de a te aduce, puțin câte puțin, fără să simți, la voia lui. Și precum un om, care îți toarnă apă, pe sub paie, nu simți când curge apa și udă paiele, la fel se întâmplă și cu tine, umilule, dacă nu ești cu multă luare aminte.

Tot așa, iubite frate, să încerci cu multă exactitate, prin rugăciunea ta tainică, orice fel de gând care-ți vine din partea dreaptă ca de la Dumnezeu, și care nu știi dacă este cu adevărat de la Dumnezeu sau de la diavol. Deoarece și atunci, dacă este un gând din dreapta de la Dumnezeu, cu cât îl încerci mai mult cu durerea rugăciunii inimii, cu atât acesta strălucește mai mult înlăuntrul tău ca un mărgăritar. Și cu cât îl arzi cu și mai îndelungată și mai profundă rugăciune, pe care o faci către Hristos din adâncul ființei tale, pentru a-l îndepărta de la tine, cu atât mai mult acesta este luminat de rugăciune și strălucește în inima ta, precum aurul curat, atunci când este trecut prin foc și bătut cu ciocanul, cu atât mai mult strălucește. Iar dacă acest gând venit din dreapta este de la demoni, de îndată ce vei voi să-l arzi cu rugăciunea inimii zdrobite va dispărea din tine cu desăvârșire. Iar dacă nu va dispărea din tine cu desăvârșire, va slăbi totuși puterea lui, și astfel, puțin câte puțin, se va pierde cu totul. De aceea și Cuvioșii Părinți, când erau

luptați de gândul din dreapta, îl încercau cu sfânta rugăciune, care, dacă gândul era de la Dumnezeu, îi întărea și mai mult, iar dacă era de la demoni, îl făcea să dispară dintr-o dată. Sau, în fine, dacă acest gând din dreapta venea de la un demon și nu dispărea dintr-o dată, puțin câte puțin era alungat din inimă de această sfântă rugăciune a inimii.

Așadar, iubite frate, când te rogi neîncetat cu această rugăciune a inimii și a trezviei, în adâncurile ființei tale, atunci nu numai că nu ai nici un fel de teamă de demonii care năvălesc asupra ta prin păcat de mii de ori, dar nu ai nici un fel de teamă nici atunci când demonii atacă sufletul tău cu viclenie, ca din partea virtuții, voind să te prindă în cursă din această parte mai ușor. Deoarece atunci (când te rogi neîncetat cu mintea în cămărilor ascunse ale inimii tale), ai, spun, numele lui Hristos înlăuntrul tău, care nu îngăduie să caute la inima ta și nici să atingă sufletul tău nici un fel de viclenie diavolească. De aceea spune și proorocul: „De ar cădea asupra ta din dreapta mii și zecii de mii, pe tine nu te vor atinge”. Iar Dumnezeului nostru slavă, putere, laudă și mărire, acum și în vecii vecilor. Amin.

Cuvântul al șaisprezecelea

Despre zdrobirea inimii, care biciuie pe demoni mai mult decât oricare altă pedeapsă, arzând degrabă ca un cuptor toate viclesugurile lor.

Binecuvântează, părinte!

1. Zdrobește-ți, o, monahule, inima ta cu rugăciunea, pentru a se zdrobi puterea lui satana cu desăvârșire din inima ta.

2. Suspină din adâncul tău cu amare suspine la fiecare rugăciune a inimii, pentru a scăpa de gâtlejul și de cursele diavolului.

3. Strigă din centrul inimii tale către Dumnezeu, pentru a ajunge strigătul tău la urechile Domnului Savaot.

4. Strigă cu strigătul fără de glas al inimii tale către Hristosul tău, ca să-i judece pe demonii cei ce te nedreptătesc pe tine și să lupte cu fulgerul Dumnezeirii Sale pe diavolii cei ce te luptă pe tine.

5. Precum totdeauna te luptă și te ispitește diavolul, vrăjmașul tău nemilos, tot așa și tu suspină mereu către Hristosul tău, pentru a ajunge ajutorul Lui grabnic la tine.

6. Luptă cu putere mereu împotriva înșelătorului satan cu zdrobirea inimii tale, pentru a se zdrobi capul lui plin de răutăți.

7. Precum se teme omul să prindă cu mâna sa un fier înroșit în foc și aruncând scânteii, tot așa se teme și diavolul de inima zdrobită. Căci zdrobirea inimii este zdrobirea răutății în întregimea ei.

8. În inima odihnită și neînfrântă, dacă apare gândul trimis de diavol, este primit de inimă fără întârziere și se întipărește adânc în aceasta, în timp ce în inima înfrântă și zdrobită nu are loc nici un fel de amăgire.

9. Unde există zdrobire a inimii, de acolo este alungată toată răutatea diavolească și este arsă toată lucrarea demonică.

10. Zdrobirea inimii umilește semeția lui lucifer și îl ridică la ceruri pe cel care o are.

11. Zdrobește, așadar, iubite frate, semeția lui lucifer cu zdrobirea permanentă a inimii tale, pentru a fi încununat sufletul tău de Domnul Atotțiitorul.

12. Dacă se va zdrobi inima ta, de îndată se va pierde răutatea demonilor de la tine și va străluci în sufletul tău raza dreptății lui Dumnezeu.

13. Zdrobește inima ta cu rugăciunea, ca să vezi sufletul tău ca un Înger al Domnului năpustindu-se asupra diavolului, fără nici o frică, fiindcă este îmbrăcat cu puterea Celui Preaînalt.

14. Zdrobește-ți inima cu rugăciunea, pentru a se zdrobi păcatul din inima ta.

15. De la fața inimii celei zdrobite prin rugăciune fuge nu numai demonul, slujitorul lui satana, ci fuge mai repede decât fulgerul și satana însuși, primul dintre demoni.

16. Precum nu îndrăznește omul să intre în cuptorul aprins, așa nu îndrăznește diavolul să intre în inima aprinsă de rugăciunea făcută cu silință.

17. Precum nu poți să numeri mișcările aripilor albinelor atunci când acestea zboară, tot așa nu poți să masori și să vezi pașii repezi ai lui satana atunci când fuge de la fața inimii zdrobite de rugăciune.

18. Precum se teme fugarul de soldatul vestit și viteaz, tot așa se teme și demonul de cel care totdeauna reușește să-și zdrobească inima cu rugăciunea.

19. Când însă voiește demonul să se apropie prin amăgire, pentru a vedea ce se întâmplă, mai întâi se pregătește pentru fugă, pentru a putea scăpa de fulgerul arzător al inimii zdrobite prin rugăciune.

20. De îndată ce va vedea că a început cineva să-și zdrobească inima sa cu rugăciunea, nu mai dă târcoale și nici nu stă să vadă zdrobirea inimii, ci fără întârziere o rupe la fugă de la fața aceluia.

21. Precum riitorul, dacă este cuprins de flăcări, nu mai stă să vorbească despre foc în clipa aceea, ci se uită cum să scape din incendiu, la fel și demonul, când vede inima aprinsă de rugăciune, nu mai stă să privească starea acesteia, ci se uită cum să scape mai repede de ea.

22. Precum iepurele, atunci când este alergat de un câine oarecare, nădăjduiește să scape de acesta prin repeziciunea salturilor picioarelor sale, dar când îl aleargă un câine de vânătoare, deși fuge cu toată puterea lui, este prins de acesta, tot așa și demonul, când este luptat cu oricare altă virtute, nădăjduiește să scape de sabia focului, dar când este luptat de sabia de foc a rugăciunii inimii înfrânte, este convins că îl va ajunge foarte repede tunetul acestei rugăciuni și-i va răspândi oasele răutății lui în iad.

23. Nu se tem vrăbiile de năpustirea vulturului, cât se tem demonii de năpustirea inimii zdrobite de rugăciune.

24. Când este pusă piatra de var în ceva fierbinte, nu este înghițită atât de repede cât de repede arde și face să dispară zdrobirea inimii orice vicleșug diavolesc.

25. A văzut diavolul o inimă rănită de zdrobirea rugăciunii? Își amintește de îndată de rănilor lui Hristos, pe care Acesta le-a suferit pentru om, de aceea se înfricoșează și este cuprins de groază.

26. Zdrobește dar, iubite frate, pe diavol cu zdrobirea inimii tale, pentru ca să intri biruitor în bucuria Domnului tău.

27. Zdrobește-ți inima ta cu rugăciunea pentru a fi zdrobit în nenumărate bucăți rătăcitorul tău, satana.

28. Zdrobește-ți inima ta cu rugăciunea, pentru ca să fugă de la tine acela

care te pândește cum să te prindă în plasa iubirii de plăceri.

29. Nu te teme de zdrobirea inimii tale, pentru a se teme demonii de tine. Căci demonii nu se tem de omul virtuos niciodată cum se tem atunci când acesta își zdrobește inima cu rugăciunea.

30. Precum șarpele, mai mult decât oricare altă rană, se teme de unghiile pisicii, tot așa și satana, mai mult decât oricare virtute, se teme de zdrobirea inimii.

31. Otrăvitoare sunt pentru șarpe ghearele pisicii, dar pentru sufletul omului de șapte ori mai otrăvitoare sunt ghearele diavolului. Iar pentru diavol de șaptezeci de ori mai otrăvitoare este zdrobirea inimii omului, decât ghearele sale.

32. Dacă a auzit satana suspine grele ieșind din adâncul inimii, o ia de îndată la fugă, pentru că a înțeles că acolo, undeva, este o inimă zdrobită de rugăciune, și prin urmare acolo este Hristos însuși.

33. Unde este inimă zdrobită, acolo este aproape Domnul. De aceea spune profetul: „Aproape este Domnul de cei zdrobiți cu inima.”

34. Dacă a auzit lupul glasul câinilor, a fugit de îndată, deoarece a înțeles că acolo aproape este și păstorul și păzitorul oilor.

35. Au auzit șoarecii vocea pisicii. Se liniștesc neîntârziat în găurile lor și se opresc de la meșteșugul lor de a fura.

36. Au auzit slujitorii lui Iucifer suspinele grele ale inimii? Și-au adunat în grabă răutatea lor și se liniștesc în clipa aceea.

37. Au auzit demonii pe cineva că suspină din centrul inimii sale? S-au făcut nevăzuți de acolo, deoarece s-au temut de pedeapsa Domnului.

38. Când aude hoțul pe aproape împușcături de armă, nu se uită ce să mai fure, ci cum să scape cu fuga și cu ascunzătoarea.

39. Când aude satana pe cineva că scoate strigăte din suspinul inimii, după cum spune profetul, cu vărsare de lacrimi căutând pe Făcătorul său, nu se uită să mai fure ceva în clipa aceea din sufletul aceluia, adică să-l mai lupte cu vreo patimă, ci se uită cum să se scape pe sine.

40. Zdrobește-ți așadar, o, monahule, inima ta cu rugăciunea, ca să se zdrobească tronul și semeția lui satan.

41. Zdrobește-ți inima cu rugăciunea, pentru a se înfricoșa de tine satana, când te va vedea ca pe un soldat desăvârșit și bine înarmat al lui Hristos.

42. Zdrobind, zdrobește-ți inima ta cu rugăciunea pentru a umili sub picioarele tale pe semețul și îngâmfatul satana.

43. A auzit diavolul glasul răgușit de zdrobirea inimii? S-a topit de îndată puterea lui de frică și s-a stins flacăra răutății lui de supărare.

44. A văzut satana șir de lacrimi pe fața celui cu inima zdrobită? A fost ars pe loc în inima lui.

45. Ai scuipat sânge de prea multă silire a rugăciunii inimii? Var stins ai vărsat în centrul iadului.

46. Ai suspinat din adâncul tău? Ai săgetat buricul lui Iucifer.

47. Ți-ai amintit de Făcătorul tău, Iisus, și ai lăcrimat de bucurie? Ploaie de foc a căzut peste capul lui Iucifer.

48. Ai chemat pe Stăpânul tău Hristos din inima ta? L-ai scos din sărite pe satan.

49. Au văzut ochii tăi icoana lui Hristos și a Maicii Domnului și s-a bucurat

sufletul tău? Nenumărate gânduri îl stăpânesc pe satana și-l năpădesc pe lucifer.

51. Din adâncuri ai chemat preadulcele nume al lui Hristos și al Preacuratei Născătoare de Dumnezeu? Ai afundat în cele mai de jos pe vrăjmașul tău cel nevăzut.

52. Te-a durut inima ta de la rugăciune? Durerea de pânțece l-a apucat pe satana.

53. S-a sfârșit puterea ta din pricina silirii la rugăciune? Ai slăbit puterea lui lucifer.

54. Suferind ai suferit în timpul rugăciunii inimii? Sufletul tău a văzut slava Domnului ca slavă Dumnezeiască.

55. Ai zdrobit inima ta cu rugăciunea? Sufletul tău a fost cuprins de dragostea Dumnezeiască și inima ta a simțit în chip tainic dulceața de negrăit a Ziditorului tău Hristos.

56. Ai zdrobit inima ta cu rugăciunea și ai adormit? Vedere Dumnezeiască și mângâietoare vei vedea în somnul tău.

Ai zdrobit inima ta cu rugăciunea până la durere? Șir de lacrimi a apărut de îndată în ochii tăi.

57. Te-a durut inima ta din pricina silirii la rugăciune? Ai simțit în aceasta Dumnezeiescul Har.

58. Ai primit dureri și junghiuri în inima ta de la rugăciunea făcută cu silire? Ai văzut degrabă vedere Dumnezeiască cu ochii tăi sufletești.

59. Ai ajuns la deznădăjduire în viața ta din pricina durerilor inimii înfrânte? Ți s-a descoperit una din tainele ascunse ale lui Dumnezeu.

60. Ai încercat supărarea și amărăciunea durerii inimii tale zdrobite? Sufletul tău a gustat cu adevărat de la Domnul Atotțiitorul dulceața preadulce a împărăției Sale.

61. Ți-ai pierdut inima ta din pricina silirii la rugăciune? Ți-ai salvat sufletul tău, ai câștigat Raiul.

62. Ai dat sânge din inima ta? Ai primit Duh Sfânt în Sufletul tău.

63. Ai transpirat de strămtorare, rugându-te din inimă? Ai urmat sudorii lui Hristos, care s-a făcut ca stropii de sânge în rugăciunea Lui, căzând pe pământ.

64. Ai zdrobit inima ta cu rugăciunea? Ai ridicat fruntea sufletului tău și ai zdrobit fruntea lui lucifer.

65. Tuse uscată a cuprins pieptul tău de la silirea rugăciunii? A dispărut satana, necăjit foarte de supărarea ta.

66. Ți s-a luat glasul de la nemăsurata silire a rugăciunii inimii? Sufletul tău a auzit cântare cerească, de neînțeles cu mintea și preadulce.

67. A slăbit tonul glasului tău din pricina zdrobirii inimii? Ai auzit nesperate cântări îngerești, slăvind preafrumos pe Făcătorul Iisus.

68. Te-ai rugat Hristosului tău din adâncul inimii tale? Ai spart urechile lui satan care nu suferă să te audă.

69. Din adâncul tău ai suspinat? Și-a pierdut orice control satana de frica ta.

70. Ai trimis strigăt din inimă lui Dumnezeu împotriva diavolului? Ai pregătit înfricoșătoare ploaie împotriva rățăcitorului satan.

71. Ai pierdut zdrobirea inimii tale? S-a ridicat trupul împotriva sufletului.

Ai zdrobit din nou inima ta cu rugăciunea? S-a ridicat sufletul împotriva trupului.

72. Ai zdrobit inima ta cu rugăciunea? S-a ridicat sufletul tău împotriva diavolului și împotriva păcatului.

73. A văzut lucifer inimă zdrobită? S-a înfricoșat degrabă, deoarece a slăbit puterea lui de la aceasta.

74. S-a zdrobit inima ta de la rugăciune? S-a pogorât Duhul Domnului în sufletul tău și s-au amărât cetele lui lucifer.

75. De-ndată ce ai zdrobit inima ta cu rugăciunea, s-a aprins în aceasta căldura virtuții și din aceasta dorul după Dumnezeu.

76. Zdrobind, zdrobește, o smeritule monah, inima ta cu rugăciunea pentru a se înnoi cele dinlăuntru ale tale de Duhul Domnului: „Duh nou înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele”, spune profetul.

77. Zdrobind, zdrobește și smereste, iubite frate, inima ta cuprinsă de rugăciune pentru ca să fie iubit sufletul tău de Făcătorul tău Iisus, Cel blând după adevăr și smerit cu inima.

78. Zdrobește-ți inima, o, monahule, cu rugăciunea, pentru ca să înșeli pe diavol, mai-marele răutății, săgețile lui fiind pentru tine ca săgețile de joacă ale unui copil.

79. Cel care își zdrobește inima sa cu rugăciunea îl vede pe satana ca pe o furnică și nu se teme de el.

80. Ai zdrobit puternic inima ta cu rugăciunea? Ai simțit grabnic odihna atât în sufletul tău, cât și în trupul tău. Deoarece în zdrobirea multă a inimii strălucește totdeauna steaua nepătimirii și a curățeniei.

81. Zdrobește-ți, așadar, o, monahule, inima ta cu rugăciunea, pentru a vorbi sufletul tău cu Îngerii lui Dumnezeu, lucru care este cu adevărat fericit, dorit și greu de ajuns și de aflat.

82. Zdrobind, zdrobește, o smeritule monah, inima ta cu rugăciunea, pentru a dobândi curățenia în trupul tău și trezvia în cugetul tău, care sunt ca două aripi ale sufletului tău și prin care zboară liber spre cer.

83. Zdrobește-ți totdeauna, smeritule monah, inima cu rugăciunea, pentru a se lumina ochii cugetului tău, cu care vei putea vedea cele nevăzute ale Raiului, așa cum vezi cele materiale cu ochii trupului tău.

84. Adună-ți, o monahule, mintea ta în adâncul ființei tale, unde este tronul inimii tale, și după ce te lipești de aceasta ca un paznic treaz, cercetează din adâncul tău rugăciunea, până când se va îndulci negrăit de harul acestei rugăciuni. Atunci o vei vedea zburând nematerial sus la ceruri la Dumnezeu, unde este adevărata odihnă.

Cuvântul al șaptesprezecelea

Despre cum se păstrează cu rugăciunea minții și a inimii haina sufletului curată, nepătată și vrednică de Împărăția Cerească.

Binecuvântează, părinte!

Mintea omului este podoaba sufletului, iar cugetul este bunăcuviința sufletului. Când ne păzim prin rugăciunea inimii mintea noastră curată de gânduri murdare și cugetul nostru curat de cugetare necuviincioasă, atunci sufletul nostru, frumos împodobit și cuviincios rânduit, intră în camera Mirelui slavei nu cu teamă și rușine (căci podoaba lui și cuviința lui strălucesc

precum soarele), ci intră cu curaj și îndrăzneală, ca un prieten binecunoscut al Mirelui ceresc. Intrând în camera Mirelui, se va bucura împreună cu toți sfinții. Ori de câte ori avem mintea noastră murdară, plină de gânduri ucigăse, nemilostivă, desfrânată, necinstită, rădăcină a relelor, la fel avem și cugetul nostru pângărit de gândurile necuviincioase și viclene. Și atunci, pentru că haina sufletului nostru nu este vrednică de nuntă Împărătească, sufletul nostru va intra în camera de nuntă a Mirelui cu teamă și rușine. Deoarece știe foarte bine că, dacă are să dea seama până și de cuvântul spus cu lenevire, cu cât mai mult va fi cercetat pentru faptele sale mai rele și mai viclene? Dar cel care știe despre sine acestea crede că se poate ascunde? Nu! Nu! Deoarece spune: „Și intrând împăratul să vadă pe cei chemați, a văzut pe un om care nu era îmbrăcat cu haină de nuntă și i-a spus: Prietene, cum ai intrat aici neavând haină de nuntă?” O, ce rușine va fi pentru omul acela, care nu și-a păzit curată mintea și nepătate inima sa și cugetul său, ci a consimțit cu toate acestea la păcat și le-a pângărit cu lucrarea păcatului!

Atât de mare este rușinea aceea care îl va cuprinde atunci când va fi cercetat de preaslăvitul acela împărat în fața tuturor celor prezenți, încât i se va încurca limba și va rămâne fără de răspuns, precum se spune: „Iar el s-a rușinat”. Dar credeți că osândirea și pedeapsa aceluia au rămas numai la acea dureroasă rușine? Nu! Nu! Ce urmează este mult mai rău. Deoarece zice: „Atunci împăratul a spus slujitorilor: „Legăți-l de mâini și de picioare, luați-l și aruncați-l în focul cel din afară. Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților”.

Pentru ca să nu auzim și noi aceleași cuvinte atunci când se va despărți sufletul nostru de trup și se va înfățișa plin de necurăție în fața preacuratului împărat, să ne îngrijim ca, înainte de a apune soarele nostru (adică înainte de a muri), să curățim și să înălbim precum zăpada haina sufletului cu lacrima pocăinței, cu suspinele și cu zdrobirea inimii, și mai mult decât orice cu aducerea aminte de Dumnezeu. Deoarece aducerea aminte de Dumnezeu, suspinul din adâncul inimii și zdrobirea inimii fac să izvorască lacrima aceea mântuitoare, iar lacrima zdrobirii inimii și a aducerii aminte de Dumnezeu face să strălucească cugetul, curăță mintea, adică podoaba sufletului, și-l face numai lumină, cu totul curat și fără pată.

Această lacrimă a pocăinței, deși pare a fi ceva pământesc, nu este așa, ci este de fapt ceva ceresc. Deoarece cu această lacrimă se spală tainic haina sufletului și o face curată și albă ca lumina. Aceasta înseamnă că, atunci când cineva varsă lacrimi pentru Dumnezeu, strălucește mintea lui și cugetul lui se luminează de lumina pocăinței și haina sufletului devine luminoasă, așa cum era înainte de a fi murdărită de consimțământul rușinos cu fapta fărădelegii. Că mintea devine curată în felul acesta și cugetul se luminează de către lacrima iubirii lui Dumnezeu sau de lacrima pocăinței, acest lucru se face vădit după cum urmează.

Când mintea omului se va curăți și cugetul lui la fel, cu lacrima, cum am spus, atunci omul vede nu numai generozitatea sufletului său, și familiaritatea pe care sufletul o are cu Îngerii și cu celelalte făpturi nemateriale ale lui Dumnezeu, ci vede încă și pe Cel întru cele înalte Preaînalt Dumnezeu, pe Cel nevăzut, cât încapă în firea omenească să-L vadă după măsura curățeniei cu care s-a curățit cugetul și după lumina cu care

s-a luminat mintea omului prin multa și neîncetata vărsare de lacrimi.

Acest lucru vrea să-l arate și ceea ce a spus unul dintre înțelepți: „Mintea vede pe Dumnezeu”, adică atât cât se curățește mintea prin lacrimile iubirii lui Dumnezeu, tot atât vede și slava lui Dumnezeu.

Dacă cineva nu are iubirea lui Dumnezeu în inima sa, este cu neputință să vadă slava lui Dumnezeu. Deoarece atunci când lipsește iubirea lui Dumnezeu din inima lui, acesta nu știe nici ce vrea să-nsemne lacrima iubirii lui Dumnezeu. Așadar, atunci când acesta nu varsă lacrimi pentru Dumnezeu, cum să se curețe mintea și cugetul lui de ceața păcatului? Iar păcat numesc aici orice lucru care împiedică mintea să ajungă la lacrima iubirii lui Dumnezeu.

Pentru aceasta spunem că, dacă mintea nu se va curăți cu această lacrimă, nu va putea vedea slava lui Dumnezeu. Nu poate nici să guste în inima sa Harul și mângâierea Sfântului Duh (ceea ce spun acum știu numai acei robi ai lui Dumnezeu care au gustat acest duhovnicesc Har și această mângâiere în sufletele lor). Și când cineva nu va gusta în fapt, într-un anume fel și în realitate, în sufletul lui Harul și bucuria lui Dumnezeu, acela nu poate nici să se concentreze în inima sa din iubire și din râvnă pentru Dumnezeu și, prin urmare, nu poate nici să se elibereze de pofta și de râvna pe care le are inima sa pentru cele pământești.

Deoarece ceea ce gustă inima omului, aceea și dorește, și la ceea ce lucrează, lucrului aceluia îi este și roabă. „Tot cel ce face păcatul este rob păcatului”. Cine este rob al păcatului, acela are cugetul lui foarte departe de vederea lui Dumnezeu. La fel, are și inima lui lipsită de mângâierea Duhului Sfânt, cu care sunt mângâiați oamenii virtuoși. Această mângâiere a Sfântului Duh este arvună a Împărăției Cerești. Cu această arvună ne cheamă Hristos, ca printr-o chemare, la acele bunătăți „pe care ochiul nu le-a văzut și urechea nu le-a auzit și la inima omului nu au ajuns”, pe care le-a pregătit mai înainte de facerea lumii pentru prietenii Săi. Deoarece, precum acel om care este chemat la bucuria nunții cu o chemare, văzând chemarea, își amintește de bucuria nunții și așteaptă cu nerăbdare să vină ziua nunții, pentru a se bucura și pentru a gusta din bucuria nunții, precum se zice. A spus Domnul parabola aceasta: „Asemenea este Împărăția Cerurilor unui împărat care a făcut nuntă fiului său”, adică Cerescul Dumnezeu și Tată a trimis la noi pe Unul Născut și neprețuitul Său Fiu, pentru a ne chema în Împărăția Lui, care rămâne veșnică, „Împărăția Ta, Hristoase, Dumnezeul nostru, este Împărăția tuturor veacurilor, și stăpânirea Ta este din neam în neam”.

Ne-a chemat, așadar, Hristos în Împărăția Lui. Dar cum ne-a chemat? Numai cu cuvântul simplu, sau și prin altceva? Să nu fie să ne fi chemat numai cu cuvântul simplu! Deoarece, dacă un om al acestui veac, atunci când cheamă pe cineva la nuntă și la bucuria fiului său, îi trimite chemare cu dar, cu cât mai mult Hristos, Cel care S-a coborât din ceruri („nimeni, spune, nu va urca la cer, decât Cel care a coborât din cer”), Fiul singurului Ceresc și Preaînalt împărat, nu ne cheamă oare în Împărăția Lui cu chemare și cu dar de cinste? Adică trimițându-ne vreun semn ceresc, nematerial, duhovnicesc, și negrăit? Deoarece, dacă ne-ar chema numai cu cuvântul, fără nici un semn ceresc și duhovnicesc, cum s-ar încredința cineva că ceea ce ne făgăduiește

ne va și da în împărăția Sa cerească, dacă îl vom urma, sunt așa cum ne spune?

Acest semn îi vrei, o, ascultătorule, și dorești să-nțelegi ce fel de semn este? Ascultă! Si după ce ascuți, cere-l de la Hristos să ți-l dea, deoarece Hristos însuși spune: „Cereți și vi se va da”. Inima ta va înțelege atunci puțin din cele ce ochiul nu a văzut, urechea nu a auzit și mintea nu a gândit.

Acest semn ceresc, pe care ni-l arată numai nouă, celor credincioși (precum steaua cerească a arătat numai împăraților persani pe Împăratul Ceresc născut pe pământ pentru mântuirea noastră), semn ceresc și duhovnicesc, spun, care ne arată și ne face să înțelegem bunătățile cele viitoare pe care ni le făgăduiește Hristos în împărăția Sa, nu este altceva decât Harul Sfântului Duh, care, dacă atinge inima omului, atât de mult o îndulcește, atât de mult o mângâie, atât de mult o înștiințează despre bunătățile ce va să vină, încât devine ca o săgeată de aur a iubirii Dumnezeiești în inima omului și o rană preadulce a iubirii Lui și-l face pe acel om să se răcească și să uite lucrurile veacului de acum și să iubească cu nesaț și să se încălzească cu dorință nemărginită pentru lucruri ale veacului viitor, așteptând cu nerăbdare vremea când sufletul său se va despărți de trup și va merge la cele râvnite.

Pentru că ai auzit care este semnul acesta pe care ni l-a dat Hristos, prin care putem să înțelegem și celelalte bunătăți nădăjduite pe care ni le-a pregătit, ascultă acum, iubite frate, cum poți să te învrednicești în inima ta, fără întârziere, de acest semn ceresc și duhovnicesc al lui Hristos.

Zdrobindu-ți inima cu „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă” și spunând această rugăciune mult timp, din adâncul ființei tale și din centrul inimii tale, inima ta se centrează dintr-o dată înlăuntrul iubirii lui Dumnezeu și se aprinde în aceasta dorul și iubirea lui Dumnezeu însuși. Deoarece, spunând tu în felul acesta rugăciunea, este curățită inima ta de aceasta de îndată și devine pregătită pentru a locui în ea Acela care a creat-o. „Vom veni - spune Hristos, Eu și Tatăl Meu, și Ne vom face locaș în el”.

Ai văzut deci acum, iubite frate, de ce a fost săgetată inima ta de iubirea lui Dumnezeu și de dorul Lui? Deoarece a locuit în ea însuși Dumnezeu care a creat-o.

Dar numai acest semn este, de la care cunoști că a sălășluit în inima ta Dumnezeu, sau mai este și altul? Da! Și acesta și multe alte semne sunt, care ne arată și ne încredințează că a sălășluit în noi Dumnezeu. Aceste semne sunt și se numesc tainice (mistiche) deoarece numai acea inimă le cunoaște care a devenit sălaș și casă a nevăzutului Dumnezeu. Le cunoaște numai inima deoarece lucrează în ea în chip minunat și negrăit Dumnezeu lucrarea Lui Dumnezeiască și duhovnicească. Dar, mai special și mai vădit, putem spune despre acestea în felul următor: când trece prin inimă amintirea lui Dumnezeu, cum să nu se bucure nespus inima la această amintire a lui Dumnezeu și să nu tresalte înlăuntrul ei cu căldura duhovnicească a evlaviei sfinte, când, spun, se întâmplă aceasta? Atunci cunoaște inima că a devenit templu și locaș al nevăzutului Dumnezeu. Această evlavie sfântă, care izvorăște din amintirea lui Dumnezeu este o bucurie negrăită a sufletului și a inimii deopotrivă. Aceasta urmează în chip special după descoperirea Dumnezeiască, după arătarea Dumnezeiască, după vederea Dumnezeiască,

după contemplarea Dumnezeiască.

Deci, când auzi în Sfânta și Dumnezeiasca Scriptură că dăntuiesc Sfinții, când spune: „Isaia dăntuiește, Fecioara a avut în pânțece...”, atunci să înțelegi această nemăsurată bucurie pe care o gustă cei care văd frumusețea neschimbătoare și negrăită a Domnului slavei. Căci sfinții care văd fața lui Dumnezeu însuși, care este cu adevărat preafelic, dăntuiesc tainic în bucuria Domnului lor, adică se bucură și se veselesc peste măsură în bucuria Stăpânului lor. La fel cu aceasta se întâmplă și acum, în această lume, când vreun rob al lui Dumnezeu se învrednicește să vadă slava înfricoșătoare și de nevăzut a Domnului. Deoarece atunci atâta bucurie primește inima lui, încât este cu neputință să o povestească orice limbă omenească.

De aceea spune Domnul: „Bine, slugă bună și credincioasă; peste puține ai fost credincios, peste multe te voi pune, intră întru bucuria Domnului tău”, adică atunci când cineva lucrează fără odihnă și cu dragoste toate poruncile Domnului și inima lui nu se semețește din pricina virtuților pe care le reușește datorită Harului Domnului, ci mai curând se smerește, atunci Domnul slavei face să se arate o rază a slavei Sale Dumnezeiești în inima robului credincios, ca cea pe care a arătat-o pe Muntele Tabor ucenicilor Săi. Dacă această rază a slavei Sale Dumnezeiești este văzută tainic de sufletul slujitorului credincios și gustată nespuse de inima sa, se bucură peste măsură sufletul lui de slava aceea a Domnului, tresaltă și dăntuiește dinlăuntru și inima lui. Deoarece „a intrat întru bucuria Domnului ei”, înseamnă, ca și când ar zice mai vădit Domnul slavei astfel: „Deoarece tu, o, sluga mea bună și credincioasă, lucrezi neobosit și cu dragoste lucrarea poruncilor mele, iată, și Eu te învrednicesc să vezi slava Mea și să contempli mai clar (așa cum Eu știu) fața Mea cea nevăzută, fața Mea cea necuprinsă cu gândul, fața Mea pe care cel ce se învrednicește prin Harul Meu să o vadă se va bucura inima lui și se va veseli sufletul lui la vederea feței Mele de nenumărate ori mai mult decât s-ar bucura dacă ar avea toate bunătățile lumii acesteia.

Rugăciune foarte trezvitoare de suflet Dar Doamne, Doamne! Dulcele meu Iisus Hristos, Împăratul slavei, iată, plecând genunchiul sufletului meu nelegiuit și al trupului meu pângărit, mă rog împărăției Tale și de multe ori și fierbinte cer bunătății Tale celei negrăite, descoperă-mi și mie, netrebnicului robului Tău și smeritului rugător, fața Ta cea Dumnezeiască, fața Ta cea frumoasă, fața Ta cea veselă, fața Ta cea curată și mai presus decât orice curățenie, pentru ca să o văd și eu, cel din urmă rob al tău, atât cât poate slăbiciunea mea să o vadă.

Deoarece, Doamne al slavei, dacă mă voi învrednici de Harul Tău să o văd, se va îndulci întru ea cugetul meu și se va veseli întru ea gândul meu („Se va veseli întru el gândul meu, iar eu mă voi veseli întru Domnul” spunea proorocul). Și când, Doamne al slavei, preadulce Hristoase al meu, îmi vei descoperi și-mi vei arăta fața Ta preaslăvită și înveselitoare, atunci mă voi bucura minunat la arătarea Ta Dumnezeiască, deoarece, văzând eu fața Ta preaslăvită, mă voi sătura în chip tainic de Harul slavei Tale Dumnezeiești, precum spune iarăși proorocul Tău: „Mă voi sătura văzând slava Ta”. Dacă însă, Doamne al mângâierii, nu-mi vei arăta Tu slava preaslăvitei Tale fețe, cum este cu putință pentru mine să mă veselesc duhovnicește și să Te iubesc așa cum trebuie să Te iubesc pe Tine, Dumnezeul meu? Și dacă nu mă voi

învrednici de Harul Tău să Te iubesc pe Tine, Dumnezeuul meu, așa cum se cuvine, cum este cu putință să rămân eu întru Tine și Tu să rămâi întru mine?

Da! Doamne al puterilor, arată-mi mie, Te rog, slava Ta, pentru a o vedea, deoarece se topește sufletul meu de dorul de a fi în curțile Tale, ale preadulcelui meu Domn și Dumnezeu. Deoarece, Doamne, eu, cel mai nevrednic decât viermii și mai păcătos decât cei mai păcătoși, dacă mă voi învrednici de bunătatea Ta să Te văd în chip arătat cu ochii sufletului meu (așa cum știi Tu) pe Tine Domnul și Dumnezeuul meu Cel viu, se va bucura inima mea de îndată și trupul meu deopotrivă la această vedere și arătare Dumnezeiască („Inima mea, spune, și trupul meu se vor veseli de Dumnezeuul meu, Cel viu”).

Această bucurie, cu care se vor bucura inima mea și trupul meu când mă voi învrednici să Te văd, va fi minunată și de necuprins cu gândul. Deoarece, Domnul meu, Domnul slavei, în clipa aceea în care vei binevoi să Te văd, cred că, trupul meu își va pierde mult din greutatea lui și va deveni ușor ca ceva netrupesc. Deoarece atâta ușurare simte de la această nespusă bucurie și desfătare duhovnicească, pe care o primește la arătarea Ta, încât i se pare că nu mai are asupra sa nici un fel de greutate. Atunci, întâmplându-se aceasta, se bucură peste măsură de prezența Ta Dumnezeiască și atât de mult dorește să se bucure, încât din pricina bucuriei acesteia fără de margini ar vrea să dănțuiască în chip tainic, așa cum dănțuiesc tainic munții și dealurile văzând străina și de neînțeles iconomie a întrupării Tale. „Munții, spune, au tresăltat precum berbecii, și dealurile precum mieii oilor” la vederea dulce a preaslăvitei Tale fețe.

Iarăși, Doamne, dacă Tu mă vei învrednici să Te văd, primesc astfel o încredințare și o înștiințare că Tu mă iubești și că eu mă aflu în chip nevăzut sub acoperământul aripilor Tale, ale Atotțiitorului Domnului și Dumnezeuului meu. Apoi, având această înștiințare, doresc să-Ți slujesc cu multă dragoste, din toată inima mea și din tot cugetul meu, fiind aprins în duhul meu de focul Sfântului Tău Duh. Mai mult, având în fața ochilor mei Dumnezeiasca Ta arătare, doresc să pun urcuș în inima mea, hotărându-mă eu, în sinele meu, să păzesc nestrucate poruncile Tale, după cum ne-ai poruncit: „Ție îți poruncesc să păzești poruncile Mele foarte”, deși port acest trup al meu de țărână și mă aflu în tulburările văii plângerii a acestui veac. Aceasta, Domnul meu, Doamne, doresc să reușesc eu, cel din urma tuturor, cu Harul Tău; „Căci Harul Meu - ai spus, Doamne - în slăbiciune se desăvârșește”. Deoarece doresc să fiu întărit de cercetarea Ta Dumnezeiască, ce mă va întări în păzirea poruncilor Tale. Și, Doamne, când Te voi odihni cu păzirea poruncilor Tale, atunci voi vedea întru nădejde în chip nevăzut, dar ca și văzut, în minte, dar ca și vădit, cu ochiul tainic ai sufletului meu, o mână nevăzută și mai albă decât zăpada binecuvântându-mă în chipul Crucii din slava Ta nevăzută și înfricoșătoare. Atunci, Tu, Hristoase al meu, Dumnezeuul meu Atoatețiitor și Domnul meu, vei întinde mâna Ta Dumnezeiască cea nevăzută din locașul Tău cel sfânt și mă vei binecuvânta cu iubire părintească și cu bunătate duhovnicească. Acea binecuvântare a bunătății Tale va trece nevăzut în sufletul meu din preacurata și Dumnezeiasca Ta mână preaîmbelșugată și cu prisosință.

Binecuvântarea aceea a bunătății Tale, necuprinsă cu mintea, dar

înțeleasă, din Dumnezeiasca Ta mână care mă închină pe mine, se va revărsa nevăzut asupra sufletului meu atât de liniștit-liniștit, precum cade zăpada din înălțimea cerului, atunci când nu suflă deloc vântul. Dar zăpada, deși cade lin-lin, este totuși foarte rece, în timp ce binecuvântarea care se revarsă din mâna Ta cea sfântă în sufletul meu în felul acesta nu este rece precum zăpada, ci albă sau chiar mai albă decât zăpada („și mai alb decât zăpada mă voi albi”, spune Scriptura) și preamângâietoare, preaîmbucurătoare și preaîncălzitoare de suflet. Deci, așa fiind, va spori dragostea, va încălzi și va întări sufletul meu mai mult și mai mult în slujirea Ta și în împlinirea voii Tale preasfinte. De aceea, după aceasta, doresc să trec de la o putere duhovnicească la altă putere duhovnicească; „Vor merge, din putere în putere”, zice psalmistul.

Deoarece, Doamne al slavei, faptele acelea și virtuțile acelea care, înainte de a gusta din Harul Tău, mi se păreau mari și peste puterea mea, după ce primesc darul Harului Tău, atunci doresc să le înmulțesc pentru că doresc să fiu întărit de binecuvântarea Ta. Și atunci, Doamne, când doresc să le înmulțesc cu ajutorul Tău, sunt înștiințat și încredințat că din nou voi fi cercetat de Tine Dumnezeul meu, cu o cercetare nu mai mică decât cea dintâi. Deoarece atunci Tu, Domnul tuturor Sfântul lui Israel, Împăratul slavei, Te vei arăta iarăși mai presus de înțelegere ochilor mei (cum Tu știi), spre nevoia mea, când mă voi ruga în Sionul sfânt din adâncul inimii mele, după cum spune iarăși profetul: „Se va vedea Dumnezeul Dumnezeilor în Sion”.

Da! Doamne al puterilor și Doamne al milei! Pentru rugăciunile tuturor celor ce au bineplăcut Ție de la începutul veacurilor, fă-mi acest dar și descoperă-mi și mie fața Ta cea îmbucurătoare și preasfântă, care este mai presus de orice. Deoarece, Doamne, bucuria duhovnicească este mai presus decât orice, încât doresc să o am eu, robul Tău, și să Te văd o oră, după care să mor, decât să trăiesc mii și mii de zile fără să Te văd niciodată. Căci, Doamne al dreptății, dacă m-am învrednicit de Harul Tău să Te văd o dată, inima mea a fost înștiințată că această vedere Dumnezeiască și mai presus de orice cuvânt a Ta și sfânta Ta arătare, îmi va fi o arvună neschimbătoare a viitoare și Dumnezeieștii Tale împărății. Precum și contrariul, când nu mă învrednicesc să Te văd niciodată în această viață, atunci inima mea nu are nici o înștiințare adevărată că voi gusta slava împărăției Tale în viața viitoare.

De aceea, Doamne, învrednicește-mă, mă rog, să Te văd și să mă bucur de Dumnezeiasca și sfânta Ta arătare. Deoarece Tu, Doamne, care cercetezi inimile și răunchii tuturor oamenilor, știi prea bine și dorul inimii mele, pe care-l am eu, netrebnicul Tău rob, pentru Tine, Dumnezeul meu. „Căci am fost ales, să mă adăpostesc în casa Ta, Dumnezeule, și nu să locuiesc în corturile păcătoșilor”, spune proorocul. Deci, Doamne, drept fiind întru toate, miluiești și iubești pe toți cei care pentru iubirea Ta locuiesc în curțile Tale.

Această dreptate a Ta, Doamne, ne-a fost vestită și de proorocul și părintele Tău, care spune: „Drept este Domnul și dreptatea a iubit”, pentru că, Doamne, Tu nu bucuri și nu slăvești atât cât bucuri și slăvești pe cel care Te slăvește pururea. Că numai Tu ești binecuvântat și slăvit în vecii vecilor. Amin. Amin. Așa să fie. Să fie.

Cuvântul al optsprezecelea

Despre semnele duhovnicești care se arată preotului vrednic și curat, prin care acesta primește în sufletul lui o adevărată înștiințare că este după rânduială hirotonit (hirotonit mai întâi de Harul Sfântului Duh); și că Dumnezeiasca lui Liturghie este primită în fața Sfintei Treimi.

Binecuvântează, părinte!

Preotul curat și vrednic, atunci când vine la Sfântul Jertfelnic pentru a jertfi pe Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeului Ceresc și Tatălui Acestuia, adică atunci când merge la Sfântul Altar pentru a săvârși Dumnezeiasca Liturghie, atunci îl înconjoară în număr mare, nevăzut, Îngerii Dumnezeiești netrupești care îl slujesc în timpul întregii Liturghii cu multă evlavie. Deoarece Sfinții Îngeri slujesc pe preot în timpul Dumnezeieștii Liturghii, căci ei singuri nu pot săvârși Dumnezeiasca Liturghie fără preot. Deoarece în timpul Dumnezeieștii Liturghii Îngerii au lucrare de care diaconi slujesc și ajută pe preot la Dumnezeiasca Liturghie, dar ei înșiși, singuri, nu pot săvârși Dumnezeiasca Liturghie fără preot. Iar preotul este asemenea unui om mare, cu înaltă vrednicie, al Împăratului, în timp ce Îngerii sunt asemenea ostașilor și slujitorilor Împăratului.

Slava unui împărat pământesc sunt conducătorii de oști și ostașii. Slava lui Hristos, a Împăratului împăraților și a Domnului domnilor, este preoția și Îngerii Acestuia.

Când spunem că preoția este înaintea Îngerilor în fața lui Hristos, este precum conducătorii de oști au întâietate la împăratul pământesc față de ostașii săi. Atunci când împăratul pământesc dă putere și vreun însemn împărătesc unui conducător, sunt cinstiți prin aceasta toți oamenii care se află în ascultarea lui. La fel și Împăratul Ceresc, dacă a pecetluit preoția cu slava Sa, a cinstit și a slăvit preoția mai presus decât orice slavă Îngerească și decât orice cinste Îngerească.

Preotul a fost cinstit și este cinstit de Biserică, adică de creștinii buni și evlavioși, ca și când ar fi cinstit de către aceștia însuși Hristos. Deoarece preotul, în Dumnezeiasca Liturghie, este chip și în locul persoanei (anti-prosopon) lui Hristos. Cel care îl cinstește pe preot și are evlavie la acesta, cinstește și are evlavie față de Hristos însuși. Iar cel care necinstește pe preot necinstește pe Hristos însuși.

Și precum un om cu vrednicie înaltă al unui împărat pământesc, când merge la împărat, merge cu curaj, și întâlnind pe împărat îi face plecăciune cu bucurie și îl îmbrățișează bucurându-se, după aceea, așezându-se, vorbește împreună cu prietenul său împăratul gură către gură, ureche către ureche, ochi către ochi, dragoste către dragoste, precum ar vorbi doi frați după trup care se iubesc mult. Și niciodată nu se întâmplă conducătorului de oști să se adreseze împăratului, iar împăratul să nu-l asculte cu atenție. După cum, iarăși, niciodată nu se întâmplă ca împăratul să se adreseze conducătorului de oști și conducătorul de oști să nu-l asculte cu mare atenție și să-i răspundă: „Da! Da! împărate! Așa să fie; așa să fie”, precum spune: „Fie voia ta, precum în cer așa și pe pământ”. Văzând slujitorii și soldații împăratului că acesta îi dă atâta cinste și îi arată atâta iubire prietenului său, conducătorului de oști, și aceștia vor avea încă mai multă evlavie față de

împăratul. Mai mult, văzând cum îl îmbrățișează pe conducătorul de oști și cum acesta stă de vorbă despre cum să sporească și să întărească slava împăratului până la marginile pământului, îl ascultă și îl cinstesc și au și mai multă evlavie pentru el.

De aceea, așadar, au evlavie Dumnezeieștii Îngeri față de preot și îl cinstesc. Deoarece preotul vorbește fără teamă cu Împăratul tuturor, Iisus Hristos, la care Îngerii nu îndrăznesc să privească, cinstind măreția slavei Lui și neputând să-și vadă strălucirea Dumnezeiască și nespusă a feței Sale. Preotul vrednic vorbește împreună cu Hristos însuși gură către gură, precum vorbește un prieten neînșelător și mult iubit cu prietenul său sincer și adevărat. Și precum, atunci când ai curaj și prietenie multă cu un om mare, mergi la el și îi spui ceea ce ai de spus, la fel și preotul, având curaj față de Hristos, pentru harul și vrednicia preoției, merge la Acesta și-I spune toate tainele sale într-o convorbire tainică, adică cu voce foarte atentă, liniștită și măsurată. Deoarece în felul acesta spune preotul rugăciunile, arătând două lucruri. Unul este măreția fără de margini a acelei persoane către care vorbește și celălalt iubirea curată și curajul mare pe care îl are față de acesta cel care îi vorbește.

Când preotul curat își face rugăciunile înainte de a începe Dumnezeiasca Liturghie, inima lui se bucură, deoarece simte pe Cel pe care îl urmează a-L primi. Și după ce îmbracă veșmintele preoțești, inima devine înlăuntrul lui ca un izvor dulce curgător, deoarece izvorăște din ea ceva întru totul tainic, întru totul prețios, întru totul cinstit și preadulce, pe care îl putem numi „untdelemnul bucuriei”. Deoarece este unsă atunci, tainic dar simțit, pe dinăuntru inima (adică omul lăuntric) preotului acela curat și vrednic cu „untdelemnul bucurie”.

De aceea preotul acela plânge dulce și mângâietor pentru Hristos Cel preaiubit lui. Și cu cât plânge neîncetat dulce pentru Iisus, cu atât prisosește dulceața bucuriei. Deoarece lacrima cu care plânge inima când preotul vorbește cu Hristos prietenește, gură către gură, această lacrimă, spun, este numai bucurie, numai desfătare duhovnicească, numai mângâiere, liniște și dulceață inimii și cugetului. Acest Har este revărsat de Hristos ca un mir ceresc în inimă, adică peste omul tainic și nevăzut, adică în sufletul preotului curat, pentru a-l îndulci cu acest Har, pentru a-i da curaj să se apropie de El și să nu se teamă de focul Dumnezeirii, precum s-a temut Ioan Botezătorul, care nu a îndrăznit să se atingă de capul Lui pentru a-L boteza, până când Hristos Însuși nu l-a încurajat cu cuvintele Lui încurajatoare.

Atunci când plânge inima preotului curat la Dumnezeiasca Liturghie, plânge pentru că l-a văzut pe preadulcele Iisus, preaiubit și neprețuit lui. Plânge deoarece a simțit Dumnezeiasca prezență și buna mireasmă de negrăit a lui Hristos. De negrăit bună mireasmă, spun, deoarece, uneori, fiind preotul cel curat îmbrăcat în veșmintele preoțești, îi vine dintr-o dată la miros o bună mireasmă minunată și de negrăit, care îl face să plângă cu inima sa ca un copil mic și să se topească inima lui de evlavie sfântă și de vărsarea de lacrimi nesfârșite. De la această bună mireasmă, ca mirul mirositoare, nespusă, Dumnezeiască, cerească și duhovnicească, înțelege atunci acest Dumnezeiesc râvnitor al slavei Domnului Hristos, că atunci s-a arătat în chip nevăzut în fața sa Hristos începătorul Dumnezeieștii bune miresme, sau, mai

bine să spun că, plânge atunci inima acestui binecuvântat preot, deoarece venind la el Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, Și-au făcut la el casă și locaș. Plânge, așadar, deoarece îi arată Hristos, ca în oglindă, în ce slavă negrăită și strălucitoare îl va așeza atunci când se va învrednici de împărăția Lui.

Cu cât Îl vede mai viu atunci preotul pe Hristos, cu ochii luminați ai sufletului lui curățit, cu atât mai mult îl cuprinde evlavia pentru Hristos. Și cu cât îl cuprinde mai mult evlavia pentru Hristos, cu atât mai mult simte în sufletul lui Harul lui Hristos. Cu cât mai vădit lucrează în sufletul lui tainic Harul lui Hristos, cu atât mai mult plânge inima lui. Deoarece atunci inima lui este copleșită de lacrimi până când nu le mai poate ascunde. Atunci începe să plângă cu glas acel fericit preot pentru Hristosul lui Cel preadulce. Atunci îl poate vedea oricine cum udă cu lacrimile sale veșmintele preotești. Udă Sfânta Masă cu lacrimile ochilor săi și le șterge cu sfintele acoperăminte, mișcat de o adâncă iubire a inimii, pe care o are pentru Hristos, ca și când le-ar șterge cu veșmintele lui Hristos însuși, arătând astfel lui Hristos că dorește din tot sufletul să fie cu El în veacurile nesfârșite ale veacurilor nesfârșite.

Deoarece spune Acestuia din suflet cu un glas tainic plin de trezvie al inimii: „Până când, Doamne, Doamne, mă lași în această lume și nu mă iei cât mai repede, Tu, care ești dulcele meu Iisus?” Udă cu lacrimile sale chiar și însuși preasfântul Agneț, atunci când, plecându-se să se împărtășească, face semnul crucii cu multă evlavie peste fața sa cu acesta, adică mai întâi îl sărută dulce cu gura lui, apoi îl atinge de frunte, de ochiul drept și de ochiul stâng și apoi se împărtășește.

Uneori, ținând Sfântul Potir pentru a se împărtăși cu preasfântul preacuratul și preacinstitul Sânge al lui Hristos, varsă atâtea lacrimi din ochii lui, încât se poate întâmpla să cadă vreo picătură în Sfântul Potir din lacrimile care curg șuvoi în clipa aceea, dulci, fierbinți, mângâietoare. În același timp cu curgerea lacrimilor celor multe și fierbinți, acesta spune lui Hristos blând și curajos: „Pomenește-mă, Doamne, întru împărăția Ta. Doamne, dacă vrei, primește sufletul meu în clipa aceasta în pace în Rai și liberează-mă de această lume deșartă. Căci acum, când sufletul meu Te-a văzut pe Tine, iubirea mea cea fără de margini și preadulce, acum când m-am împărtășit cu Domnul și Dumnezeuul meu, nu vreau să mai trăiesc nici o clipă fără Tine, lumina mea preadulce, deoarece Tu ești suflarea mea și viața mea cea preadulce”.

În ceasul acela, curatul și nepătatul preot este tainic în întregime lumină curată și lumină lină. Atunci înțelege el însuși lucruri mari, cerești și de negrăit. Deoarece, uneori se vede pe sine diferit și se minunează, pentru că se vede fără de trup. Și gândind la ce poate fi aceasta și cum s-a petrecut această schimbare, varsă din nou râu de lacrimi.

Uneori, iarăși, se vede pe sine deasupra pământului, înălțat în aer ca de una-două palme, săvârșind astfel Dumnezeiasca Liturghie ca Înger al Domnului. Acest lucru, de îndată ce îl vede, îl și pierde. Adică doar cât să tragi o dată aer în piept sau cel mult de două ori, atâta timp stă în această contemplație acel preot curat și apoi iarăși își vine în fire. Altă dată se simte pe sine ca nematerial, deoarece își simte trupul mult mai ușor. Altă dată, împărtășindu-se, devine tot o bucurie, tot o veselie, ușor cu trupul și liber cu

duhul, cu multă îndrăzneală, preabun, fără nici o răutate, plin de sfințenie și de desfătare duhovnicească.

Când se împărtășește cu vrednicie preotul vrednic cu Preacuratele Taine ale lui Hristos, se întipărește înlăuntrul lui numele lui Hristos și se rănește inima lui de miezul dulce al iubirii Dumnezeiești, de aceea dorește și este însetat să-și verse sângele său, dacă se ivește prilej potrivit, din iubirea aceasta a lui pentru Domnul și Dumnezeuul lui.

„Paharul mântuirii voi lua și numele Domnului voi chema”, a spus proorocul.

S-a împărtășit preotul curat cu Dumnezeieștile Taine și a băut din paharul Sângelui mântuitor al lui Hristos? S-a îmbătat de îndată sufletul lui de cele cerești, copleșit de dorul pentru Hristos. De atunci încolo este stăpânit de iubire și de dorul pentru Hristos și nu mai vrea să știe după aceea de lume și de lucrurile lumii. Deoarece, de atunci înainte, și mai ales în ziua aceea, numai pe Hristos îl vede în fața ochilor săi și numai la Hristos se gândește. De aceea nu mai are nici un fel de poftă pentru mâncarea cea stricăcioasă, deoarece s-a săturat sufletul lui de mâncarea cea care rămâne spre viața veșnică. Mâncarea și băutura lui sunt Preacuratul Trup și Preascumpul Sânge ale lui Hristos. Mângâierea lui este întristarea mângâietoare și lacrimile pe care le varsă pentru Hristosul lui. Voluptatea și petrecerea lui sunt amintirea și cercetarea lui Hristos.

Preotul, care în chip nevăzut este hirotonit de sus de Dumnezeiescul Har și îi înalță Liturghia lui Dumnezeu, când își pune epitrahilul, pe care, binecuvântându-l, spunându-și rugăciunea și plecându-și capul, și-l pune pe grumaz, simte înainte de a-l pune sau chiar în momentul în care-l pune Harul lui Dumnezeu, care îl atinge lin în mijlocul frunții, ca o suflare dulce și blândă, care pare a nu fi simțită trupului, fiind nematerială, dar cugetului, inimii și sufletului le este simțită ca lucrând lucrarea cea duhovnicească în ele. Deoarece, de îndată ce a atins vârful capului acel Har al suflării Dumnezeiești și tainice, se revarsă în aceeași clipă în tot trupul preotului și în tot sufletul lui lucrarea aceea Dumnezeiască a epitrahilului, de aceea preotul devine atunci bucuros, plin de nădejde, vesel și cuprins de trezvie. Din acest punct simte singur cu cugetul lui și primește o înștiințare adevărată că este primit ca mijlocitor la Dumnezeu și lucrător sfințit al Dumnezeieștilor și preacuratelor Taine ale Domnului Iisus, la care mijlocește pentru păcatele lui și pentru păcatele oricărui suflet care crede în Hristos cu nemărginită evlavie și cu multe lacrimi.

Dar acest semn al Dumnezeieștii mângâieri nu se întâmplă mereu preotului, ci numai uneori, din timp în timp, când binevoiește Hristos să-l mângâie cu acest semn bun.

Deoarece, așa cum atunci când plouă nu fulgeră întotdeauna cerul, ci uneori fulgeră mult, alteori puțin, tot așa se întâmplă și preotului vrednic și slujitorului curat al Domnului. Preotul vrednic este totdeauna bine primit ca mijlocitor la Dumnezeu și este ascultat de Dumnezeu, dar Dumnezeu nu-i arată mereu Harul Său în chip vădit, încât să poată fi simțit de preot. Dar aceasta nu înseamnă că Dumnezeu nu-i dă totdeauna Harul Său preotului vrednic. Preotul care dorește să înțeleagă că Harul lui Dumnezeu este înlăuntrul lui trebuie să aibă trupul lui omorât de nevoința trupească și, de

asemenea, să aibă inima zdrobită și rănită de silirea la rugăciune și cugetul lui să-l aibă unit și nedespărțit de amintirea lui Dumnezeu.

Preotul vrednic, când sufletul lui dorește să slujească, slujește cu duhul lui, împreună cu îngerii în chip de negrăit și cu cuvânt de neexplicat. Deoarece de multe ori, mai ales atunci când se pregătește (cel totdeauna pregătit) cu mai multă pregătire, și cu o astfel de pregătire încât conștiința lui să nu-i poată reproșa nici un lucru, chiar și cel mai mic, atunci, spun, deodată și pe neașteptate, fără să-L roage pe Dumnezeu pentru aceasta, se deschide ochiul inimii lui, și vede ființa lui cu ochiul sufletului, când îmbrăcat cu tot veșmântul preoțesc, deși nu este încă îmbrăcat cu veșmântul material al preoției, când că se deschide deasupra acoperișul locuinței. Pe acolo vede cum se deschide cerul de sus și de acolo niște ființe îmbrăcate în alb și nemateriale îi aduc întregul veșmânt preoțesc pe un paner ceresc preacinstit. Îi aduc acel veșmânt ceresc și Dumnezeiesc pentru a-l îmbrăca cu el spre mângâierea lui duhovnicească și spre bucurie. Cum este acel veșmânt Dumnezeiesc al preoției numai cei care-l văd pot să înțeleagă cu sufletul, deoarece l-au văzut cu ochiul sufletului, dar să-l descrie în cuvinte nu pot nici aceștia, deoarece cele cerești și nemateriale sunt de necuprins cu cuvântul și mai presus de înțelegere.

Dar sufletul le vede cu claritate și le vede cu adevărat, neînșelându-se, și știe că le vede - deoarece vede și cum sunt - iar cugetul, după aceea, adică după vedere, gândește numai la felul cum i s-au descoperit acelea. Dar ca să le înțeleagă deplin nu este cu putință, deoarece nu poate să pătrundă mai în adâncul lor. De aceea spune: „Și la inima omului nu s-a suit”. Altă dată, iarăși, purtând preotul vrednic veșmântul lui preoțesc, îl vede în extaz ca veșmânt Dumnezeiesc și nematerial. I se arată veșmântul lui preoțesc ca fulgerul, i se arată ca veșmânt de lumină, de aceea se spune: „Iar hainele lui s-au făcut albe ca lumina”.

Când preotul vrednic poartă veșmântul preoțesc și tămâiază Sfânta Masă, înainte de a da binecuvântarea mare „Binecuvântată este Împărăția...”, simte uneori în inima lui Harul Sfântului Duh într-un fel de neînțeles. Harul Sfântului Duh care se odihnește peste inima lui la începutul Dumnezeieștii Liturghii stă în ea în chip simțit, lucrând lucrarea lui duhovnicească și Dumnezeiescă în chip de negrăit până la sfârșitul Dumnezeieștii Liturghii. Altă dată stă în chip simțit în inima lui acel Har al Duhului Sfânt toată ziua aceea, dacă acest adevărat slujitor al Domnului ia aminte cu multă grijă la îndatoririle lui duhovnicești. În acest fel simte că în ziua aceea are asupra sa Harul Sfântului Duh lucrând nematerial și nespus în inima lui. Ziua aceea este pentru el zi de bucurie și desfătare duhovnicească, zi de adevărată veselie, zi de mângâiere vie, zi de negrăită bucurie și plăcere.

Despre această zi în care omul lui Dumnezeu petrece împreună cu Harul lui Dumnezeu, mănâncă împreună cu el și doarme împreună, dulce, stă împreună cu el și-l însoțește, despre această zi, spun, zicea și prorocul: „Aceasta este ziua, pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim într-însa”.

Bucuria duhovnicească pe care o are slujitorul acela curat al lui Hristos, atunci când simte că îl mângâie Harul Sfântului Duh este mare și sfântă, este o bucurie nestricăcioasă, și această bucurie nu i-o poate lua nimeni și nimeni

nu-l poate lipsi de ea, nici om, nici demon, nici vreo altă făptură văzută sau nevăzută. Despre această bucurie vorbește Mântuitorul atunci când spune: „Bucuria voastră nimeni nu vă va lua”. Altă dată, iarăși, când preotul vrednic și curat face proskomidia, pe neașteptate îl cuprind lacrimile, împreună cu o minunată dulceață a inimii și a cugetului.

Așadar, preotul care dorește să slujească fără de osândă Dumnezeiasca Liturghie, trebuie să aibă o viețuire fără de osândă, adică să fie curat de orice gând trupesc sau duhovnicesc. Cugetul lui să fie luminat de nesfârșitele lacrimi. Mintea lui să fie curată, liberă și deasupra tuturor lucrurilor, pentru ca să poată, dacă este posibil, să se păstreze totdeauna între cele cerești. Inima lui să fie locaș și casă Duhului Sfânt. Gândurile lui să fie bune și folositoare, înțelesurile lui să fie duhovnicești. Cercetarea lui Dumnezeu să-și afle cuib pentru totdeauna în inima lui. Frica Domnului să aibă rădăcini în adâncurile ființei lui. Iubirea lui Dumnezeu să se sălășluiască în sufletul lui. Să urască cele rele, să alunge de la el lucrurile vicioase, să cerceteze cele bune și numai pe acestea să le înfăptuiască. Citirea cuvintelor sfinte să nu lipsească de la acesta. Poruncile lui Hristos să împăratească înlăuntrul lui. Precum mănâncă Preacuratul Trup al lui Hristos și bea Preacinstitul Sânge al lui Hristos cu gura lui, la fel să fie curat la înțelepciunea gurii și la înțelepciunea sufletului.

Să gândească bine al cărui slujitor este și pe cine slujește. Să se teamă de slujirea lui dar și să se bucure de ea. Să se cutremure cu trupul și să se bucure cu sufletul. Să aibă trupul supus voinței sufletului și sufletul supus voinței Domnului. Să trăiască nu el în sinele său, ci să trăiască Hristos în el. „Trăiesc, nu eu, ci în mine trăiește Hristos”, spune Dumnezeiescul Pavel. Să trăiască în Hristos și Hristos să trăiască în el. Să nevoiască trupul său cu diferite lupte, până când vor fi omorâte patimile lui rele, și să strălucească tainic raza curățeniei lui neștirbite precum fulgerul, precum strălucește înfățișarea și vederea îngerilor: „Și înfățișarea Lui era ca fulgerul iar îmbrăcămintea Lui albă ca zăpada”, spune Scriptura. Atât să mănânce preotul numai cât îi trebuie ca să trăiască. Să aibă așa un regim și o viețuire, curată și cu trezvie, încât să nu poată potrivnicul nostru să-l rănească cu propriul lui trup, adică cu plăcerea trupului, nici atunci când doarme. Deoarece preotul care și-a omorât trupul său și patimile sale este întotdeauna vrednic să slujească și totdeauna, slujind, simte și înțelege tainic puterea Dumnezeieștii Liturghii, înainte de toate, preotul trebuie să aibă o smerenie fără de margini în toate lucrurile sale și să se gândească la cele pe care le lucrează Harul lui Hristos în el, lucrarea lui Hristos, și nu strădania lui. De aceea spune: „Fără Mine nu puteți face nimic”.

De multe ori satana ispitește din pizmă pe preot în somn cu unele imaginații, pentru a-l împiedica în ziua aceea de la Dumnezeiasca Liturghie. Deoarece Liturghia preotului curat arde foarte mult lucrarea lui satana, de aceea nu-și găsește pace satana până nu-l ispitește pe preot. Preotul însă, pentru a birui cu desăvârșire această ispitire a lui satana, să postească în toată viața lui și niciodată să nu se dezlege pe sine la mâncare de dulce. Și nu numai acest lucru să-l facă pentru a-și curăți trupul său de necurătenia trupească pe care o are în el, ci mai mult, să aibă o neîncetată cercetare a rugăciunii minții și a inimii în cugetul și în inima lui. Și precum orologiul bate neîncetat, pentru a ajunge la ora lui în timpul potrivit și să fie pe plac

oamenilor, tot așa să bată neîncetat și rugăciunea în inima preotului, pentru a plăcea lui Hristos.

Postul preotului, atunci când este fără rugăciunea inimii, nu are atâta valoare ca atunci când este împreună cu rugăciunea. Deoarece, când postul este însoțit și împletit cu rugăciunea, alungă de la acesta demonii care îl ispitesc în somn, adică îl eliberează de patimi și-l face nepătitor.

Acest lucru este acela despre care vorbește Domnul: „Acest neam de demoni nu iese decât cu rugăciune și cu post”. Deoarece, spune-mi, care dintre oameni nu are acest „neam” de patimi? Și care dintre ei, postind totdeauna și rugându-se neîncetat, nu se eliberează de acest „neam” de patimi? Acest lucru este evident din viețile Cuvioșilor Părinți, care, îndeletnicindu-se cu postul și cu rugăciunea și eliberându-se de patimi, au bineplăcut lui Dumnezeu. Deoarece postul usucă patimile iar rugăciunea îi arde pe demoni, care aprind patimile și le întărește.

Cugetul preotului trebuie să fie totdeauna luminat, preocupat, în trezvie. Gura lui să nu vorbească înaintea cugetului. Ochii lui să fie simpli și fără vicleșug. Picioarele lui să fie adevărate și fără să stârnească sminteala, adică preotul să aibă mersul respectuos și smerit. Măinile lui să fie curate și să nu atingă din vicleană curiozitate vreun mădular sau parte și să nu pipăie cu plăcere vreun alt lucru. Când gândul îi spune să facă vreun astfel de lucru, să-și aducă aminte și să se gândească pe cine ia în mâini la Dumnezeiasca Liturghie, și pe cine privesc ochii lui față către față și în fața cui stă. Deoarece, de îndată ce se va gândi la toate acestea și la încă mai multe decât acestea, se va risipi fără întârziere gândul acela viclean din inima lui, sau, mai bine spus, va dispărea fără întârziere satana care seamănă în inimă astfel de gânduri.

Precum oile fără păstori și fără câini sunt mâncate de lupi și de celelalte fiare sălbatice, tot așa și oile înțeleghătoare, cuvântătoare ale lui Hristos, adică creștinii, fără preoție și fără rugăciunile prietenilor Domnului devin mâncare și vânat pentru demoni.

Într-adevăr, binecuvântată turmă a lui Hristos! Mare ajutor este preoția pentru întreg neamul creștinilor. Deoarece atunci când preotul vrednic și curat al lui Iisus Hristos și al Dumnezeului Celui înalt, vărsând lacrimi, își pleacă în chip vădit și tainic genunchii trupului și sufletului și se roagă Creatorului și Milostivului Hristos pentru turma cea aleasă a lui Hristos, pentru care Hristos însuși și-a vărsat Preasfântul Său Sânge pe Cruce, când, spun, se face lucrul acesta, este cu neputință să nu fie auzită de Hristos însuși rugăciunea lui smerită și rugăminta lui, făcută cu trezvie, pe care o face pentru turma lui Hristos. Precum este cu neputință să nu fie auzită de un împărat pământesc rugăminta și mijlocirea binevoitoare a unui mare conducător de oști și prieten al împăratului, atunci când acesta mijlocește pentru vreo cetate vrednică de incendiat și de distrugere și, câștigând simpatia lui pentru aceasta, împăratul să cruțe cetatea. Așadar, când Domnul nostru Iisus Hristos este rugat fierbinte de către slujitorul Lui cel curat și vrednic, care varsă înaintea Sfintei Mese lacrimile sale ca un untdelemn preacurat, cum este cu putință să nu-l audă și să nu-i îplinească cererea lui folositoare de suflet și mântuitoare? „Căci voia celor ce se tem de El o va face, și rugăciunile acestora le va asculta Domnul”, spune Scriptura.

Preoții și slujitorii Domnului, curați și vrednici, când vor bate cu rugăciunile lor pline de trezvie la poarta cerească a Ierusalimului celui de sus, Îngerii cerești vor alerga îndată și, deschizând poarta vieții, îi vor băga înlăuntru împreună cu însoțitorii lor, deoarece îi cunosc după harul preoției că sunt robii și slujitorii aceluiși Stăpân și slujitorii aceleiași singure Taine.

Înfățișarea îngerilor strălucește ca fulgerul, la fel și înfățișarea preoților vrednici strălucește tainic ca lumina. Flacăra de foc sunt Îngerii, ca flacăra de foc sunt sufletește și slujitorii vrednici ai Domnului, precum este scris: „Cel ce face pe Îngerii Săi duhuri și pe slujitorii Săi pară de foc”. Ceea ce au acei Îngeri, au în omul lor lăuntric și nevăzut și slujitorii vrednici ai Domnului. La tronul Dumnezeirii sunt Îngeri, lucrare Dumnezeiască împlinesc și aceștia. Sunt mai prejos decât Îngerii Dumnezeiești numai cu aceea că poartă trup pământesc, pe care, peste puțin, îl leapădă la cele străine (vorbim de trupul sensibil, pe care îl va părăsi în cele din care a fost alcătuit). Îngerii, păzitorii fiecăruia dintre creștini, se roagă lui Dumnezeu pentru sufletul care a fost dat fiecăruia dintre ei să-l păzească. Și preoții vrednici se roagă nu numai pentru un suflet, ci pentru sufletele tuturor creștinilor.

Preoția trebuie (așa cum am spus mai înainte) să meargă împreună cu postul și cu rugăciunea minții și a inimii. Deoarece, atunci când preotul postește de toate și se roagă neîncetat cu mintea din adâncul ființei lui, atunci, slujind, simte Harul lui Dumnezeu, în realitate, înlăuntru lui. Spunem că simte atunci unele semne duhovnicești ale Împărăției Cerești înlăuntru său. Deoarece ori de câte ori își deschide în inimă ochiul minții, cu care vede ca în oglindă (numai într-o clipeală) tainele lui Dumnezeu, simte ca și când este sus în cer. Atunci, tainele lui Dumnezeu, care sunt acoperite, nevăzute și ascunse ochiului inimii al celorlalți oameni, pentru ochiul inimii acestuia nu mai sunt ascunse, nevăzute și acoperite, ci sunt cunoscute și vădite. De aceea, în continuare mintea este răpită de acolo în cer și se lipește de cele descoperite ei cu toată puterea omului lăuntric.

Aceasta este starea aceea pe care o numesc „trezvia minții”. Deoarece, după aceasta, cugetul nu încetează să vadă și să se roage la ceea ce a văzut înlăuntru ochiul inimii. Nici inima nu încetează a dori și a fi însetată de Cel care i-a arătat ca în oglindă tainele cele ascunse ochilor trupești. Pe Care (adică pe Dumnezeu), neputându-L afla cu adevărat acest slujitor al Domnului, văzător al tainelor Dumnezeiești, începe să suspine din adâncul lui cu mare tristețe a inimii, deoarece nu-L află pe Dumnezeu Cel iubit inimii lui, care este pentru el iubirea fără de margini, de miezul dulce al căreia este rănită inima sa și încurcat cugetul său. De aceea strigă cu putere, la Dumnezeu din adâncul ființei lui, suspină din inimă, strigă și cheamă cu putere, cu lacrimi amare și dulci, să-l mute cât mai repede cu putință de la cele triste ale vieții de aici la cele preaîmbucurătoare ale fericirii viitoare.

Altă dată, iarăși, acest preot curat, la Chinonic, citind din inimă, cu evlavie și cu claritate rugăciunile Sfintei Împărtășanii, adică: „Cred, Doamne, și mărturisesc că Tu ești cu adevărat Hristos, Fiul lui Dumnezeu Cel viu...” și cealaltă, privește cu ochii trupului său Sfântul Agneț și Cinstitul Sânge al Domnului, iar cu ochii minții privește ca viu pe Domnul slavei, Cel ce Se odihnește în aceste înfricoșătoare Taine, în fața Căruia stă în clipa aceea, cu nemărginită evlavie și teamă, gândindu-se în același timp la iubirea negrăită

a Acestuia, pentru om, pentru care întrupându-Se Cel fără de trup a dat această Preasfântă Taină pentru a-l sfinți cu aceasta și pentru a-l face una cu El, adică pentru a-l îndumnezei pe om prin împărtășirea Preacuratelor Sale Taine. („Trupul lui Dumnezeu, și mă îndumnezeiește și mă hrănește, îndumnezeiește duhul - adică sufletul - iar cugetul îl hrănește în chip străin”).

Acestea și altele asemănătoare acestora gândind cu oarecare vioiciune și cercetându-le cu multă evlavie, atât de multă evlavie îl cuprinde, încât nu poate atunci limba să o spună cu cuvinte. În aceeași timp, atâtea lacrimi varsă din cei doi ochi ai săi, încât ștergându-le cu mâna, acestea cad pe Sfânta Masă udând Sfântul Antimis, Sfântul Disc, Sfântul Potir, Acoperămintele, Steluța, Icoanele de pe Sfânta Masă, și aproape toate acoperămintele Sfintei Mese.

Când se întâmplă acestea adevăratului prieten al lui Hristos și vrednicului Său slujitor, atunci, lăsând acest preot citirea rugăciunilor, sau, mai bine spus, pierzând fără să vrea șirul rugăciunilor din pricina șuvoiului de lacrimi, spune cuvintele următoare tainic în inima sa cu multă evlavie pentru Hristos:

„Să se facă, o dulcele meu Iisus, aceste smerite lacrimi ale mele în fața Ta ca mirul femeilor mironosițe, pe care acestea l-au vărsat cu lacrimi pe mormântul Tău. Să se facă, Iisuse al meu, aceste lacrimi ale mele părăsite precum mirul de mare preț cu care Te-a uns sora lui Lazăr, Maria, care Ți-a șters sfintele Tale picioare cu părul capului ei, mișcată de o dragoste duhovnicească, care s-a aprins ca flacăra înlăuntrul ei, văzându-Te pe Tine în fața ei, pe Tine, iubire fără de margini și curată. Doamne al meu, aceste lacrimi, pe care Ți ie ofer din inimă în această clipă să se facă primite înaintea Ta precum banul văduvei, pe care ai fericit-o pentru gestul ei generos, spunând că și-a dat toată viața ei pentru a cumpăra Împărăția Ta. Să se facă, Doamne, aceste sărăcicioase lacrimi, care curg fără încetare acum în fața Ta, o baie pentru spălarea tuturor păcatelor mele. Să se facă, Doamne, aceste sărăcicioase lacrimi ale mele, care se varsă fierbinți din inimă, bineprimite înaintea Ta ca o tămâie bine mirositoare, precum spune proorocul. Să se facă, Doamne, aceste preafierbinți lacrimi ale mele, pe care le vârs în clipa aceasta eu, smeritul rugător al milostivirii Tale, arvună duhovnicească a împărăției veșnice.

Da, dulcele meu Iisus! Îndurărilor Tale celor bogate încredințez smeritul și preasăracul meu suflet să-l primești întru bucuria Ta. Mare plângere am către Tine, dulcele meu Iisus, că nu mă iei cât mai repede acolo unde ești Tu, dorul inimii mele și al doririi mele.

Tu știi prea bine, Doamne, că Te doresc din tot sufletul, Te iubesc din toată inima cu dragoste curată și nefățarnică. Această iubire pentru Tine s-a făcut în mine ca o flacăra de nesuportat, de care fără încetare arde inima mea, dar niciodată nu este mistuită.

Iarăși, Doamne al meu, către Tine îndrept ochiul minții, primind de la Tine toată mângâierea duhovnicească. Niciodată! Niciodată, Dulcele meu Iisus, Stăpânul meu și Dumnezeuul meu, nu vreau să încetez a mă ruga iubirii Tale bătând la poarta milostivirii Tale cu suspinele grele ale inimii mele, până când Te vei îngreua de mine și mă vei lua un ceas mai devreme acolo unde ești Tu, lumina mea preadulce. Vai mie Doamne, vai mie! De câte ori vai mie! Că s-a îndepărtat de Tine locuința mea. Dar mă rog Ție, liberează-mă,

Doamne, în acest ceas de legăturile vieții acesteia spre fericirea aceea a Dumnezeieștii Tale Împărății și nu întârzia de la acestea pe cel care a iubit bunătatea Ta. Pe cel pe care l-a ars iubirea Ta, Doamne, nu-l vei răcori cu mângâierea Ta? Îl vei răcori, Doamne, și-l vei ușura, dacă-l iei pe acesta la Tine, acolo unde ești Tu, mângâierea mea.

Către voi acum, Îngeri cerești, împreună slujitori cu mine, întorc cuvântul meu și vă întreb nu cu glas mare, ci cu vărsare de lacrimi și cu inimă zdrobită, să-mi spuneți: unde este iubirea mea cea mare? Unde este, spun, Dumnezeuul inimii mele? Până când mă va părăsi și mă va arde iubirea Lui? Vă mărturisesc acum, Îngeri Dumnezeiești, durerea inimii mele zdrobite, că am hotărât în ceasul acesta să nu dau somn ochilor mei și genelor mele și nici odihnă tâmpelor mele până când nu-L voi întâlni pe Dumnezeuul meu și Dumnezeuul vostru, pe care atât L-a dorit sufletul meu.

Spune-ți, vă rog, Îngeri cerești, spuneți-mi. Unde să fie oare dulcele meu Iisus, pe care L-am dorit din adâncul inimii mele din ceasul în care, în chip nespus, am gustat din bunătatea Lui? Până când se ascunde de mine și nu-i este milă de mine milostivirii Sale? El, pentru această iubire, plecând cerurile, S-a pogorât pe pământ întrupându-Se din Pururea Fecioara și Dumnezeiasca Mireasă Maria, iar acum ce se întâmplă de nu mi se arată?

Unde ești, Iisuse al meu, Iisuse al meu preadulce? Unde ești? Ajunge că nu Te văd pe Tine, care totdeauna mă vezi. Să se dezlege, Doamne al meu, Doamne, acoperământul sufletului meu, pentru ca să Te vadă sufletul meu nu ca în oglindă, în vedenie, în contemplare și în extaz, ci vădit, față către față, și căzând în sfintele și dumnezeieștile Tale brațe să nu mă satur niciodată sărutându-Te dulce pe Tine, preadulcele meu Iisus și Dumnezeuul meu. Deoarece, numai atunci m-i se va astâmpăra setea nestinsă a iubirii Tale.

Nu-mi dai nici un fel de răspuns, dulcele meu Iisus? Te întreb: de ce ai venit pe pământ? Ce ai căutat în această lume mult îndurerată? Nu-mi spui, Doamne, Tu, adevărata înțelepciune a Tatălui, ce vrea să însemne spusa aceea a cântării de la înălțare, care zice: „Pe umeri, Hristoase, ai ridicat firea cea răătăcită, ducându-o la Dumnezeu și Tatăl”? Ridică-mă, deci, și pe mine, Doamne, din viața aceasta și du-mă de îndată înaintea Dumnezeuului meu și a împărăției Tale Dumnezeiești, ca proprietate a Ta, pe care ai răscumpărat-o cu cinstitul Tău Sânge. Deoarece, Doamne, rob al Tău sunt eu, deși nevrednic, dar totuși rob al Tău și fiu al roabei Tale și al moștenirii Tale. Unul din turma Ta sunt și eu, Doamne, pentru care ai pățimit atât de mult, Tu, dulcele meu Iisus, Stăpânul meu. Și pe mine m-ai izbăvit din robia veșnică a morții celei amare, viața veșnică dăruindu-mi pentru milele Tale cele bogate.

Atâta timp, Doamne, cât nu mă iei cu Tine pentru a mă sătura de Tine, precum doresc, strâmtorare mare are sufletul meu pentru despărțirea de Tine. De ce, Doamne, Tu, Cel care cercetezi măruntaiele mele și cunoști dorul meu și iubirea inimii mele, pe care le am pentru Tine, de ce mă ții departe de Împărăția Ta? Vie, Doamne, vie Împărăția Ta, acum și pentru mine. Pentru că am ars, am ars în întregime înlăuntrul meu din iubire pentru Tine și din dorul doririi Tale. Ce înseamnă aceasta, Doamne, ca unui om înfometat să-i arate cineva o pâine caldă și bine mirositoare și să nu-i dea să mănânce din ea? Îl satură cumva cu acest gest pe care îl facă? Cum să mă satur de Tine,

Dumnezeu meu, Dumnezeul meu, numai arătând puțin sufletului meu Harul Tău și iarăși ascunzându-l? Ca aceasta nu este pentru mine, Doamne, mai mare arșiță și mai mare flacăra? Am cunoscut, Doamne, am cunoscut și am înțeles prea bine că Tu ești sufletului meu saturarea fără de saț a tuturor bunătăților duhovnicești, de la cea mai mică și puțină arătare a Harului Tău cel sfânt, pe care din când în când mi-l arăți și mie, smeritului Tău rob, atunci când binevoiești.

Dar, acum, Doamne, după ce am cunoscut cum ești, de ce mă lipsești și nu-mi dai pentru totdeauna, veșnic, pururea ceea ce am cunoscut, mutându-mă acolo unde ești Tu, Dumnezeul inimii mele, saturarea fără de saț a tuturor bunătăților duhovnicești și negrăite?

Ce înseamnă aceasta, Doamne, ca un împărat pământesc să dezlege de lanțurile închisorii un condamnat și să-l plimbe prin cămările tezaurului împărătesc și, după ce-i arată toate bunătățile împărătești, să-i făgăduiască tot atâtea alte lucruri mari și prețioase și după aceea să-l ducă iarăși la închisoarea, în care nu se mai bucură de nici o mângâiere?

Ce mângâiere să aibă sufletul meu, dulcele meu Iisus, care ești nectarul preadulce al sufletului meu, când Tu, Domnul meu și Dumnezeul meu, arătând numai acestui suflet al meu Harul minunat și dulceața Dumnezeiască a Împărăției Tale (ca și când cu aceasta m-ai dezlegat de legăturile smeritului meu trup pentru a mă plimba prin Împărăția Ta, cea măreață și negrăită), și după aceea, ascunzând iarăși Harul Tău de smeritul meu suflet, ca și când l-ai dus iarăși în închisoarea jalnicului meu trup?

La voia Ta, Doamne, sunt toate. Tot ceea ce vrei se împlinește de îndată. Căci, Doamne, ce lucru ai dorit să se, împlinească și nu s-a împlinit așa cum ai spus și așa cum ai binevoit? Tu, Doamne, ai spus să se facă cerul și s-a făcut. Ai spus să se facă pământul și s-a făcut. Tot ceea ce ai spus să se facă, Doamne, cuvântul Tău lucru s-a făcut de îndată. Numai ce-ai spus și lucrul s-a și făcut. Acum, Doamne, ce lucru așa mare este pentru Tine să spui un cuvânt dulce și pentru mine și să se împlinească? Da, Doamne, se face! Se face, deoarece tot ceea ce ai spus s-a făcut. „Dumnezeul nostru, în cer și pe pământ, toate câte a voit a făcut”. Doamne, ceea ce am dorit din inima mea, eu, rugătorul Tău fierbinte, să-mi dea bunătatea Ta cât mai repede! Amin. Așa să fie.

Dar, o, fericite preot și slujitor al Domnului! Când te închini Celui pe care văzându-L proorocul Isaia stând pe tronul slavei și slăvit de mulțimi nenumărate de Sfinți Îngeri, s-a cutremurat de frică; când vorbești cu îndrăzneală cu Cel la a cărui strălucire de negrăit Serafimii nu îndrăznesc să privească, acoperindu-și fețele lor cu două aripi iar cu două albe acoperindu-și picioarele lor, pentru ca să nu fie arse de focul Dumnezeirii, și cu celelalte două aripi zburând cu multă evlavie în jurul tronului Dumnezeirii, cântând, strigând, glas înălțând și grăind: „Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot, plin e cerul și pământul de slava Lui”; când prinzi în mâinile tale și pipăi ceea ce este de necuprins și nepipăibil și, ținând în mâini ceea ce este cu neputință a fi ținut, cu multă evlavie spui: „Sfintele sfinților!”, și verși din amândoi ochi șuvoi de lacrimi, încât fața ta se udă de la acestea și barba ta de asemenea; când, spun, vărsând lacrimi, ții în mâini pe Cel care te ține pe tine și zidirea întreagă și când vezi pe Cel care privește peste tot pământul și-l

face de se cutremură, atunci, te rog, pentru iubirea pe care o ai pentru Cel care Se împarte de către tine și nu Se desparte, să-ți amintești și de mine, sărmanul și deznădăjduitul, pentru Acela care totdeauna se mănâncă și niciodată nu se sfârșește.

Pe Acesta, te rog, roagă-L și pentru mine, care nu am asupra mea nici o urmă de bunătate, să mă privească cu ochi milostivi și preadulci la a doua venire a Sa, când va judeca lumea toată. Deoarece eu, smeritul rugător al sfințeniei tale, cred că totdeauna este ascultată cererea rugăciunii tale la Dumnezeu, dar mai mult este ascultată la Hristosul tău în ceasul acela, în care, săvârșind Dumnezeiasca Liturghie, verși în fața măreției Sale Dumnezeiești mulțime de lacrimi cu iubire curată pentru lumea întregă. Mai potrivit și mai bun timp decât clipa aceea nu există pentru a fi ascultat. Deoarece în ceasul acela Sfântul Agneț, adică Preacuratul Trup al lui Hristos, este încă în gura ta; ochii tăi varsă ca un șuvoi lacrimi fierbinți; mâinile tale șterg cu buretele Sfântul Disc; limba ta și cugetul tău se roagă și spun: „Spală, Iubitorule de oameni, păcatele, fărădelegile și greșelile robilor Tăi care s-au pomenit aici” (cutare și cutare). De aceea, așadar, te rog, slujitorule al Celui Preaînalt, să pomenesti atunci și pentru mine un cuvânt Hristosului tău și să verși și pentru mine o lacrimă, pentru sufletul meu deznădăjduit, pentru că altă putere au lacrimile tale curate, pe care le verși în ceasul acela pe Sfânta Masă, și altă putere au lacrimile mele, cele sărace și lipsite de curaj. Deoarece lacrimile pe care le varsă păcătosul pentru păcatele sale sunt ca lacrimile desfrânatei, ale vameșului sau ale celorlalți păcătoși, care s-au salvat cu mare silire prin acestea. În timp ce lacrimile pe care le varsă preotul drept și vrednic și nepătat la Dumnezeiasca Liturghie din iubire pentru Hristos sunt mult mai cinstite și mult mai bineprimite de Hristos însuși, ca și când ar fi lacrimile Preaslăvitei Stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarei și Pururea Fecioarei Maria, pe care le-a vărsat la răstignirea lui Hristos.

„Dar Tu, Doamne Iisuse Hristoase, dorul, iubirea, dulcețaa și îndulcirea nespusă a tuturor celor care Te iubesc din tot sufletul lor, înduplecat de lacrimile acestora, curățește-ne și pe noi de toată fărădelegea și de tot păcatul și mai albă decât zăpada albește sufletul nostru murdar. Amin.”

Preotul curat și slujitorul vrednic al Domnului, uneori, când poartă veșmintele preoțești și slujește, se vede pe sine, în extaz fiind, ca o flacăra de foc. Simțind acest extaz, inima lui este cuprinsă de îndată de trezvie, și, astfel, până la sfârșitul Dumnezeieștii Liturghii, se adâncește în această trezvie, precum a spus cândva un preot, întrebat fiind după Dumnezeiasca Liturghie de ce a fost cuprins de atâta evlavie la Vohodul mare, în timpul Heruvicului, întorcându-se cu Sfintele în Altar: „Când mi-am făcut semnul Crucii, am ridicat Sfântul Disc la frunte, ținându-l cu mâna stângă și am spus: „S-a suit Dumnezeu în glas de cântare, Domnul în glas de trâmbiță”, atunci mi-a atins inima ceva care a făcut-o să tresalte înlăuntrul ei cu o nespusă bucurie duhovnicească. Făcându-mi apoi iarăși semnul Crucii cu mâna dreaptă, am luat și Sfântul Potir în dreapta mea și, sărutându-l, am zis: „Puternic; Sfinte Dumnezeule”, când am spus „Dumnezeule”, iarăși a tresăltat dănțuind în chip de negrait inima mea de bucurie, de aceea a fost și cuprinsă de trezvie duhovnicească, întorcându-mă să ies pentru a face Vohodul cu Sfintele Daruri, am privit înaintea mea cu frică dar și cu bucurie.

Și, în timp ce eram cuprins de atenție nemărginită înlăuntrul meu, privind astfel în fața mea, iată, mă văd pe mine însumi numai foc; adică mi s-a părut că sunt de la picioare până la cap numai de foc, mult înroșit, precum se văd în timpul nopții cărbunii aprinși. Tot atunci m-am văzut pe mine iarăși ca o flacără de foc, adică nu numai că eram în întregime precum cărbunii aprinși sau numai ca o flacără, ci eram în același timp și foc curat, precum cărbunii aprinși și flacără de foc arzând. Adică eram și flacără de foc, pe care o vedeam ieșind din mine și înălțându-se drept în sus, deasupra capului meu ca la un cot, în mijlocul căreia vedeam că țin Sfântul Disc. Văzând aceasta, mă minunam; nu știam că lucrul acela este un extaz, ci mi se părea că este o realitate văzută, de aceea mă aflam cuprins de mirare multă și mă minunam.

Și cum vedeam eu aceasta, iată, mi-am venit în fire și, iarăși, mă gândeam ce să fi fost aceasta ce tocmai văzusem. În timp ce mă gândeam, am înțeles că aceasta este ceea ce spune Sfântul Prooroc: „Cel care face pe Îngerii Săi duhuri și pe slujitorii Săi pară de foc”, adică atunci am înțeles, din vedenia pe care am avut-o, că slujitorii Domnului, adică preoții vrednici, sunt în chip tainic, în sufletul lor, ca o flacără de foc.

Și, în timp ce mă gândeam la aceasta, mi-a venit deodată atâta evlavie, încât au fost orbiți ochii mei de lacrimi și nu vedeam să mai merg de aceea, în timp ce ieșeam afară din Sfântul Altar, am început să spun: „Pe noi pe toți să ne pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa”. Dar nu puteam să spun aceste cuvinte de multa evlavie de care eram cuprins, care ca un izvor izvora din inima mea fără oprire.

Silindu-mă, am reușit să spun aceste cuvinte cu multă evlavie. Iar când am început să spun: „Preoția noastră să o pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa”, nu am putut să spun de prea multa evlavie care în chip minunat izvora din inima mea. M-am silit iarăși foarte mult, pentru a reuși să spun aceasta cu glas tare, și nu puteam deloc să o spun. De aceea am intrat în Sfântul Altar neputând să spun nimic cu gura, dar strigând și grăind cu lacrimi cu duhul meu către Hristosul meu: „Pomenește-mă, Doamne, întru împărăția Ta”. Lucru care să se întâmple cu fiecare dintre noi, cu Harul și cu îndurările și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, căruia se cuvine slava și puterea totdeauna. Amin.

Cuvântul al nouăsprezecelea

La cuvântul „Pentru aceasta te-a uns Dumnezeu cu untdelemnul bucuriei mai mult decât pe cei de aproape ai tăi”. Încă și despre cine sunt cei de aproape ai lui Hristos, unși cu untdelemnul bucuriei și din ce semne duhovnicești înțelege cineva cu cugetul său că este uns cu untdelemnul bucuriei.

Binecuvântează, părinte!

Deoarece spune proorocul: „Tu, Hristoase, ai iubit dreptatea, care se vede în desăvârșita iubire a aproapelui, și deoarece ai urât fărădelegea, care se vede în chipul și asemănarea lui Dumnezeu, păzind curățenie desăvârșită, pentru aceea Te-a uns Dumnezeu, Dumnezeul Tău, cu untdelemnul bucuriei mai mult decât pe cei de aproape ai Tăi, adică mai mult decât pe Sfinții Tăi și pe credincioșii Tăi.”

Să vedem acum, aici, cum unge Dumnezeu și Tatăl cu untdelemnul

bucuriei și ce lucru este acest untdelemn al bucuriei despre care se vorbește și pe cine unge mai mult, pe cine mai puțin și pentru ce îi unge.

Cerescul Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, când a trimis în lume pe Unul Născut și neprețuitul Său Fiu, L-a uns cu untdelemnul bucuriei mai mult decât pe toți Sfinții, care sunt unși și ei de Dumnezeu cu untdelemnul bucuriei, pentru curățenia lor și pentru dreptatea lor. Faptul că L-a uns Dumnezeu Tatăl pe Hristos cu untdelemnul bucuriei mai mult decât pe toți Sfinții vrea să spună și să arate iubirea nemărginită pe care a avut-o și pe care o are Tatăl pentru Hristos, pentru de-oființimea lor și pentru nemărginita ascultare pe care a făcut-o Hristos față de Tatăl Său. De aceea L-a uns Tatăl cu untdelemnul bucuriei mai mult decât pe toți cei de aproape ai Săi. Deoarece pe cel pe care-l iubește mai mult pe acela îl unge mai mult și-l dăruiește mai mult.

Deoarece Domnul nostru Iisus Hristos, când a fost cu trupul pe pământ, Și-a arătat fața Sa atât de frumoasă și de dulce celor care Îl priveau cu inima nevicleană, încât celor care gustau o singură dată în sufletul lor acea dulceață a cuvintelor lui Hristos, pe care le vorbea preasfânta Lui gură și erau atrași de Hristos, de fața Lui plină de frumusețe, era cu neputință să li se șteargă din cuget și din inimă Harul acela. Atât de nespus și de Dumnezeiesc era Harul acela ce se revărsa din Hristos („S-a revărsat, harul în buzele tale”), atât de mult, spun, era Harul lui Hristos ce se revărsa, încât se transmitea cu multă bogăție de la Acesta spre cei care îl ascultau și îi urmau cu multă sinceritate și cu tot sufletul.

De aceea se spune: „Mai mult decât cei de aproape ai Tăi”. Și iarăși spun că cei de aproape și cei ce cred în Hristos sunt unși de Dumnezeul Cel ceresc, fiecare după dorul pe care îl arată după Hristos. În multe locuri din Sfânta Scriptură și în multe vieți ale sfinților auzim vorbindu-se despre Har, pe care sfinții îl dobândeau fiind încă în viață.

Care este acest har, sau mai bine spus, care este harul pe care îl numește „untdelemnul bucuriei”, pe care l-au avut și îl au în sufletul lor cei ce se împărtășesc de Hristos, adică cei ce L-au urmat și cei ce-L urmează? Ascultă, o, cititorule! Și din cuvântul însuși se desprinde înțelesul, deoarece spune „untdelemnul bucuriei” ca și când ar spune „bucurie duhovnicească”, care provoacă desfătare de negrăit și bucurie Dumnezeiască celor care se învrednicesc de ea.

Când creștinul păzește cu strășnicie toate poruncile lui Hristos, atunci creștinul acela devine iubit de către Dumnezeul ceresc Cel Atotputernic și de către Domnul nostru Iisus Hristos, și din acest motiv Hristos Se arată acestuia, după cum spune: „Cel ce are poruncile Mele și le păzește pe ele, va fi iubit de Tatăl Meu și Eu îl voi iubi pe el și Mă voi arăta lui”. Hristos așadar, precum credem și suntem foarte bine înștiințați, este dulceața și îndulcirea de negrăit a sufletelor noastre.

Așadar, când Se va arăta Hristos pe Sine nouă, atunci ne împărtășește și ne face să gustăm din dulceața aceasta a Lui de negrăit și din îndulcirea Lui Dumnezeiască. Acest lucru se întâmplă în felul următor:

Precum atunci când apropii de simțul mirosului tău mirul binemirositor și curat, guști și tu din mireasma lui și te înveselești de această mireasmă, la fel, arătându-Se pe Sine Hristos nouă (acest lucru cititorul să-l înțeleagă în

chip simțit și tainic, asupra trupului și a sufletului), ne împărtășim și noi de Harul Lui și de bucuria Lui. Și iarăși, cei care au fost miruiți și au gustat, s-au împărtășit și au participat la Harul lui Hristos, cei care au fost unși cu untdelemnul bucuriei de către Hristos, aceia ne împărtășesc și nouă și ne transmit parte din acel Har duhovnicesc nesecat pe care l-au primit de la Hristos, precum atunci când atingi mâna ta sau altceva de mirul preacurat, miroase după aceea și răspândește și aceasta mireasmă precum mirul, producând plăcere celor care o miros.

Altă mireasmă însă dă mirosului nostru mirul însuși (adică alt Har dă sufletelor noastre Hristos însuși) și altă mireasmă dă mirosului nostru acel lucru pe care l-am afundat și l-am atins de mir. Adică, alt har dau sufletului nostru Sfinții lui Hristos, care au primit Har de la Hristos și au fost unși în omul lor lăuntric cu untdelemnul bucuriei. Acest lucru (adică faptul că Sfinții care primesc Har de la Hristos împărtășesc în chip minunat și ei har celor care îi cinstesc cu multă evlavie) este semn al sfințeniei acelor care au mers pe calea cea dreaptă a Domnului, semn al buneii miresme și al Harului duhovnicesc cu care îi slăvește Hristos între oameni. Deoarece, văzând cineva sfintele moaște și trupurile acelea răspândind o astfel de bună mireasmă, fără să fi fost unse cu nici un fel de mir, și dând sufletului atâta Har și bucurie, încât se minunează, ce altceva se arată și se înseamnă prin aceasta decât apropierea și comuniunea pe care o au aceștia cu Hristos, Stăpânul negrăitei miresme și a Harului nesecat?

Ai văzut, acum, că cei ale căror sfinte moaște răspândesc mireasmă sunt aproape de Hristos, sunt prieteni cu Hristos, părtași la bucuria și la desfătarea duhovnicească a lui Hristos? Privește acum și cum lucrează Harul lui Hristos în sfinți, chiar atunci când sunt în viață.

Domnul nostru Iisus Hristos este Judecătorul cel preadrept, deoarece răsplătește fiecăruia după virtuțile pe care le are. Răsplătește atât de drept și de corect, încât nu poate greși nici cât un fir de păr. Acest lucru este încredințat de ceea ce a spus Hristos mamei lui Ioan și Iacob, fiii lui Zevedei, care a cerut de la Hristos ca fiii ei să stea unul de-a dreapta și unul de-a stânga Lui. Hristos i-a spus: „Aceasta nu-Mi este Mie a da, ci este pentru cei pentru care a fost pregătit”. Iar înțelesul este acesta: „Cea ce ceri, o, femeie, să-ți împlinesc, nu este sortit să se îplinească. Deoarece Eu, fiind judecător drept, voiesc a așeza de-a dreapta Mea pe Preacurata Mea Maică, și de-a stânga pe Ioan Botezătorul. Deoarece aceștia depășesc cu mult pe fiii tăi în virtute și în sfințenie. Și Ioan, fiul tău, este curat și feciorelnic, și de aceea îl iubesc mai mult decât pe toți ceilalți ucenici ai Mei, dar decât acesta este mult mai curată și mai sfântă Maica Mea. De aceea, pe aceasta, pe Preacurata Mea Mamă, doresc să o așez de-a dreapta Mea, ca Maică a Mea și împărăteasă. Despre aceasta spune și Scriptura: „A stat Împărăteasa de-a dreapta Ta, în haină aurită îmbrăcată și preainfrumusețată”. Și iarăși, Iacob este bun și virtuos și plăcută îmi este petrecerea lui. Dar decât acesta este altcineva mai virtuos și mai bun, față de care nimeni nu este mai mare din cei născuți din femeie. Acesta este Ioan, Botezătorul Meu, pe care îl voi așeza de-a stânga Mea întru Împărăția Mea.”

Pentru că Dumnezeu judecă lucrurile cu multă dreptate, de aceea pune mai aproape de Sine pe cel care este mai virtuos între cei virtuoși. Iar celui pe

care îl așează mai aproape de Sine, acelaia îi dă și Harul Său mai mult și mai îmbelșugat decât celorlalți. Astfel îl unge cu untdelemnul bucuriei mai mult decât pe ceilalți, pentru a-l înștiința mai mult și mai bine prin aceasta că numele lui a fost scris în Cartea Vieții și că va fi împreună cu Dumnezeu după viața aceasta. De aceea spune: „Nu vă bucurați pentru că duhurile vi se supun, ci bucurați-vă mai curând pentru că numele voastre au fost înscrise în ceruri”. Spune „în ceruri”, și nu „în cer”, pentru a arăta diferitele trepte ale slavei pe care o va primi fiecare după virtuțile sale. Același lucru vrea să-l spună și prin: „Mai mult decât cei de aproape ai tăi”, ca și când ar spune cineva mai simplu astfel: „Pe unul îl unge Dumnezeu în această viață cu untdelemnul bucuriei mult, pe altul puțin, pe fiecare după nevoințele sale, după virtuțile sale și după smerenia sa. Și prin aceasta înștiințează pe fiecare să înțeleagă în ce cer este înscris numele lui, adică ce slavă va primi când va pleca din această viață. Fiecare dintre aceștia cunoaște că sufletul lor a gustat din acest untdelemn al bucuriei, din semnul despre care voi vorbi mai jos.

Înainte de a gusta omul în chip tainic în sufletul lui și în chip simțit, într-un fel anume, în inima lui acest untdelemn al bucuriei Dumnezeiești, este greoi în priceperea celor Dumnezeiești, este acru și amar în cele duhovnicești, este greoi în ceea ce privește lucrurile bine plăcute lui Dumnezeu și are inima lui rece. Rece atât față de Dumnezeu, cât și față de sfinți. Și precum atunci când mănâncă cineva mâncare fără untdelemn, i se pare mâncarea fără gust, iar după ce îi pune untdelemn i se pare gustoasă și o pofteste mai mult, tot așa și omul acela care nu a fost uns în sufletul lui cu untdelemnul bucuriei este rece și greoi la cuvântul lui Dumnezeu. De aceea sunt mulți astfel de oameni în lume, care sunt greoi la ascultarea cuvântului lui Dumnezeu și la post, care este prima poruncă a lui Dumnezeu, prin care toți Sfinții au bineplăcut în fața lui Dumnezeu. Atât de mult se îngreuiază unii la ascultarea cuvântului lui Dumnezeu și la post, neprimind să postească atunci când le spune cineva să postească, ca și când le-ar pune în spate un sac plin cu nisip sau cu plumb. Și nu știu cum de au uitat cuvântul acela al Domnului, care spune: „Căci jugul meu este bun și sarcina mea este ușoară”.

Dar aceasta li se întâmplă, pe drept, acelora deoarece nu au în inima lor Harul lui Dumnezeu. De aceea se tulbură și îi îngreuiază mult lucrarea poruncilor Dumnezeiești.

Dar cel care s-a silit pe sine mai întâi spre împlinirea cuvântului lui Dumnezeu (căci de la Sfântul Ioan Botezătorul, Împărăția Cerurilor se ia cu forța, cei ce se silesc o dobândesc), și a fost gata să se piardă pe sine pentru iubirea lui Dumnezeu, pentru care pricină, salvându-și sufletul său, a primit în suflet Harul lui Dumnezeu și în inima lui untdelemnul bucuriei, pe care o numim arvună a Împărăției, adică a primit în sufletul său pe Duhul Sfânt, acela este gata să asculte și să îplinească cuvântul lui Dumnezeu. Primește cu căldură poruncile lui Dumnezeu. Este neobosit și râvnitor în cele duhovnicești. Este astfel, deoarece, sufletul lui a gustat din Harul lui Dumnezeu și inima lui a gustat din untdelemnul bucuriei, care a luminat, a liniștit și a îndulcit atât simțurile lui lăuntrice, adică cele dinlăuntru trupului său, cât și simțurile sufletului. De aceea un astfel de om este numai bucurie, numai lumină este pe fața inimii sale și pe cea a trupului.

Acesta este înțelesul cuvintelor: „în untdelemn se va lumina fața”, sau în altă parte: „Inima bucuroasă face să strălucească fața”. Deoarece, spune-mi, un om care se înfrânează foarte mult și strălucește de bucurie duhovnicească și veselie, care izvorăsc din sufletul lui, fiind postitor de mâncărurile și băuturile pământești, cum am spus, cum este judecat de inima ta și de cugetul tău? Oare nu ți se pare că aceasta s-a făcut lui de către Harul lui Dumnezeu și de mângâierea Sfântului Duh?

Da! Acesta este adevărul. Deoarece, dacă cineva care este stăpânit de zavistie și de patima invidiei și a părerii de sine (cum erau iudeii față de Domnul) se face că nu înțelege de unde i se întâmplă aceasta, de aceea tace sau spune una sau alta, după cum este mânat de patima care îl stăpânește, atunci cele necuvântătoare vor da mărturie despre adevăr cu lucrarea lor, după cuvântul Domnului: „Dacă aceștia vor tăcea, pietrele vor striga”. Când fiarele sălbatice văd unul dintre aceștia la față sau îi aud glasul, de îndată se îmblânezesc și devin blânde ca mielușeii, deoarece cinstesc fața lui și arătarea și glasul lui.

Dar acestea sunt de ajuns pentru cât am spus despre untdelemnul bucuriei. Să spunem acum câteva cuvinte și despre untdelemnul diavolului. Precum unge Dumnezeu cu untdelemnul bucuriei capul omului („Ai uns cu untdelemn capul meu”), adică precum îndulcește cugetul omului curat și înțelept Harul Sfântului Duh și îl întărește cu această dulcețură duhovnicească spre toată lucrarea duhovnicească și mișcarea sfântă, tot așa unge și diavolul, cu untdelemnul lui necurat, capul omului desfrânat și risipitor. Adică îi îndulcește cugetul spre lucruri trupești și, prin aceasta, îl mână să facă lucrurile care sunt rușinoase, după cum spune Dumnezeiescul Pavel. Despre untdelemnul diavolului spune iarăși proorocul: „Cu untdelemnul păcătosului nu voi unge capul meu”.

Deoarece diavolul, pentru a-l prinde bine pe om în capcana sa și pentru a-l atrage spre sine cu ușurință, îl prinde mai întâi de cap. Și mai întâi îi unge capul, adică cugetul lui, cu untdelemnul iubirii de plăcere, care în imaginație apare cugetului omului ca untdelemnul, adică este dulce. Dar nu este întru totul dulce, așa cum este untdelemnul, ci mai curând amărăciune, mai amar decât fierea. Deoarece, cum am spus, diavolul dă mai întâi plăcere cugetului omului, plăcerea dorinței, iar după ce primește cu bucurie ispita plăcerii, adică după ce cugetul te-a biruit de curiozitate pentru cele trupești și simte plăcere pentru ele, vine repede-repede dorința diavolului până în inimă. Și dacă prinde rădăcini în inima omului dorința cărnii, sau, mai bine spus, lucrarea diavolului, atunci diavolul îl face să desfrâneze cu inima lui ori de câte ori vrea.

Despre aceasta vorbește Hristos în cuvintele: „Cel care, văzând femeia, a poftit-o, a și desfrânat în inima lui”. Dacă se întâmplă omului acest lucru și prinde rădăcini iubirea de plăcere înlăuntru în inima lui, este ușor după aceea diavolului să-l facă să desfrâneze și cu trupul, atunci când voiește, lucru care înseamnă moartea sufletului.

De aceea spune și Dumnezeiescul Apostol: „Căci fiecare este ispitit de propria sa poftă, atunci când este atras și momit de ea. Apoi pofta, zămislind, naște păcatul, iar păcatul, odată săvârșit, odrăslește moartea” (Iacob 1,14-15). Ca să nu mai ajungă însă omul până acolo, să alunge dintru început

din cugetul său și din inima lui iubirea de plăcere și dorința cea rea, care se numește untdelemnul diavolului, adică înaintemergător al păcatului și cale a desfrâului. Și să spună lui Dumnezeu, rugându-se din inimă și cu lacrimi: „Cu untdelemnul păcătosului să nu ungi capul meu”, adică: „Acoperă-mă, Dumnezeul meu, cu Harul Tău și nu lăsa, Doamne, să prindă rădăcini în inima mea dorința cea rea. Mai mult, Dumnezeul meu, varsă peste inima mea untdelemnul bucuriei și unge capul meu cu untdelemnul curățeniei, pentru ca să se îndulcească gândul meu cu amintirea și cercetarea gândului Tău, să cercetez Legea Ta Dumnezeiască ziua și noaptea. Deoarece toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus vine, de la Tine, Părintele luminilor, și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Dumnezeirii celei Una în trei Persoane, neîmpărțită, acum și totdeauna și în vecii vecilor. Amin.”

Cuvântul al douăzecilea

Despre cât Har duhovnicesc se învrednicește a primi în sufletul lui și câtă întărire și câtă putere împotriva diavolului are cel care se roagă lui Hristos cu rugăciunea minții neîncetat, cu curățenia conștiinței, adică spune cu cugetul lui, o dată la fiecare respirație a sa: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiule și Cuvântul lui Dumnezeu Celui viu, miluiește-mă”, păzindu-și în același timp conștiința curată prin abținerea de la orice rău și prin lucrarea tuturor virtuților, după putere. Iar din adâncul inimii sale, spune această rugăciune până simte durere, adică până îl doare înlăuntrul lui, acolo unde se lucrează rugăciunea, și apoi oprește silirea din inimă a rugăciunii, și începe iarăși rugăciunea odihnitoare, până când va afla din nou locul acela dinlăuntrul său, care îl durea din pricina silirii rugăciunii, și va începe din nou din adânc rugăciunea inimii, păstrând toată viața lui această rânduială a rugăciunii.

Binecuvântează, părinte!

O, monahule, către tine ca un răstignit pentru lume, după cuvântul: „Lumea este răstignită pentru mine și eu pentru lume” - Gal. 6,14 -, se adresează mai curând această carte, decât către cel lumesc, Vrei, spun, o, monahule, să guști din bunătatea Domnului în ființa ta? Adică, vrei să curgă bunătatea și dulceața Domnului în sufletul tău și să se îndulcească de acestea sufletul tău? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să guste inima ta din nectarul Domnului încă în viață fiind? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o monahule, să vezi ca în oglindă prin descoperire Dumnezeiască frumusețea și noblețea Dumnezeiască a sufletului tău? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule să fie luminați ochii cugetului tău, sau mai bine spus, vrei să se deschidă ochii sufletului tău, prin care să vezi ceea ce ochiul n-a văzut? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să auzi ceea ce urechea omului nu a auzit? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să înțelegi cele de negrăit, cele cerești și de neînțeleas ale Împărăției Cerești, pe care ni le făgăduiește Hristos în Sfânta Sa Evanghelie? Acestea, spun, vrei să cunoști cât de puțin în realitate cum sunt acestea? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să locuiască în sufletul tău Hristos, pentru ca să-ți arate cele pe care lumea văzută nu le cunoaște? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să fii iubit de Dumnezeu Atotțiitorul și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să primești simțirea bunătăților cerești în sinele tău? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să devii prieten iubit al lui Hristos? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să se înfricoșeze satana și să se cutremure când te vede? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să nu fi prins în capcanele ascunse și subțiri ale diavolului? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să zădărnicești vicleniile vrăjmașului tău, satana? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să amăgești pe cel care se luptă totdeauna cum să te amăgească cu viclenia lui? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să te bucuri văzând osândirea vrăjmașului tău, care ți-a rănit oarecând inima ta cu săgețile dorinței celei păcătoase? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să săgetezi de fiecare dată pe cel care de fiecare dată te săgetează? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii până la durere.

Vrei, o, monahule, să arunci săgețile tale asupra vrăjmașului tău neîmpăcat, care nevăzut aruncă săgețile lui asupra ta din adâncurile întunecate? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii până la durere.

Vrei, o, monahule, să lovești de moarte și să cutremuri puterea lui satana? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să iei cu asalt oștirile lui satana și să ieși biruitor spre pomenire veșnică? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să biruiască și să iasă victorios sufletul tău împotriva cetelor tuturor duhurilor celor rele? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat

către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, nu numai să te arăți înfricoșător și temător diavolului, ci să fii astfel cu adevărat? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să fie fărâmițat fugind de la tine demonul desfrâului? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, când treci printre demoni să le orbești ochii, precum orbește cineva cu fierul roșu ochii vrăjmașului său, și astfel să treci mai departe nevătămat și nederanjat de aceștia? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să înșeli meșteșugirile cele viclene ale diavolului și să strivești toată răutatea lui ca și cu un ciocan gros? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să se teamă de tine demonii, precum se tem vrăbiile de vultur și animalele cu patru picioare de leu? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să pui pe fugă pe vicleanul și nevăzutul amalic, adică pe diavol, și să-l nimicești? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să-L dobândești pe Hristos în inima ta și să-L vezi prin vreun extaz sau vreo Dumnezeiască vedere, după putere? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să-ți descopere Hristos, Cel pe care neîncetat Îl cercetezi și care locuiește în tine, Fiul Unul născut și Cuvântul lui Dumnezeu, pe cerescul Lui Părinte și Dumnezeu, pentru a-L înțelege în chip tainic? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să înțelegi că Hristos este bun, blând, îngăduitor și dulce pentru prietenii Lui? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să înțelegi cum este Împărăția lui Hristos? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să ametească mintea ta și să cadă în extaz cugetul tău la cele pe care le vede prin Harul lui Hristos, adevăratul nostru Dumnezeu, adică, vrei, o, monahule, să cazi în extaz și să te minunezi la cele pe care ți le descoperă Hristos? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să vezi ce Har lăuntric dă Hristos robilor săi? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să fii, pe de o parte, împreună cu lumea și pe de altă parte să te lupți împotriva ei din adâncul inimii, fără să știe oamenii că te lupți împotriva ei? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să se afle trupul tău pe pământ cu oamenii și, pe de altă

parte, sufletul tău să fie în cer împreună cu Îngerii lui Dumnezeu, adică să-L slăvească neobosit precum Îngerii? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să privești în jos dar să gândești cele de sus? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să te plimbi printre cursele diavolului și să nu cazi în acestea, precum nu se lasă prinsă pasărea care zboară în aer în plasele pe care i le întinzi tu pe pământ? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii până la durere.

Vrei, o, monahule, să ametești mâinile și nervii demonilor, precum ametește alina de fum? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să întinzi curse înfricoșătoare și fără de greșeală vrăjmașului tău nevăzut? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să împrăștii orice lucrare demonică în iad și să faci pe demoni să grohăie precum porcii la tăiere, chinuți în chip nevăzut de puterea rugăciunii tale? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii până la durere.

Vrei, o, monahule, să-Și afle odihnă și locaș în sufletul tău Duhul lui Dumnezeu, și corabia sufletului tău să plutească fără pericol pe calea cea bună, împreună cu Duhul lui Dumnezeu? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să fii cu adevărat rob al lui Hristos, după făgăduința ta, și să te mângâie în chip nevăzut în încercările tale Hristos, ca un prieten al tău adevărat? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să înțelegi tu singur, prin descoperire Dumnezeiască cele ce sunt scrise în Sfânta Scriptură despre Rai și despre iad? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să înțelegi cum omul, dacă păzește cele ce ne-a poruncit Hristos, devine Rai înțelegător, iar dacă nu le păzește devine iad înțelegător? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să vezi în tine însuși cele ce sunt scrise în Sfânta Scriptură și să înțelegi cu cuvânt de neînțeles cele ce nu au putut să ne transmită prin scrisul lor învățătorii Bisericii din pricina greutății de înțelegere și a înălțimii acestora? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să vezi dacă ai primit Duh Sfânt în sufletul tău și să fii înștiințat dacă a fost scris numele tău în Cartea Vieții? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii până la durere.

Vrei, o, monahule, să Se răstignească Hristos în inima ta, ca să te învețe cum să te răstignești și tu pentru lume și lumea pentru tine, cum spune Dumnezeiescul Pavel: „Lumea este răstignită pentru mine și eu pentru

lume"? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să te păzească Harul Domnului de „orice lucru ce se petrece întru întunerice” și să te înconjoare nevăzut Îngerii cerești, îmbrăcați în veșminte albe ca zăpada? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să auzi cu urechile sufletului tău doxologiile cerești și să înțelegi în fapt, într-un fel anume, cum Îl vei slăvi tu pe făcătorul tău, când te vei învrednici de Împărăția Lui? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să înțelegi cum este mana cerească, adică să înțelegi cât de preadulce și de negrăit este gustul lui Hristos, Domnul slavei? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii până la durere.

Vrei, o, monahule, să înțelegi cum strălucesc Sfinții în cer și cum sunt veșmintele lor? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să înțelegi cum sunt corturile duhovnicești ale sfinților lui Dumnezeu și cum se satură sfinții de slava Domnului? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să devii tu însuși Rai înțelegător al Domnului, adică să vezi în tine însuși toate bunătățile pe care le are Raiul într-o clipeală de ochi în chip de neînțeles, adică vrei, o, monahule, să devii biserică Dumnezeului Celui viu și să înțelegi cum ai devenit cu adevărat astfel? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să vezi prin descoperire Dumnezeiască cum este sufletul omului în sine și să cazi în extaz minunându-te de înțelepciunea lui Dumnezeu, pe care a arătat-o în suflet? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să izvorască din inima ta, ca dintr-un izvor, râuri de apă vie, adică Dumnezeiești cuvinte și înțelesuri duhovnicești? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să bea sufletul tău din acea apă vie pe care o dă Hristos celor care Îl iubesc și păzesc poruncile Lui, ca arvună a împărăției Lui cerești? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să simți în gâtul tău și pe limba ta cuvintele Sfintei Scripturi mai dulci decât mierea, după spusele proorocului: „Ca mierea sunt gâtului meu cuvintele Tale și mai dulci decât mierea gurii mele”? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să fii mângâiat de bunătatea Domnului și să guste sufletul tău Harul, așa cum se întâmplă cu cei care țin poruncile sfinte ale lui Hristos? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să devii vas prea ales al Harului lui Hristos, adică vas al Duhului Sfânt, și să înțelegi că ai devenit cu adevărat un astfel de vas ales? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să devii mamă și frate al lui Hristos, precum ne spune: „Mama Mea și frații Mei sunt aceia care ascultă și împlinesc cuvântul lui Dumnezeu”, adică, vrei, o, monahule, să locuiască în inima ta Hristos, nu trupește, ci duhovnicește, și să te aibă ca mamă și ca frate Hristos însuși? Vrei, o, monahule, să înțelegi că ai devenit mamă și frate lui Hristos? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să fii cu adevărat monah, după dorința ta? Numai pe Hristos să-L iubești din inima ta, adică roagă-te din inimă totdeauna către Hristosul tău.

Vrei, o, monahule, să intri în cămara tezaurului lui Hristos, unde se află cele care nu pot fi explicate cu cuvinte omenești și să vezi acolo cele în fața cărora tace orice limbă care vrea să le descrie? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să-ți arate Hristos tainele Împărăției Sale Dumnezeiești, care ametește orice minte care vrea să le cugete? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, ca Hristos, Cel pretutindeni prezent, adevăratul nostru Dumnezeu, Cel cercetat de tine neîncetat, să te mângâie mai presus de minte în orice supărare a ta și să te cerceteze lin și binefăcător cu Harul Său? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să înțelegi în fapt că această lucrare duhovnicească a rugăciunii minții și a inimii este coroana tuturor virtuților și cea mai mare putere a sufletului tău și că fără aceasta nu poate cineva să se învrednicească a vedea lucruri nevăzute și duhovnicești? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să se topească de la tine precum fumul orice gând viclean și să fie puse pe fugă de această mișcare a lucrării tale duhovnicești toate oștirile demonice? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să te lupte demonii mai mult decât pe toți oamenii, dar să nu aibă împotriva ta nici un fel de tărie și putere, ci în fața acestei lucrări Dumnezeiești a ta să se socotească săgețile lor ca săgeți ale unui copil mic? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să se strice precum pânda de păianjen meșteșugurile lui satana și să poruncești ca unor sclavi slujitorilor lui satana, adică demonilor? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să slăbești puterea celor care se luptă mereu cum să slăbească puterea sufletului tău și să rușinezi pe cei care caută mereu cum să fii tu rușinat în fața fapturilor cerești, pământești și a celor de dedesubt? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul

inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să se ascundă de tine demonii, când te întâlnesc, până când treci, temându-se de Harul Domnului care sălășluiește întru tine? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, ca atunci când intri pe neașteptate și fără să vrei în mijlocul adunării satanice, unde sunt adunate căpeteniile demonilor, să-i biciuiești cu numele Domnului, atât de tare încât neputând să sufere în tăcere tăria durerilor, aceste căpetenii ale demonilor să facă marc vaiet și plânset, jelind nenorocirea care a dat peste ei? Vrei, spun, ca aceasta să se întâmple neapărat demonilor, vrăjmașilor tăi? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, ca atunci când treci pe lângă turnurile de pază ale demonilor (adică acolo unde biruiesc cu ușurință demonii și reușesc să strângă multe trofee), vrei, spun, ca tu să fii acolo cel care strânge trofee și biruințe strălucitoare? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat și fără odihnă către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere și slăbire.

Vrei, o, monahule, să-i tai (mental înțelege cele spuse) în bucățele mici pe vrăjmașii tăi nevăzuți și nearătați, cu sabia cu două tăișuri și foarte ascuțită care este numele lui Dumnezeu? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să săgetezi cu săgețile tale duhovnicești inima lui lucifer și să arunci fulgere înfricoșătoare asupra oștirilor iadului lipsit de har? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să arunci foc arzător în casele demonilor, care se aprind ca paiele de mânia Domnului? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să se teamă de tine demonii ca de un viteaz și vestit ostaș al Împărăției Cerești? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să scoți din pantecele iadului vreun suflet cu rugăciunea ta? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să curgă precum pâraiele din ochii tăi lacrimile pentru Hristosul tău și să se aprindă măruntaiele tale de iubirea lui Hristos, din pricina căreia să strigi cu putere din inimă către Hristosul tău, după cuvântul proorocului, care spune: „Am strigat cu putere din suspinul inimii mele”? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să nu lipsească fericita întristare din inima ta și lacrimile mântuitoare de suflet din ochii tăi, care înălbesc veșmântul sufletului tău și-l fac mai alb decât zăpada? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să-și afle pacea oriunde te-ai afla și oriunde ai locui, gândul la cele sufletești ale tale și să nu te chinuie conștiința ta pentru purtarea ta? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să-și amintească totdeauna de tine Dumnezeu și să te păzească cu mijlocirea nevăzută a sfinților Săi Îngeri? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, ca de la întunericul care ești, adică de la starea aceea în care sufletul tău este departe de mângâierea lui Dumnezeu, să devii dintr-o dată lumină, adică să vezi într-o clipeală, fără întârziere, mângâierea lui Dumnezeu în sinele tău? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să se plimbe cugetul tău în cele nevăzute, în cele Dumnezeiești, în cele cerești și în cele duhovnicești? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, ca nu trupul tău în chip simțit, ci sufletul tău în extaz să cânte: „Hristos a înviat!” atunci când sufletul tău a înviat din mormântul patimilor cu Harul lui Hristos Cel înviat din morți, adică să devină sufletul tău nepătimaș cu ajutorul Domnului? Vrei, spun, o, monahule, să vezi acest lucru în tine? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să vorbești împreună cu duhurile nevăzute nu numai tainic, cu cugetul tău, ci uneori să vorbești și duhovnicește cu aceste duhuri nevăzute, adică sufletul tău să stea de vorbă uneori cu duhurile nevăzute ca și când ar vorbi duhurile nevăzute între ele? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să vezi cu ochii minții Harul lui Dumnezeu ca pe un fulger care fulgeră în sufletul tău, precum vezi cu ochii trupești fulgerul care fulgeră peste nori? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să fie mângâiat duhul tău de Duhul lui Dumnezeu și să nu poată nici o făptură, văzută sau nevăzută, să te despartă de Hristosul tău? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să vezi cât de frumos este Hristos „Cel împodobit cu frumusețe mai mult decât fiii oamenilor”(Psalm 44,3). Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să vezi Dumnezeiasca frumusețe de necuprins cu mintea a Preasfintei Maici a lui Iisus, a Dumnezeului Atotțiitorul? Roagă-te din inima ta până când se va zdrobi inima ta, adică până la durere.

Vrei, o, monahule, să te privească cu dulceața ochilor Săi Iisus și să te iubească Maica lui Iisus și să te mângâie Harul lor? Roagă-te Hristosului tău cu inima zdrobită, adică roagă-te din inimă până la durere.

Vrei, o, monahule, să ți se arate Hristosul meu în chip de neînțeles și să ți se arate Maica lui Dumnezeu, Stăpâna Îngerilor, Împărăteasa Arhanghelilor, bucuria tuturor Sfinților, măreția, podoaba și buna mireasmă a Raiului? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, o, monahule, să fie atras sufletul tău de vederea frumoasă a lui Iisus al meu și al Preacuratei Stăpânei mele, Născătoarei de Dumnezeu și Pururea

Fecioarei Maria, a fiicei lui Dumnezeu și a Miresei Dumnezeiești celei nenuntite? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere.

Vrei, în sfârșit, o, monahule, privind sfânta icoană a Hristosului meu și a Maicii Domnului, să verse ochii tăi lacrimi prea fierbinți? Roagă-te cu rugăciunea minții neîncetat către Hristosul tău, din adâncul inimii, până la durere. Amin.

Vedenie preadulce a scriitorului despre această carte, dacă a fost scrisă cu Harul lui Dumnezeu.

M-am sculat odată, într-o noapte, pe la miezul nopții, ca să citesc canonul Sfintei Împărtășanii cu metaniile și să-mi fac rugăciunile de pregătire pentru Dumnezeiasca Liturghie, după „Ceea ce ești mai cinstită...”. Pentru că în ziua precedentă, seara, mi-am ostenit trupul peste măsură, după care, mi-am silit și inima la rugăciune peste măsură, până la durere, am slăbit atât de mult în starea mea exterioară, ca și în cea lăuntrică, încât nu am mai putut nici să mănânc ceva de seară, ci am adormit așa, nemâncat și slăbit.

Pe la miezul nopții deci, sculându-mă din somn, slăbiciunea inimii mele și a trupului erau aceleași - adică pieptul meu încă nu-și revenise din durerea pe care o suferise de silirea rugăciunii și nici trupul meu nu se odihni de osteneala peste măsură la care fusese supus. De aceea, neputând să stau în picioare, după obicei, am stat jos, îndreptat cu fața spre răsărit. Și așa stând, lucram rugăciunea, nu cu multă silire, din pricina pe care tocmai am spus-o, însă nu fără durere înlăuntrul pieptului și fără suspine grele ale inimii. Ci, având dureri, suspinam deseori din adâncul ființei mele, amintindu-mi de mult meșteșugită viclenie a demonilor, de nevrednicia mea și de toate celelalte datorii ale mele, pe care totdeauna le datorez lui Dumnezeu și pe care nu le împlinesc niciodată cum trebuie.

Am petrecut astfel aproape o oră și am adormit așa cum ședeam. Și am văzut deodată în vedenie unele lucruri tainice, pe care limba se încurcă și nu poate a le grăi. Și unele din acestea au plecat din amintirea mea de îndată ce mi-am venit în fire, pentru că erau prea înalte și întru totul de neînțeles și de necuprins cu mintea. Altele, însă, cu toate că mintea mea se rotește în jurul lor și înfățișarea lor este întipărită în cugetul meu, cu toate acestea, spun, limba mea nu le poate povesti cu claritate și în amănunt, așa cum sunt întipărite în cugetul meu. Însă atât cât ajunge cunoașterea mea scurtă și cât poate limba mea barbară, vorbesc și spun.

Am văzut, deci, în vedenie, pe Domnul nostru Iisus Hristos, pe Arhierul nostru mult dorit și preadulce, îmbrăcat în veșmânt arhieresc și slujind după rânduiala Bisericii noastre. Dar și Hristos însuși și veșmântul Lui arhieresc mi se înfățișau ca ceva cu totul de necuprins cu mintea.

Eu, cel din urmă, și duhovnicul meu slujeam împreună cu Hristos, dar Hristos era Cel care, în chip de neînțeles aducea și Se aducea jetrfă. Deoarece Hristos însuși, deși noi slujeam împreună cu El, cu toate acestea, spun, El era săvârșitorul. Slujea împreună cu noi și un diacon care, atunci când pomenea numele creștinilor, plecându-și capul spre Hristos - sau mai bine și mai pe față să spun precum proorocul: „Pleacă, Doamne, urechea Ta și mă auzi”; plecându-și Hristos urechea către diacon, a spus: „Să aibă și aceștia parte

împreună cu Mine în Împărăția Mea". Dar pe diacon n-am putut să-i cunosc cine era.

Din obștea starețului meu, câțiva erau de față la Liturghie, dintre care și doi frați (pe care îi cunoșteam foarte bine), ale căror fețe erau ca fețele Îngerilor și străluceau de Harul lui Dumnezeu. Raze strălucitoare și aurii ieșeau din fețele lor. Schima lor și crucea pe care o țineau în mâini, erau mai strălucitoare decât fulgerul. Iar îmbrăcămintea lor, nu pot să spun în cuvinte cum erau, nici chiar dacă așa avea limba Îngerilor. Dar în mintea mea stricată și în cugetul meu răvășit este întipărită înfățișarea slavei și a frumuseții acestor veșminte.

Eu, de îndată ce am văzut că veșmintele acestora și Harul și slava fețelor lor întreceau cu mult orice minte și orice cugetare omenească, m-am minunat și sufletul meu a prins mare evlavie pentru ei, ca pentru Dumnezeuieștii Îngeri și prietenii lui Hristos. Iar camilafca lor era de multe ori mai albă decât zăpada.

În timpul Dumnezeuieștii Liturghii, starețul meu era copleșit de o bucurie nespusă și veselia inimii lui se revărsa pe fața lui. Însă inima mea fiind cuprinsă de evlavie, încă de la începutul Liturghiei, eu plângeam într-una de bucurie și mă lăsam copleșit de dulceața nemăsurată a sufletului. Văzând în fața mea pe preadulcele Iisus, Cel mai presus de orice dulceață, plângeam bucurându-mă și minunându-mă totodată, deoarece mă învrednicisem să gust din preadulcea vedere și arătare a lui Iisus, Stăpânul meu și Dumnezeuul meu, pe care demult sufletul meu o dorise și pentru care ardea inima mea, căutând-o cu șuvoi de lacrimi.

Când L-am îmbrățișat, la preacuratul și mult doritul Lui piept, am simțit în cele dinlăuntru ale mele Duhul Cel Sfânt („Și Duh nou înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele”, cum spunea David), care îmi încălzea duhul și inima și mai mult în iubirea lui Iisus însuși și mă făcea să mă topesc în ceasul acela, precum se topește ceara, de evlavia ce eram cuprins, care sălta în inima mea, ca ceva viu și făcea ochii mei să verse lacrimi dulci și multe în fața lui Iisus, ca două izvoare răcoroase și dulci.

Luând eu atunci ceva curaj din toate acestea, mi-am deschis necurata mea gură și am spus cu smerenie lui Hristos, vărsând lacrimi: „Pomenește-mă, Doamne, întru Împărăția Ta”.

Și am auzit limba lui Iisus, mai dulce decât zahărul și decât mierea mai îndulcitoare: „Să fie așa cum ai spus” (O Dumnezeiescul! o, preaiubitul!, o preadulcele Tău glas pe care l-a vorbit cea întru totul adevărata Ta gură, Hristoase al meu!). Am spus, iarăși, cu toată evlavia către Stăpânul meu Hristos: „Iartă-mă, Doamne, că îndrăznesc să vorbesc puțin în fața Ta, să spun câteva lucruri pe care de mult doream să Ți le spun”. Și mi-a spus Mântuitorul: „Vorbește cu curaj, de nimic temându-te”.

Atunci i-am spus cu multă smerenie și cutremurare: „Spune-mi, Doamne, cărticica aceea a mea smerită, pe care am scris-o despre rugăciunea minții, am scris-o cu Harul Tău sau nu?” Și Acesta mi-a răspuns: „Da, cu Harul Meu a fost scrisă.” Atunci, am spus iarăși eu: „După ce să înțeleg, Doamne, că a fost scrisă cu Harul Tău?” Mi-a spus Mântuitorul: „Din evlavia de care ești cuprins atunci când scrii”. Iarăși am spus eu: „Și cum este aceasta, Doamne? Deoarece uneori, când scriam, atâta evlavie îmi venea, încât curgeau șuvoi

lacrimile din ochii mei. Alteori însă, eram cuprins de prea puțină evlavie, încât numai ce se umezeau un pic ochii mei de la aceasta.” Mi-a spus Mântuitorul: „Atunci când, scriind erai copleșit de evlavie și de lacrimi, Duhul Meu Cel Sfânt era cel care îți vorbea. Când, scriind, erai numai puțin cuprins de evlavie, atunci era cercetarea Harului Meu, care, atunci când se lua de la tine, înceta deodată și evlavia. De aceea nu mai puteai să scrii cu libertatea minții, cu toate că doreai. Iar dacă scriai ceva, scriai fără dulceața duhovnicească a cugetului, de aceea te și opreai” Am spus iarăși eu: „Spune-mi, Doamne, de ce uneori vedeam cu ochii minții nenumărate înțelesuri duhovnicești, pe care văzându-le doream nespus să le scriu toate cu multă râvnă, dar nu puteam să le duc toate, ci numai foarte puține din acestea puteam ține, pe care le și însemnam? Celelalte, cu toate că le vedeam cu ochii minții, mintea mea nu putea să le păstreze și să le pună în scris; și din pricina aceasta aveam mare supărare”.

Mi-a spus Mântuitorul: „Atunci când Eu îți arătam în vedenie nenumărați porumbei albi ca zăpada, al căror număr era ca nisipul mării, iar tu prindeai numai puțini, pe cei care zburau în jurul tău, și te bucurai pentru cei pe care îi prindeai, dar te întristai deoarece nu puteai să prinzi mai mulți. Din porumbeii aceia pe care îi prindeai, atât am binevoit Eu să însemnez despre rugăciunea minții, cât poate firea umană să pună în lucrare. Ceilalți porumbei, pe care numai îi vedeai, dar nu-i puteai prinde, arătau înțelesurile acelea pe care am binevoit să nu fie însemnate despre rugăciunea minții, care sunt cu putință omului numai să le vadă și să le dorească, dar nu și să le împlinească”. Am spus iarăși eu: „Și de ce, Doamne, uneori, unele preadulci înțelesuri se roteau în jurul minții aproape-aproape, precum se rotește vulturul deasupra unui loc unde vrea să se așeze, și dintr-o dată, când credeam că sunt gata să se lipească de minte, se făceau nevăzute, precum și vulturul uneori când se pregătește să se așeze, se înalță deodată mult în aer și zboară unde vrea?” Mi-a spus Mântuitorul: „Nu știi, atunci când vedeai porumbeii, unii dintre ei, numai ce-i vedeai un pic aproape de tine, se înălțau drept în sus, în aer, și nu-i mai vedeai sau nu știi că judecățile mele sunt adânc de nepătruns?” Am spus iarăși eu: „Doamne, când îmi arătai acei nenumărați porumbei, am văzut și un râu, care se vedea ca ieșind din mijlocul pământului și curgea încet-încet, cu o liniște prea minunată. Câțiva porumbei care zburau deasupra râului loveau cu aripile lor apele râului ca și când se bucurau și se jucau. Ce însemna, Doamne, acel râu și ceea ce făceau porumbeii?” Mi-a spus Mântuitorul: „Acel râu înseamnă evlavia veșnică, care izvorăște din acele inimii care ajung la iubirea Mea. Iar ceea ce făceau porumbeii arată bucuria cu care se bucură Harul Meu de inima zdrobită și copleșită de evlavie sfântă”. Am spus iarăși eu: „Ce este aceasta, Doamne? Uneori simt că izvorând din inima mea unele înțelesuri; iese în același timp de acolo și o mângâiere foarte vie, care în chip negrăit mângâie cugetul meu, așa cum îl mângâie pe călătorul ars de arșița verii aerul acela răcoros care iese de acolo de unde ies vanele apelor”. Mi-a spus Mântuitorul: „Aceasta este ceea ce am spus Eu în Evanghelia Mea: „Cel care crede în Mine, râuri de apă vie vor curge din pântecul lui”. Am spus iarăși eu: „De ce, Doamne, uneori, când dorm, simt în inima mea fierbere și iarăși o fierbere, când a Numelui Tău Dumnezeiesc, pentru că inima mea spune singură „Doamne Iisuse

Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”; când a preaslăvitului nume al Preacuratei Tale Maici, deoarece spune iarăși inima mea singură: „Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, bucură-te cea plină de har, Marie, Domnul este cu tine. Bindecuvântată ești tu între femei și bindecuvântat este rodul pântecelui tău, că ai născut pe Mântuitorul sufletelor noastre?” Mi-a spus Mântuitorul: „Când simți că în somn fierbe de la sine în inima ta și în gura ta rugăciunea minții, când a Numelui Meu, când a Preacuratei Mele Maici, să știi că în ceasul acela urmează să fii cercetat de mine sau de Preacurata Mea Maică. Atunci, Harul Meu, care păzește inima ta, îți mișcă inima pentru a o pregăti să primească cercetarea Mea sau a Maicii Mele. Așa cum fac oamenii împăratului, care păzesc vreo țară a împărăției și care, atunci când sunt anunțați că urmează să vină împăratul sau împărăteasa în țara aceea, înștiințează toată țara și-i îndeamnă pe toți să se pregătească și să iasă în întâmpinarea împăratului sau a împărătesei, după cum s-a întâmplat de multe ori și în inima ta. Și iarăși, tot în țara aceea unde stau oamenii împăratului, atunci când află că dușmani ai împăratului au năvălit asupra țării aceleia cu multă dușmănie, pe față sau în ascuns, voind să supună țara aceea și să stăpânească ei peste ea, oamenii împăratului sună alarma și adună pe toți cetățenii țării să lupte cu toată puterea lor împreună și să se opună până la moarte trădătorilor și dușmanilor împăratului, pe unii dintre aceștia ucigându-i, pe alții pedepsindu-i cu pedepse înfricoșătoare, până când vor reuși să-i alunge, după cum s-a întâmplat de multe ori și cu tine, cu Harul Meu”. Atunci eu am spus: „Doamne, deoarece din toate acestea am fost încredințat că cele însemnate în această smerită carte a mea sunt de la Harul Tău, Te rog primește să Ți-o închin Ție ca fiind a Ta și ce vei dori Tu, aceea să faci cu ea”. Mi-a spus atunci Mântuitorul: „Nu te îngriji tu de aceasta, adică acum ascunde-o și când voi dori Eu o voi trimite din Muntele acesta”. Acestea spunând, Mântuitorul nu s-a mai arătat, făcându-Se nevăzut din fața mea. Și în timp ce cercetam eu cele spuse, aflându-mă încă în vedenie, iată, aud un glas asemănător, la dulceață cu un glas de Înger, iar la ton și la putere ca glasul multor oameni vorbind cu putere.

Întorcându-mă, iată, văd pe starețul meu, care cânta singur cu glas mare și cu nemărginită dulceață în glas ca un Înger al Domnului: „Bucură-te, ușă a Domnului prin care nu se trece, bucură-te, zid și acoperământ al celor care aleargă la tine, bucură-te, liman netulburat, cea care ai născut în trup pe Făcătorul tău și Dumnezeu, nelipsit rugându-te pentru cei care slăvesc și se închină nașterii tale”.

Și cu acest cuvânt mi-am venit și eu în sinele meu din vedenie și n-am putut în ziua aceea să opresc inima mea din trezvia sfântă care o copleșea când își amintea de vedenia care mi s-a arătat. Iar Dumnezeului nostru slavă, putere, laudă și închinare, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

CUPRINS

Prolog

Către iubiții cititori

Cuvântul întâi

Despre rugăciunea minții și a inimii și despre cum această rugăciune a minții și a inimii nimicește pe demonii și-i arde neîntârziat

Cuvântul al doilea

Despre trebuința de a găsi un adevărat lucrător al rugăciunii minții, de la care să învățăm felurile și semnele acestei rugăciuni, și despre aceea că cel care are neîncetat rugăciunea înlăuntrul său și o lucrează din adâncul inimii, cu multă evlavie și atenție, înțelege uneori din anumite semne duhovnicești că sufletul lui se împărtășește în chip nevăzut cu Iisus Cel chemat cu stăruință. Încă și despre rodul acestei rugăciuni

Cuvântul al treilea

Cum poate cineva să ajungă la calea (metoda) cea mai desăvârșită a rugăciunii minții și cum poate să alunge din cugetul lui demonii temerii, care îl înfricoșează foarte tare în timpul nopții, când vrea să se roage sau când dorește să meargă singur în vreo peșteră sau în vreun loc pustiu pentru a se ruga în liniște

Cuvântul al patrulea

Cel care dorește să se învrednicească de darul rugăciunii inimii trebuie să o ceară de la Dumnezeu cu cea mai fierbinte inimă, având o viețuire înaltă, curată, neprihănită și nevoitoare, stăruind în cererea sa la Dumnezeu dacă nu se va învrednici de dar prea repede, până când se va bucura de ea de sus, de la Părintele luminilor. Deoarece, de multe ori Dumnezeu nu ne dă de îndată ceea ce cerem pentru a se arăta stăruința noastră până la sfârșit, devenind astfel mai fierbinte în rugăciune ca la început

Cuvântul al cincilea

Despre silirea extremă și prelungită a rugăciunii inimii, din care se naște înlăuntrul omului durerea, iar din acea durere se nasc lacrimile permanente și rugăciunea Sfântului Duh în suflet. Încă și despre cum scuipă cineva sânge, până când va alunga din inima sa pe satana și toate legiunile sale.

Cuvântul al șaselea

Cum acela care se roagă cu mintea din adâncul inimii până la durere, acea durere a lui îi aduce simțământul și gustarea bunătății și dulceții Domnului, care este însemnată, pentru a spune astfel, în același timp în omul cel dinlăuntru cu o evlavie profundă neîncetată, provocată de cuvintele lui Dumnezeu și de spusese Sfintei Scripturi și de orice cuvânt duhovnicesc

Cuvântul al șaptelea

Despre când îl cercetează Dumnezeu pe cel care se roagă cu rugăciunea minții lui Dumnezeu din inimă și „care sunt semnele duhovnicești ale acestei cercetări Dumnezeiești

Cuvântul al optulea

Despre cum cel care se roagă tainic din adâncul sinelui său și se înfrânează de la toate mâncărurile care aduc plăcere, când este postitor, gura lui se îndulcește uneori de la rugăciune, ca și când ar avea în gură ceva de zahăr sau ca și când ar mânca miere din cea mai dulce, după cum spune și profetul: „Ca dulceața sunt cuvintele tale gâtului meu, mai dulce decât mierea gurii mele”

Cuvântul al nouălea

Despre slăbirea extremă a stării exterioare și lăuntrice a omului, care provine din silirea extremă a rugăciunii inimii și din postul neîncetat, dar care aduce sufletului și inimii dulceața și mângâierea Sfântului Duh.

Cuvântul al zecelea

Despre rugăciunea minții, despre rugăciunea inimii și despre rugăciunea neptică.

Cuvântul al unsprezecelea

Despre cum inima necurată și mândră, care este refugiu pentru satana și pentru gândurile rele, devine după aceea, prin rugăciunea zdrobită, curată, smerită, locaș al Duhului Sfânt și izvor de gânduri bune.

Cuvântul al doisprezecelea

Despre cum omul acela a cărui inimă cercetează neîncetat rugăciunea este cinstit de Îngerii Dumnezeiești și păzit de orice păcat, deoarece a fost iubit de Dumnezeu, precum și acela L-a iubit pe Dumnezeu din toată inima lui.

Cuvântul al treisprezecelea

Despre cum de îndată ce monahul luptător se va ruga în taină cu inima zdrobită la Hristos în vreme de necaz și ispită, acestuia i se va descoperi de către Hristos vreo vedere Dumnezeiască, care nu numai că-l mângâie duhovnicește în necazul lui și-i dă nădejdi binefăcătoare pentru bunătățile ce vor să vină, ci îl face și mult mai fierbinte în virtute decât era mai înainte

Cuvântul al patrusprezecelea

Despre cum cugetul care s-a curățit prin rugăciunea minții neîncetat lucrată în inimă, maica lacrimilor, înțelege diferitele gânduri care intră în suflet, deosebind care sunt de la Dumnezeu și care sunt de la demoni; încă și despre plâns.

Cuvântul al cincisprezecelea

Despre cum poate încearcă cineva prin intermediul rugăciunii minții orice fel de vedenie și orice fel de gând, care pare să fie de la Dumnezeu, dacă cu adevărat este de la Dumnezeu sau de la demoni

Cuvântul al șaisprezecelea

Despre zdrobirea inimii, care biciuie pe demoni mai mult decât oricare altă pedeapsă, arzând degrabă ca un cuptor toate viclesugurile lor.

Cuvântul al șaptesprezecelea

Despre cum se păstrează cu rugăciunea minții și a inimii haina sufletului curată, nepătată și vrednică de Împărăția Cerească

Cuvântul al optsprezecelea

Despre semnele duhovnicești, care se arată preotului vrednic și curat, prin care acesta primește în sufletul lui o adevărată înștiințare că este după rânduială hirotonit (hirotonit mai întâi de Harul Sfântului Duh); și că Dumnezeiasca lui Liturghie este primită în fața Sfintei Treimi.

Cuvântul al nouăsprezecelea

La cuvântul „pentru aceasta te-a uns Dumnezeu cu untdelemnul bucuriei mai mult decât pe cei de aproape ai tăi”. Încă și despre cine sunt cei de aproape ai lui Hristos, unși cu untdelemnul bucuriei și din ce semne duhovnicești înțelege cineva cu cugetul său că este uns cu untdelemnul bucuriei

Cuvântul al douăzecilea

Despre cât Har duhovnicesc se învrednicește a primi în sufletul lui și câtă întărire și câtă putere împotriva diavolului are cel care se roagă lui Hristos cu rugăciunea minții neîncetat, cu curățenia conștiinței, adică spune cu cugetul lui la fiecare respirație a sa o dată „Doamne Iisuse Hristoase, Fiule și Cuvântul lui Dumnezeu celui viu, miluiește-mă”, păzindu-și în același timp conștiința curată prin abținerea de la orice rău și prin lucrarea tuturor virtuților, după putere. Iar din adâncul inimii sale, spune această rugăciune până simte durere, adică până îl doare înlăuntrul lui acolo unde se lucrează rugăciunea și apoi oprește silirea din inimă a rugăciunii, și începe iarăși rugăciunea odihnitoare, până când va afla din nou locul acela dinlăuntrul său, care îl durea din pricina silirii rugăciunii și începe din nou din adânc rugăciunea inimii, păstrând toată viața lui această rânduială a rugăciunii.

Vedenie preadulce a scriitorului despre această carte, dacă a fost scrisă cu Harul lui Dumnezeu

Rugăciunea scurtă de mai jos este un dar prețios de la Dumnezeu pentru oameni.

Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul!

Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne pe noi!

Spune, iubite cititorule, cu buzele și cu inima ta, tot timpul, aceste cuvinte mântuitoare, deoarece ele luminează mintea, liniștesc inima, ard păcatul, biciuiește și alungă pe diavoli.